e sokup
besleyen
rülünce,
bertaraf
eyici ve

n yüzler

n önce
N „ kre-
ik verir.
muhafaza
ini kul-
caksınız.
bilirsiniz.

Çocuk Haftasının 23 Nisanda Başlıyacağını Unutmayınız!..

15 Günden 15 Güne

KÂĞIT BUHRANI KARŞISINDA MECMUALARIMIZ

— Sayın İktisat Vekili Celâl Bayara —

Kitap kâğıdı, Gazeta kâğıdı, Mecmua kâğıdı: bunlar Türk milletinin ekmek kadar, belki ondan fazla ihtiyacı olan birşeyidir. Birincisi kafanın, ikincisi midenin ihtiyacına cevap verirler?..

Kâğıdın kültür hayatındaki rolü, çok büyük mevkii hakkında fazla kalem yürütmeğe ne ihtiyaç var: Cumhuriyet hükûmetinin ilme, bilgiye, talim ve terbiyeye, maarife verdiği kıymet ortada dururken.. bütün bu yüksek işlerin temel taşını teşkil eden kâğıdın, kıymet ve ehemmiyetini saymağa kalkışmak, malûmu ilâmdan başka birşey olmaz değil mi?..

Biz istiyoruz ki: Anavatanda okuma yazma nurundan mahrum bir Türk yavrusu, bir Türk vatandaşı kalmasın değil mi?.

Biz istiyoruz ki: kadın erkek, genç ihtiyar, köylü şehirli herkes gazete, kitap ve mecmua okusun değil mi?.

Hergün gazetelerde, Halkevlerinde, hatta büyük meclislerde bile en mühim müzakere ve münakaşa mevzularından birini teşkil eden: "halk niçin okumıyor?" keyfiyeti değil midir?..

Evet, Türk milletini, Atatürkün işaret ettiği.. İnönünün eriştirmeğe çalıştığı yüksek mertebeye ulaştırmak için, onu okutmak, çok okutmak, daima okutmak lâzımdır.

Okutmak için de çok kâğıt.. ucuz kâğıt.. ucuz kitap.. ucuz gazete ve mecmua lâzımdır.

Niçin ucuz kitap, ucuz gazete, ucuz mecmua çıkaramıyoruz bilir misiniz?.. Bunun birçok sebepleri olmakla beraber, en başlıcaları arasında kağıdın pahalı.. çok pahalı olması gösterilebilir.

Son birkaç ay içinde kâğıt fiyatlarının cinslerine göre yüzde altmış, yüzde seksen, yüz de yüz artmış olduklarını yazarsak, buna inanınız. Bu sözlerimiz" de en küçük bir mübalağa, en küçük bir yalan yoktur:

Meselâ: bir kitapcı bundan iki ay evvel topunu 300 kuruşa aldığı bir kâğıda bugün 600 kuruş vermeğe mecburdur.

Meselâ: bir mecmuacı bundan iki ay evvel topunu 500 kuruşa aldığı bir kâğıda bugün 1000 kuruş vermeğe mecburdur.

Öyle ümit etmiştik ki İzmit kâğıt fabrikasının açılması, kâğıt fiyatlarının ucuzlamasına büyük bir âmil olacaktır. Maalesef şimdilik, daha uzun bir zaman için, bu ümidin tahakkuk edebileceği pek görünmiyor.

> T. C.
> **İKTİSAT VEKÂLETİ**
> Türkofis Başkanlığı
> 4010
>
> **Ankara**
> 29-3-1937
>
> **Resimli Ay**
> **Sirkeci, Ebussuud cad. No. 1-3**
> **İSTANBUL**
>
> *16/3/1937 tarihli dileğe C.*
>
> Gümrük tarifenin 328/A numarasına giren filigramsız adi matbaa kâğıtlarının, 2/6050 sayılı kararın 3 üncü maddesi hükümlerine istinaden gümrük resmi tenzilâtından istifade edebilmeleri için, gazete ve mecmua idareleri tarafından bizzat getirilmiş olmaları lâzım gelmektedir.
>
> Mevzuubahs kararnamenin bu husustaki hükmü sarihtir.
>
> Bu itibarla talebinizin 2/6050 sayılı kararın yukarıda hülâsa edilen hükümleri dolayısile is'afına imkân görülememiş olduğu teyid olunur.
>
> *İktisat Vekili N.*

— Arkası 24üncü sayfada —

Büyükadada :

Evsahibi — Nasıl bay, size köşkü gezdirdiler mi? Beğendiniz mi?

Kiracı — Gezdim ve beğendim bayım... Hele, bu hususta bana refakat buyuran genç kızınızı daha çok beyendim. Acaba elini....

Evsahibi — Affedersiniz, karımdır!..

Haydarpaşa garında:

Kadın — Kocacığım!. Vagonda müteyakkız davran, gayet hafif uyu!. Hele portföyünü ceketinin cebinde bırakma.. Bir yankesicinin, tirenlere dadanıp, yolcuları soyduğunu gazetede okudum!...

Koca — Üzülme karıcığım!.. Onlar bal verecek arıyı tanırlar!...

Şişli - Beyazit tramvayında :

Müşteri —Kondüktör!. Daha ne bekliyorsun? Araba balık istifi gibi dolmuş... Hâlâ mı yolcu alacaksınız?. Herkesin acele işi var; kimi okuluna, kimi vazifesine yetişecek?.

Kondüktör —Canım ne patırdanıyorsun; henüz saydım ancak 73 kişisiniz.. Yüze varmağa....

Yedikulede:

— Açık havalı günlerde bu kahve öyle hoşuma gidiyor ki!..

— Canım! bu Allahın kırında, dört kırık sandalyesinden, bir viran masasından başka eşyası olmıyan yerde bu hoşuna giden de ne?..

— Daha ne olsun?! bütün günümü üç kuruşa geçirmek!..

Beyoğlu ara sokaklarında :

— Herif!.. Bize boş yere eziyet etme, Hiç duracak vaktımız yoktur. Gecenin bu geç saatinde herkes evine gitmek ister... şu cüzdanını nereye sakladıysan çıkar ver!.. Yoksa sonra hakkında iyi olmıyacak ha!.. Herif paralarını ne yaptın?.

— Po.. pokerde temizledim!...

KARANLIKLAR ORTASINDA DOĞAN BİR IŞIK; BAZAN BÜTÜN BİR ÂLEMİ KURTARIR

Ahbap listesinde denizci bulunmayana acırım. Denizci ki, ömrü enginlerde onun köpüklü yollarında.. ve o yolların vakalarla, hâdiselerle, sürprizlerle dolu bitmez tükenmez uzunluklarında geçen pişkin, mert, şen babacan adamdır. İnanınız bana, en vefalı, en sağlam dost da odur.

Hele denizcinin sohbeti...

Bir denizciyi dinlerken, elinizde olmadan, ufukları aşar, uzakların o bilmediğiniz, görmediğiniz iklimlerinde dolaşırsınız.

Dedimya, dost listesinde denizci bulunmayana acımak lâzımdır.

Çok şükür bu hususta ben hiç de acınacak bir halde değilim.

Ancak, denizci âşinaları kıt olan okuyucularımı, ara sıra olsun, irili ufaklı deniz kurtlarımızın tatlı sohbetlerinden mahrum etmemeği de bir vazife bilirim.

İşte bu gün de, gelin, benimle beraber Orhan kaptanı dinleyiniz:

— Kaza mı, diyor, şu on beş senede başıma gelenleri dinlemek niyetinde isen, gemiye postu serip benimle beraber hiç olmazsa bir hafta dolaşman lâzımdır.

— Farzet ki, postu serdik, dolaşmağa başladık, anlat bakalım.

Önündeki albümü karıştırarak, eline geçirdiği bir resmi uzatıyor:

— İşte son kazalardan birine aitdir bu. Biz böyle Azraille cenkleşirken, imdadımıza gelen Gülcemalden bir saylavımız bu resmi çekmiş ve bana hediye etmiştir.

Ve garip bir tesadüf eseri olarak, tam o sırada bir seferden gelip yanımızdan geçmekte olan Gülcemale, uzun uzun bakarak, Orhan kaptan hikâyesine başladı:

— Samsuna travers götürüyorduk. Vapurumuz adamakıllı yüklü idi.

Hiç unutmam 19 birinciteşrin gecesi tam saat 12 de müthiş bir sarsıntı ile yatağımdan fırladım. Deniz göklere çıkıyordu. Bir hamlede kaptan köprüsüne çıktım. Orada bulunan ikinci kaptanın yanına koştum.

Batıdan gelen kuvvetli fırtınada deniz, gemiyi çiğneyip duruyordu.

Bir yandan giren su, traversleri alıyor ve etrafı kırıp dökerek öbür yandan fırlatıp atıyordu.

Biz de başladık yük atmağa.

Bu esnada, geminin muvazenesini temin maksadile, ben de güverteye inmiş; tayfaya emirler veriyordum... Kıç omuzluğundan bir dalga geldi, beni aldı, ve sancak tarafından doğru dışarı sürükledi. Ölüm yüzde doksan dokuz buçuk gırtlağıma yapışmıştı ki, bir tesadüf eseri kolum, bacaya bağlı tellerden birine geçti, böylece kurtuldum.

Fakat gemi kurtulmamıştı. Deniz gittikçe azıyor ve azdıkça bizi bir limon kabuğu gibi çalkayıp duruyordu...

Sabaha kadar böyle didindik durduk.

Şefak sökerken ufukta beliren bir karartı büyüdü. Derhal direğe çıkardığım adam, Gülcemalin gelmekte olduğunu müjdeleyince, bir geniş nefes aldık ki sorma....

Ayancık açıklarında idik. Fırtına halâ devam ediyordu.

Hemen Gülcemale (muavenete muhtacım) işaretini verdim.

Bize yaklaşan Gülcemal sordu: (Ne istiyorsun?)

(Ocaklarım söndü, istimim yok) dedim. Bunun üzerine döndü, bizi aldı, Sinoba kadar götürerek muhakkak bir facianın önüne geçti.

Ancak bu, başımıza gelen bu nevi kazaların biridir. Böyle, hatta daha beter kaç tanesini sayabilirim,..

— Biraz da kazasız tarafından konuşalım. Meselâ bir kaptanın yolda başına neler gelebilir?

— Neler gelmez ki.. Kaptan ki gemisinde herşeydir, tesadüf etmediği garibe mi ararsın... Hilâl vapuru suvarisi idim. Bir yolcu koşarak geldi: (Aman kaptanım... Ayakyolunda hamile bir kadın çırpınıp duruyor) diye feryadı bastı. Gittim, baktım, kadıncağız hakikaten sancılar içinde kıvranıyor. Onu, açtırdığım bir kamaraya naklettirdim ve

Orhan kaptan yazıcımıza :
— ..şu on beş senede başıma gelenleri dinlemek niyetinde isen....

Yazan :

KANDEMİR

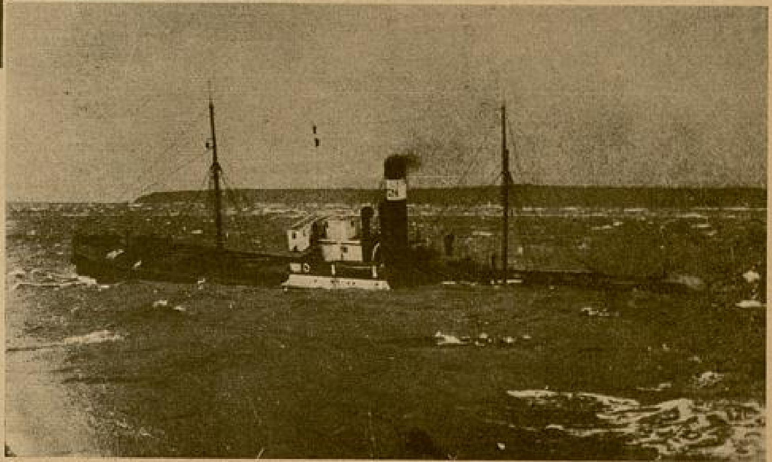

Ayancık açıklarında dalgalar arasında bocalayan Gazalın imdadına gelen Cülcemalden, bir saylavımızın aldığı fotoğraf

yolcular arasında bir dokter, ebe aradım. Nafile, bu işi görebilecek kimsecikler yoktu.

Eh başa gelen çekilir. Kolları sıvadım, çocuğu aldım. Görüyorsunuz ya.. Bir kaptan icabında ebedir de. Adını "Hilâl" koyduğumuz bu çocuk şimdi kimbilir nerelerdedir?

Orhan kaptan, hatıraları arasından bir başkasını nakllediyor :

— Bir başka sefer.. Hopadan Rizeye gidiyorduk. Gemiye, bir jandarma muhafazasında elleri kelepçeli bir katil vermişlerdi. Gece jandarma uyuklarken, canî, nasıl etmişse etmiş, kelepçesini kırmış; jandarmanın silâhını alarak bir köşeye geçmiş ve: (Kimse yanıma yaklaşmasın.. Yakarım!) diye ortalığı allak bullak etmişti.

Beni çağırdılar. Anbara indim. Herif beni görünce silâhını çevirerek bağırdı: (Kaptan.. sokulma... yandığın gündür. Bana kimse yaklaşmasın!. Biraz sonra gemi köyümüzün önünden geçecek, ben de o zaman denize atlayıp yüze yüze köyüme gideceğim!..) diyordu.

Baktım vaziyet fena.

Hemen jandarmaya çıkıştım : (Be adam, dedim, mademki bu mahkûmu muhafaza edemiyeceksin, ne diye gelirsin...)

Sonra canîye döndüm : (Oğlum, dedim; seni bana senetle sepetle teslim etmediler. Başımı belâya sokma. Nereye gitmek istiyorsan söyle, sandal indireyim, götürsünler seni.) Canî, benim bu tarzda konuşmamdan hoşlandı, şaşırdı ve elinde silâhile ilerlemeğe başladı. İşte tam o sırada, zaten almış olduğum tertibat sayesinde, tayfalarla jandarma üzerine atıldılar ve herifi kıskıvrak yakaladılar.

Canî, böylece tatlı dille tuzağa düştüğünü anlayınca, gazeble dolu gözlerini bana çevirdi : (Ulan kaptan, dedi, elbette ben bir gün hapisaneden çıkacağım.. Eh, o zaman görürsün gününü sen, bre imansız herif! .)

— Bu da kazalı belâlı bir iş... Kazasızı yok mu bunun kaptan?

Orhan kaptan uzun uzun düşündü:

— Denizin hoş tarafları da yok değildir ama, bilmem neden aklıma gelenler hep bu çeşit şeyler... Bak, meselâ bir Trabzon yolculuğunda gemideki yolcuların yükte hafif, bahada ağır neleri var neleri yoksa aşırıldığını haber verdiler.

Düşüne düşüne yolcular arasında dolaşmağa başladım. Aşağıda üçüncü mevki yolcuları arasında bir gurup kumar oynuyordu. Derhal bunları yakaladım. Ve hemen pişkin bir istintak hâkimi halile cümlesini sorguya çektim. Uzatmıyayım, meğer bunların arasındaki meşhur manitacı Mehmet ve arkadaşı, İstanbuldan kalkan vapurlardan gözlerine kestirdiklerine binerler, yolda avladıkları yolcuları kumara çekerler, bir yandan böylece keselerini doldururlar, bir taraftan da ortalık uykuya dalınca, asıl sanatları olan yankesiciliğe başlarlarmış.

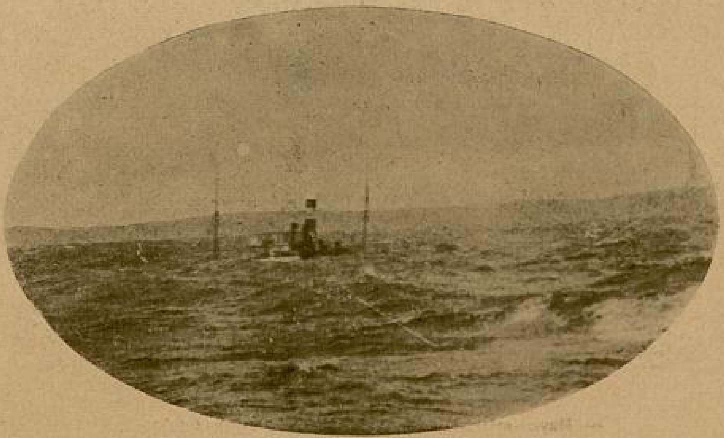

Cürümleri meydana çıkınca: (Utanmıyor musunuz, ayıp, günah değil mi?) diyecek oldum. Herifler sert sert beni terslemeğe kalkmazlar mı?

(Asıl ayıp senin yaptığın!.. diyorlardı, biz enayi bulup kafese koyuyoruz, sana ne oluyor ki...)

— Demek ebelikle bitmiyor iş... Bazan polis ve hâkim de oluyorsunuz..

(Arkası 32 inci sayfada)

2+2=?

Yazan :
SADRİ ERÇEM

Ahmetle Mehmet konuşuyorlardı:
2 + 2 = 4 eder.

— İki elma iki elma daha dört elma eder.

Fakat, bir iyilik + 1 iyilik = 2 iyilik etmez.

— Hayır azizim, sen aldanıyorsun. İyilik iyiliktir. Bir iyilik bir iyilik daha eder iki iyilik...

Size saçma sapan gelen bu sözleri konuşanlar okumuş, yazmış, mürekkep yalamış efendiden adamlardı. Hani kendilerince felsefe bahsi konuşuyorlardı. Her gönülde bir aslan yatar, her kafada da bir fikir.

Ahmetle Mehmedin fikirleri, bir kedi ile köpek gibi, hırlaşa hırlaşa Ahmedin evinin önüne kadar geldiler.

Mehmet dostunun elini sıktı. Kendi kendine yürümeğe başladı. Mehmedin kafasındaki fikir, kapıdan içeriye giren kediye havlıyan bir fino gibi havlıyor. Hayır ve fazilet üzerine münakaşalar yapmak istiyordu. Fakat münakaşanın pek tatlı bir yerde kesiliver mesi, doğrusu canını sıktı. Sokakta rasgeldiği adama :

— Dur birader, gel seninle biraz ahlâka dair konuşalım. Allah rızası için diyemezdi ya... Yürüdü. Arkadaşına yarın vereceği cevapları, dükkânının vitrinini hazırlayan bir dükkâncı gibi, birer birer sıralıya sıralıya ilerledi.

Fakat ne oldu ya? hava birdenbire berbatlaştı. Elâ gözlü aldı yürüdü. Hani hiç te teşrifata filân riayet etmeden sokaklarda kaçan kaçana. Sağanak altında renk renk insan, bir filim sür'atile gözden siliniyor. Caddede insan ve yağmur biribirine karışıyor, ikisi de dönemeçlerde bulanık bir sel halinde dükkân kepenklerinin altına doğru yanlanıyor.

Mehmedin kafası hâlâ o mühim mesele ile meşguldü. Hani nasıl Sirakützenin muhasara edildiği, zaptolunduğunu neden sonra haber alan (Arşimet) gibi; sadece kendi fikirlerile başbaşa idi. Fakat yağmur bir fikir gibi sıcak değildir, soğuktur. Hele insanın ensesine bir bardak su boşalır gibi bir yağmur oluğundan akan sular boşalırsa... üstü başı kazana sokulmuş ve çıkmış bir çamaşır gibi ıslanırsa, yapacağı şey basittir. Bir otomobil çağırmak.. Mehmet te bütün bu müthiş düşüncelerine, müthiş zihnî faaliyetine rağmen, kesesindeki parayı, daha fazla rahatsız olmamak için, feda etti ve şimdi insanların arasından kuş gibi uçuyordu.

Tam köşeyi sapacağı zaman fenerin altında diz kapaklarına kadar bulanık suya batmış bir adam kollarını otomobile doğru uzattı. Mehmet otomobilciye:

— Dur, dedi.

Şoför bu sözden pek memnun olmadı amma durdu. Dizkapaklarına kadar ıslanmış, ıslaklıktan burnunun üstüne yapışan şapkasının kenarını kaldırdı. Yüzünden oluk oluk sular akarak yalvara yalvara seslendi:

— Beni alsanıza...

Şoför derhal cevap verdi :

— Müşterim var.

Adam bağırdı.

— Islandım, parası ile.

Şoför seslendi:

— Müşteri var dedik a..

Otomobil yürüdü... Fakat iki adım ilerlemeden Mehmet şoföre dedi ki:

— Dön...

Otomobil döndü. Mehmet otomobilin kapısını açtı ve merhametli merhametli seslendi:

— Geliniz kardeşim.. geliniz..

Adam otomobilden içeriye atladı. Atladı ama müthiş bir koku da otomobili kapladı. Alkol mu dersiniz, afyon mu nedir? Keskin, terli çorap kokusuna benziyen birşey..

Mehmedin genzi bu kokudan yandı, fakat:

«Zavallı, dedi, ne yapsın hasta.. kimbilir ne derdi var?! Biraz da çekmiş. Şimdi onu otomobilden çıkarıp atmak adamcağızın izzetinefsine apaçık tecavüzdür!». Kendini şöyle bir filesofça tarttı. Ve kendi kendine şu kararı verdi:

«Kimsenin izzetinefsini asla rencide etmemeli».

Mehmet hakikaten onurlu, şerefli bir zattı. Zengin değildi amma. hiçbir zaman kendisini küçültmek istemezdi. Yanındaki adama bir sigara uzattı.

Islak adam, şoförün ensesinden boyuna kalayı basıyordu:

— Nasıl, beni almazsın değil mi. Bak Bay beni yanına aldı. Sen, beni muavin yerine bile almak istemiyorsun. Fırsat düşkünleri.

Şoför aldırmıyor. Şoför aldırmadıkça o, sesini perde perde yükseltiyor.

— Terbiyesiz..

— Ahlâksız.....

— Ben sana gösteririm. Otomobile nasıl adam almazmışsın..

Mehmet yanındaki adama :

— Birader, siz efendiden adamsınız, ona çatmayın, insan kendi akranlarile mücadele eder.

— Senin hatırın için susuyorum. Amma bu.......... nun korkusundan değil, ne haddine (şoföre dönerek) seni çiğ çiğ yerim alimallah..

Şoför, önündeki kalabalığı dağıtmak için korna çaldı. Islak adamın cinleri, perileri başına sıçradı.

— Nasıl baydan korkuyorsun değil mi? Alçak...

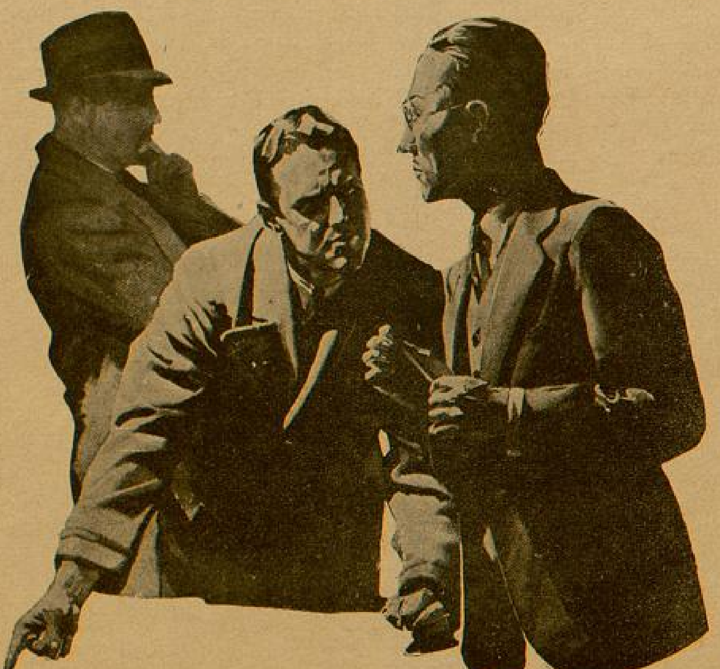

— Hayır azizim!.. sen aldanıyorsun. İyilik iyiliktir...

AHMET MİTAT EFENDİ VE HUSUSİYETLERİ

Yazan:

Abdurrahman Adil Eren

Ahmet Mitat efendi hiç kolalı gömlek giymezdi; yakasız ve yakalıksız dal mintan ile gezerdi. Ahmet Mitat efendi eline baston ve şemsiye almazdı; yağmurda, karda şemsiyesiz gezerdi. Büyük bıyıklı, seyrekçe sakallı, kısaya yakın boylu, kalın vücudlu idi.

Her fenden behseder. Çok söz söylemesini severdi. Sabahları Beykozdan inen Anadolu kıyısı yolcularının münevverleri, meselâ sonraları Şeyhülislâm olan Piri zade Sahip Molla ve oğulları, Dağıstanlı Mizan gazetesi sahibi Murat Bey, Şurayı Devlet azasından Esat Bey, kezalik Şurayı Devletten Mentefekli Mühelhel Paşa, Meşhur fıkragû Doktor Hayrettin Paşa, Doktor ve Haseki Hastanesi Başhekimi İhsan Bey; iki metro boyunda uzun asalı ve teberli, yeşil kavuklu ve yeşil sarıklı Şeyh Tal'atî Efendi; Meclisi Kebiri Maarif azasından arabî müderris Hacı Zihni Efendi, Maliye Hukuk müşaviri değirmen taşı sarıklı Mahmut Esat Efendi; Anadoluhisarından, Beylerbeyinden vapura binerler, zevk ile, neş'e ile Mitat Efendinin sabah sohbetlerini dinlerlerdi.

Mitat Efendi çok tütün içerdi. Tabakası yoktu. Çil ikilik bir paket Reji tütünü alır, tütününü kendi elile sarar sigarasını tüttürürdü.

Ahmet Mitat Efendi Matbaayı Amire, Takvimi Vekayi müdürlüklerinde de aynı kıyafet ve adetleri muhafaza etmişti. Hattâ, Galatada Hariciye Nezareti Celilesine merbut ve on dört ecnebî doktor âzadan mürekkep «Meclisi Umuru Sıhhiye» ye riyaset ettiği zaman bile, böyle idi. Kızgın ağustos güneşinde Köprü üstünde şemsiyesiz yürüdüğü, Meclisi Umuru Sıhhiyede yakasız ve yakalıksız, bir sürü Firenkler ortasında oturup ikilik paketinden sigarasını sardığı gözümün önündedir. En sevdiği içki Rumeli bozası idi. Hattâ damadı muallim Naciyi Tercümanı Hakikatın edebî yazılar muharrirliğinden uzaklaştırıp, gazeteyi bizzat ve tek başına yazdığı günler, bir desti bozayı yanı başına koyup, bir teneke maşrapa ile yuvarladığı.. ve öyle gazeteyi doldurduğunu matbaa halkı hep bir ağızdan söylerlerdi. Bu hale bir gün ben de tesadüf ettim.

Ahmet Mitat Efendi bir zamanlar da Karantina Meclisine ikinci reis olmuştu. Meşrutiyetten sonra Cenap Şahabettin de o idareye murakıb oldu. Cenap Şahabettin bu münasebetle Mitat Efendiyi çok güzel tanımağa fırsat buldu. Her halini tetkik etti.

Cenap Şahabettin Ahmet Mitat Efendi için der ki:

"Mesti sıhhat bir bünyesi vardı. Harikulâde geniş sadrı, kalın boyunu, bacaklarına nisbetle çok iri gövdesi ile onu görenler, meşhur Pomak pehlivanlarını tahattur ederlerdi. Altmışını geçmişken, altmış okkalık bir su fıçısını omuzlıyarak, kayağan bir yokuştan çıkıverdiğini hayretle görenler olmuştu.

Bu nadirei sıhhat ve kuvvet, hernedense Sultan Hamide karşı yılgındı. Onun mehabeti zulmundan ürkerdi. Kalben en vasî hürriyete taraftar, mutlakıyet ve hapishanei istibdadın yıkılmasına içinden daima duahan olduğu halde; marazi diyebileceğim bir perhizi lisan içinde yaşardı. İlânı Meşrutiyetten üç dört sene evvel onu, hakikaten vehim derecesinde bir havf istilâ etmişti.

Saraya karşı bu marazi korkusu, onun ledünniyatı fikriye ve hissiyesini bilmiyenlerce, bin türlü haksız ittihamata yol açmıştı. Hattâ onu Abdülhamidin sadık bendesi tanıyanlar bile yok değildi. Halbuki herhangi bir düşmanı istibdattan daha samimî bir düşmanı istibdat idi.,,

---

Bir saniye sükût... sonra otomobilin sol camı, acayip acayip bir mayi ile bulandı ve öğ.. öğ.. öğ..ler, korna seslerinden daha kuvvetli işitiliyordu. Şoför kafasını çevirdi.

— Bayım yaptığını beyendin mi? benim malım bak ne hale geldi... diye iç çekerek söylendi.

Mehmet cevap verdi:

— Para ile tamir edilecek şeyler için söz istemem...

— Pekâlâ bayım.

Islak adam biraz ayılır gibi oldu. Şapkasile pislenen camı sildi. Sonra arkasına yaslandı ve yüksek sesle şarkıya başladı.

Mehmet derlendi toplandı.

— Sus bay!.. diye seslendi, dinliyen kim? Islak adam kantarlı kantarlı savurdu. Boşanan bir yay gibi iki kolunu birden açtı. Elinin biri Mehmedin burnunun üstüne indi. Öteki, otomobilin kapalı camına... Tabiî cam şangır, şungur indi. Otomobil durdu. Otomobilin etrafını İstiklâl caddesinin kalabalığı kapladı. Mehmet çareyi firarda buldu. Amma adamın taksisi ne yazıyorsa verdi. Cam için de iki lira ödedi. Ve efendi efendi otomobilden indi. Mehmet paraları verdikten sonra:

" İzzetinefsimi kurtardım. Çok şükür ahaliye rezil olmadımd„iye derin bir nefes almağa çabalarken şoförle otomobildeki ıslak adam arasında şunlar konuşuluyordu:

— İn aşağı...

— İnmiyeceğim. Ben burada nutuk söyliyeceğim..

— İn be adam...

— İnmem.. dünya bir araya gelse inmem.. inmem efendim...

Şoför hiddetinden çatlıyacaktı. Kalabalık içinden henüz kaybolmağa vakit bulamıyan Mehmet gözlerine ilişti:

— Herif! dedi, bu derdi başıma saran sensin; ve bütün şiddetile onun ensesine patlattı.. vurdu.. vurdu.. vurdu...

Mehmedin pestili çıktı. Elâlem onu güçle şoförün elinden kurtardılar. Mehmet çamurlu, kirli paslı kıyafetile yan sokaklara saptı. Sümsük sümsük ilerliyor:

" Benim ne kabahatim var?„ diye başından geçenleri düşünüyordu.

***

Çocuklar biribirlerine soruyorlardı:

— Bir öküz. iki kabak daha kaç eder.

Kısa pantalonlusu cevap verdi:

— Bir Öküz. Çünkü öküz kabakları yer.

Ertesi gün dostuna dedi ki:

— İyiliklerimizin bir tek manası var: Öküzlerin karnını doyurmak. Çünkü yapılan iyilikler hep kabakla öküzü cemetmeğe benziyor.

BÜYÜK TURK HEKİMİ ve FEYLESOFU

BUHARALI İBNİ SİNA

Yazan:

RAGIP ŞEVKİ

Büyük Türk hekimi ve feylesofu İbni Sinanın önümüzdeki 21 haziranda ölümünün 900 üncü yıldönümünü idrak edeceğiz. Garbin tıb tarihinde en üstün ve değerli bir mevki tutan Buharalı İbni Sina, asırların bize bıraktığı en büyük adam olduğu gibi, bugünkü tıb dünyasının en çok üzerinde durduğu bir hekimdir. Yalnız kitabları ve kendi kabuğu içinde çöreklenib kalmıyan İbni Sina, bütün hayatı imtidadınca bin bir macera geçirmiş, ölüm tehlikeleri ile karşılaşmış, garib hâdiselere şahid olmuştur.

Ragıp Şevkinin bu yazısında büyük hekimin fırtınalı hayatından bazı sahneleri bulacaksınız.

İbni Sina, on sekiz yaşına bastığı gün Sâman devleti son günlerini yaşıyordu. Delikanlı henüz neşvü nema halinde idi. Buna mukabil, en değerli bir Sâman hekiminden ziyade tıbba vakıftı.

Birgün devletin reisi Sâman oğlu Nuh, birdenbire hastalandı. Büyük krizler içinde çırpınmağa başladı. Memleketin bütün hekimleri, reisin ıstırabını dindiremedi. Bir türlü iyi edilemiyen hasta, nihayet genç hekim İbni Sinaya da gösterildi. Sina'nın oğlu, hükümdarı üç dört gün içinde bütün ıstırablarından kurtardı ve adeta yeniden diriltti.

Bu muvaffakıyetine mukabil Sâman oğlu Nuh, genç hekimi sarayına aldı. İbni Sina, işte ilk defa burada büyük bir iftiraya maruz kaldı:

Hergün sarayın zengin kütübhanesine kapanır, gece yarılarına kadar mütemadiyen okurdu. Bu delicesine tetebbû esnasında bir gece kütübhaneye ateş düştü ve bütün kitablar bir ânda kül oldu.

Bu müthiş yangın şehirde derhal genç hekim aleyhinde korkunç bir hava yarattı. Halk:

— Aylardanberi ezberlediği kitabları başka kimse okumasın diye kütübhaneye ateş veren İbni Sinadır!. diye bağırmağa başladı. Fakat Sâman oğlu bütün iftiralara rağmen, iki yıl yanında kalan bu genç adama karşı teveccühünü kaybetmedi. İbni Sina Sâman devleti yıkılana kadar hükümdarın yanında kaldı.

İbni Sina

* * *

15 inci asırda Asyayı kasıb kavuran yeni bir Türk Başbuğu göründü: Gazneli Mahmut..

Sâman devletini de yıkıp geçen bu yeni kasırga, İbni Sinayı Harizemler diyarına sürüklemişti.

Harizem oğlu şah Ali kendisini hürmetle karşıladı ve ona memleketin en güzel konaklarından birini tahsis etti.

Gazneli Mahmut, san'ata, şiire, değerli insanlara düşkün olduğu halde, İbni Sinaya karşı büyük bir nefret duyardı.

Çünkü büyük hekimin Gazneye kadar varan şöhreti, onu sevmeyenler ta-rafından tahrif edilmiş, İbni Sina, hü-kümdara mecnun, sahtekâr, düzenbaz bi- adam olarak tanıtılmıştı.

Birgün Harizeme Gazneli Mahmudu- Mikâil oğlu Hasan isminde bir elçi- geldi ve şaha şu dilekte bulundu:

— Şahım, Mahmut Gaznevî, nezdi-nizde bulunan değerli hekim, şair v- nüktedanların kendisine de şeref verme-leri için Gazneye gönderilmelerini d-lemektedir!. dedi.

Harizemşah, Gazneli Mahmudu- maksadını biliyordu. Bütün bu iltifa- yalnız İbni Sinanın ve Harizemde bu-lunan bir iki şairin vücutlarını ortada- kaldırmak gayesile savruluyordu.

Harizemşah Ali, elçiye cevabını ve-meden evvel, âlim ve şairleri karşısın- getirtti:

— Sizi şah Mahmudun yanına gi-meğe icbar edemem, dedi. Eğer iste-seniz, yolunuz açık olsun, gidebilirsini- İstemezseniz, başka bir hal çaresi bul- ve hemen Harizem diyarını terkedin-

Alimler ve şairler içinde ekserisi b- davete derhal koştular. Yalnız İbni Si- ile hekim Ebu Sehil Mesih çöllere do-ru kaçmağa başladılar. Harizem ile - yolu bir türlü bitib tükenmiyordu. S- suzluk, kum fırtınaları, kurşun gibi a- ve yakıcı güneş altında iki kaçak g- lerce yol aldılar. Fakat Ebu Sehil - müthiş ıstıraba tahammül edemedi

bir gün susuzluktan ve hararetten can verdi.

Tek başına kalan İbni Sina, kumlarda sürüklenerek ve ölüm tehlikeleri ile çırpınarak, nihayet çölü aştı ve Cürcan hükümdarlığı topraklarına girdi.

* *

İbni Sinanın Cürcanda karşılaştığı en büyük hâdise, bir aşk hastasının tedavisi oldu. Koca hekim, paytahtın bir hanına indiği gün, şöhreti de bütün şehre yayıldı. Derdine deva ve şifa arayanlar İbni Sinanın kapısını çalar oldular.

Bu sırada Cürcan hükümdarı Kabusun kızkardeşi oğlu, sarayın odalarından b i r i n d e hasta, bitkin yatıyordu. Memleketin bütün hekimleri delikanlının hastalığını bulamamışlar, hükümdar ve kızkardeşi ne yapacaklarını şaşırmışlardı.

Saray nazırlarından biri Kabus'a İbni Sinadan bahsetti.

— Şehirde Ebu Ali [*] isminde Buharalı meşhur bir hekim var. Halk akın akın tedavisine koşuyur. Bir de onu çağırtalım!.. dedi..

Kabus razı oldu. İbni Sina saraya çağırıldı ve hastanın baş ucuna getirildi. Büyük hekim, bütün muayenelerine rağmen, delikanlıda hiçbir hastalık bulamadı. Hassas zekâsile bu hükümdar zadenin aşk hastalığına yakalandığını anladı. Kabus'a dönerek:

— Bana şehrin bütün mahallelerinin isimlerini bilen bir adam bulunuz!. dedi.

Herkes hayretle biribirinin yüzüne baktı. Kabus, saçma bulduğu bu arzuya karşı itaat etti. Bir iki saatin içinde şehrin bütün mahalle isimlerini bilen bir adam bulundu ve İbni Sinanın karşısına getirildi. İbni Sina hastanın nabzını tutarak:

— Haydi, dedi. Mahallelerin isimlerini birer birer saymağa başla !..

Adam, yüksek sesle mahalle isimlerini saymağa başladı. Bütün saray halkı hayretle İbni Sinaya bakıyordu. Koca hekim, büyük bir dikkatle hastanın üzerine eğilmiş, nabzının atışını sayıyordu.

Birdenbire bir mahalle ismi söylenince, nabzın atışı ânide fazlalaştı. İbni Sina:

— Yeter, dedi. Oldu. Şimdi bu mahallenin sokak isimlerini say!.

Adam yeniden mahallenin sokak isimlerini saymağa başladı. Aradan bir müddet daha geçince İbni Sina parmakları arasında duran hastanın nabzında, bir sokak ismi zikredilir edilmez sıkı bir atış hissetti ve yeniden:

[*] — İbni Sinanın asıl ismi Alidir. Fakat aile adı (Sina Oğlu) olduğu için şöhreti İbni Sina olarak yer tutmuştur.

Büyük Türk hekimi ve feylesofu
Buharalı İbni Sina
980 — 1037
Ölümünün 900 üncü yıldönümü 21 haziran 1937

— Dur, dedi. Bana, bu sokak içinde oturan ailelerin isimlerini bilen birini getirin !..

Kabus derhal böyle bir adam da getirtti. İbni Sina elini hastanın bileğinden çekmeden bu adama da aile isimlerini saydırmağa başladı. Âşık delikanlı, sevgilisinin ailesinin ismini duyunca, nabzı altüst oldu ve İbni Sina ancak o zaman elini çekti. Hükümdara dönerek:

— Yeğeniniz filân mahallede, falan sokakta, falan ailenin içinden bir kızı veya bir kadını seviyor!. dedi.

Delikanlının sevgilisi derhal bulununca, hastalığı da derhal ortadan yok oluverdi. [**]

* *

Gazneli Mahmud, İbni Sinayı, bütün memlekete, komşu topraklarına resimlerini göndererek aratırken, büyük hekim, Cürcandan kalkarak Reye, oradan da Hemedana gelmişti. Hemedana, Fahrüddevlenin oğlu Şemsüddevle hâkimdi. Hükümdar, barsaklarındaki bir iltihabtan basta idi.

İbni Sina kısacık bir zamanda kendisini iyileştirince, Şemsüddevle hekime büyük bir hürmet gösterdi. Onu derhal vezirliğine getirdi. İbni Sina bu suretle siyasî hayata da girmiş ve bir devlet adamı olmuştu.

Gündüz devlet işlerile meşgul oluyor, geceleri de memleketin en değerli âlim ve şairlerini toplıyarak musahabeler yapıyor, şarkılar, sazlar, içkilerle sabahlara kadar eğleniyordu.

[**] — Bu hikâye Mesnevide aynen mevcuttur.

İbni Sinanın kısa zamanda en büyük mevk'ie yükselmesi halkı, orduyu hoşnut etmemişti.

Birgün ordu içinde birdenbire bir isyan koptu. Çapulcuların da iştirak ettiğ bu feveranda âsiler İbni Sinanın sarayına saldırdılar. Kapılar ve pencereler bir ânda paramparça edildi. Gözleri dönmüş yüzlerce insan, muhteşem sarayın yaldızlı, ipek halı döşeli, atlas perdeli odalarını altüst ettiler. Yağma esnasında bir sürü aç kurt, bağırarak, haykırarak İbni Sinayı arıyorlardı.

İbni Sina, daha kapılar baltalanırken tehlikeyi anlamış, sarayın arka kapısından sıyrılıp kaçmıştı. Memleket bu isyan gürültülerile çalkanırken, İbni Sina dostu şeyh Ebu Saidin evine kaçtı ve orada kırk gün saklı kaldı.

Bu sırada isyan yatışmış, fakat Şemsüddevlenin hastalığı yeniden başgöstermişti. Sarayın b ü t ü n memmurları memlekete yayıldı. İbni Sina günlerce arandı ve nihayet bin türlü teminattan sonra.. bulunub hükümdarın karşısına çıkartıldı.

Şemsüddevle büyük hekimin tedavisi ile yenideden iyileşince, onu tekrar vezirlik makamına çıkardı.

* *

Büyük Türk hekimi ve feylosofu İbni Sina 980 yılında doğup 1037 yılında öldüğüne göre, ancak 57 sene hayat sürmüştür.

Genç denilecek bir yaşta ölümüne sebep, son zamanlarında geçirdiği yıpratıcı hayattır.

Siyasî ve idarî işlerin verdiği manevî yorgunluklar yetmiyormuş gibi.. buna sabahlara kadar süren işu nuş âlemlerinin maddi heyecanları inzimam ediyordu.. İbni Sina daha fazla yaşamalı idi.. O, en olgun devresinden sonra, kim bilir bize daha ne büyük eserler.. tıp, felsefe âlemi için daha ne büyük harikalar yaratacaktı !..

Her fani gibi o da öldü. Fakat adını dünya tarihinin.. medeniyet tarihinin.. tıp ve felsefe tarihinin.. büyük Türk tarihinin en şerefli bir yerine altın harflerle yazdırarak, ebediyete erişti !...

Türk medeniyetinin eskiliğine.. Türk kültürünün yüksekliğine.. Türk milletinin yaratıcı kudretine inanmak istemiyen gafillere: binlerce şahit ve isbatlar arasında bir de İbni Sinayı göstermek yeter !...

21 Haziran 1937 onun ölümünün 900 üncü yılına rastlıyor. Bu büyük âlime kadri ve kıymeti ile mütenasip bir ihtifal yapmıyacak mıyız?.. Onun kurduğu felsefenin esaslarını, eserlerini, ve İbni Sina felsefesinin Batı düşünceleri üzerine olan tesirlerini, gerek yurddaşlarımıza.. gerek bütün medeniyet dünyasına duyurmıyacak mıyız?..

Şirketi Hayriye Tezgâhlarında Neler Gördüm?..

Yazan:
Sabih Alaçam

Pırıl pırıl ilkbahar güneşinin altında Haliç, yığın yığın, sürü sürü mavnalarla, gemilerle, istimpotlarla uzanıyor.

Tatlı bir rüzgâr, güvertesine yan geldiğimiz Şirketi Hayriyenin 35 numaralı İşgüzar istimpotunda yanaklarımızı okşayor. İstanbulun en işlek caddeleri kadar kalabalık olan Haliçin esmer suları arasında ilerliyoruz. Hedefimiz Hasköy!

Orada, Şirketi Hayriyenin tezgâhlarında yapılmakta olan 75 numaralı vapuru göreceğiz. Gelecek son bahara kadar arkadaşlarına iltihak edecek olan bu yeni gemi, tamamen Türk elile, Türk işçisinin çalışkan ve bilgili elile vücude getirilmektedir. Türk denizciliğinin günden güne artan faaliyetinin güzel bir örneğini verecek olan 75 ve 76 numaraları görmek için sabırsızlık duyuyorum. İşgüzar, benim bu duygumu sanki anlıyormuş gibi, boyuna ve soluksuzca yol alıyor. Bacasından çıkan her mazot dumanı, bir atletin şehik ve zefiri gibi. Nitekim 12 dakika sonra fabrikanın rıhtımına ayağımızı bastık.

***

Yabancı bir göz için, inşaatı bahriye tezgâhlarile karşılaşmak; insana ilk önce acemi bir hayret ve şaşkınlık hissi veriyor. Sağımız, solumuz, önümüz büyük büyük kazanları, makinaları ve nevilerini tayin etmek için mutlaka kompetanı olmak lâzım gelen makinaları sinesine alan atelyeler ile dolu. Denize uzanan saldan iskelenin üzerinden yürüyoruz. Artık ayağımız toprakta. Yanımızda kocaman bir kızak var: Arkasında da bu kızağı işleten elektrik makinelerinin binası. İlk önce bu kısma girdik. Demir merdivenlerle çıkılan makine dairesi bir kaptan köşkü veyahut bir tramvayın sahanlığı gibi. Küçücük bir kol, küçücük bir firen ve elektrik ceryanını motora veren küçücük bir manivelâ ile koskoca kızak harekete geliyor, haydi denize. İkinci bir kumanda ile, evvelce sulara yalnız olarak salınan kızak, havuzlanacak, tamir edilecek vapuru sırtına aldığı gibi tekrar eski yerine dönüyor. Bu ameliye, yazılırken dile kolay. Fakat iş üzerinde ne bu kadar çabuk olabiliyor, ne de bu kadar zahmetsiz. Çünkü geminin kızak üzerindeki muvazenesini temin etmek, bir yerini örselememek ve saire gibi incelikleri bilmek lâzım. Şirketi Hayriyenin kızaklarında 500 tonluk vapurları tamir etmek mümkün. Fabrika bu suretle Boğaziçinde işleyen vapurlardan başka, - ki onlar 160 şar ton gelmektedir - Türk kara sularında çalışan diğer gemileri de tamir edebiliyor.

Solda: Umum Müdür Sadi Akant ; Ortada ; Mübayaat ve Tamirat Müdürü Mehmed Arer; Sağda : İşletme Müdürü İshak Bahar

Kızakların bulunduğu yerden sağa doğru baktığım zaman içim sevinçle kabardı. Diğer bir tezgâhın üzerinde yapılmakta olan 75 numaralı vapurun teknesi boyluboyunca uzanmış. Henüz, bir

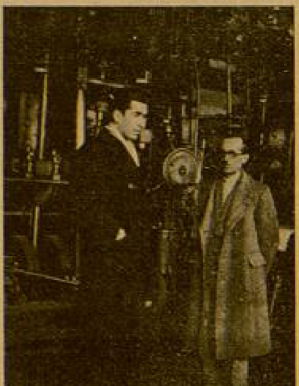

Yazıcımız İşletme Müdür muavini Sami ile Tesviyehanede

iskelet halinde görünen geminin içi, dışı Türk işçilerile dolu. Soluksuz bir faaliyet hemen göze çarpıyor. Geminin şaftını takmak için hazırlık yapılıyor. Baş taraftaki kamara yerinde çalışılıyor. Arka tarafta ise su geçmemesi için vücude getirilen bölme yerlerinde hava motörlerile delik deliniyor. Ayni zamanda makine ve kazan daireleri ayrılmış ki bu saha 75 numaranın 3 de birini işgal edecek ve tekne daha suya girmeden makineler takılacak.

Henüz adı konmamış olan 75 numara 160 tonluktur. Uzunluğu 35, genişliği 6.6 metredir. Sürati 12 mil olacaktır. haddi istiabisi 350 kişiliktir.

Geminin inşasına 936 senesi Ağustosunda başlanmış. Bu senenin Eylülünde de bitecek. Teknesi iki hafta sonra tamamlanacak olan 75 numaranın bir yandan da dahili tefrişatına ait işler üremekte. Meselâ sıraları, kanepeleri marangozhanede hazırlanıyor, güzel kaptan köşkleri çoktan yapılmış bile. Makineleri hazır, fabrikanın tesviye hanesinde yepyeni, pırıl pırıl ve yemyeşil boyalarile göz alıyorlar.

75 numaranın güvertesine çıktık. Ama bu çıkışı Boğaziçinde gezmeğe gittiğimiz zamanki çıkışlara benzetmeyiniz. Gemi kızağın üstünde büsbütün yükselmiş, insan aşağı baktığı zaman adeta başı dönüyor. Bundan başka henüz makine, kazan ve başaltı kısımları kapatılmadığı için, benim acemi ayaklarıma bu seyran pek munis gelmedi. Sağım da uçurum, solum da. Muvazenemi şaşırmamak için yanımdaki saç direklere tutundum. Fakat geminin altında, üstünde kovana giren arılar gibi çalışan işçiler için, bu iş hiç de öyle değil! Onlar, yatak odalarında geziniı gibi bir aşağı, bir yukarı iniyorlar, çıkıyorlar, kiminin elinde hava makabı, kiminin elinde balyoz, kiminin elinde çekiç durmadan, yorulmadan, adeta nefes almadan faaliyetteler. Onları, böyle gördükçe sevincimin, dikkatimi katkat geçtiğini hissediyorum.

Geminin zemin katını teşkil eden yerlere konan ve omurgasını bağlayan postalar hep çift yapılmış. Ayni zamanda diğer alât ve edevat ta böyle vücude getiriliyor ki vakıt kaybolmadan ikinci gemi için de kullanılabilsinler. Bu itibarla 76 numara, 75 numaranın inşa müddetinden daha kısa bir zamanda bitirilebilecek, denize indirilecek: vakit

nakittir, sözü Şirketi Hayriyenin Hasköydeki fabrikasında iş düsturu haline gelmiş. Boş geçen hiç bir zaman olmadığı gibi, az vakte, çok nakti sığdırmışlar, yani plânlı çalışma ile iyi ve fazla randımanı birleştirmişler!

Üzüm üzüme bakarak kararır, derler. Burada bana da az zamanda çok iş görmek hevesi geldi. 75 numaranın şimdilik bizi olduğu yerden başka bir yere götürmeyen güvertesinden aşağı inip fabrikanın diğer yerlerini görmek istedim. İnşaiye atelyesine girdik. Burada boyboy, sıra sıra makineler uzanmış, hepsinin başında işçiler, saç kesiyorlar, delik deliyorlar, bir tarafta da ocakları işletiyorlar...

Daha arkadaki atelyede gemilerin makine aksamına ait işler görülüyor. Burada da sıra sıra makineler var ki daha fasılasız, daha gürültülü bir faaliyet içinde bizi karşılıyorlar sanki.

Tavan boydan boya kayışlarla örtülü. Bu kayışlar, transmisyonları birer çarhıfelek gibi döndürüyorlar. Önünüzde yeni yapılan, yahut tamir neticesinde yeniden farkedilemiyen en dakik, en küçük ve büyük aletler, makineler sıralanıyor.

Bu daimî faaliyet, benim yabancı bakışlarımın karşısında büsbütün büyüyor. O kadar ki, nereden dışarıya çıkacağımı şaşırıyorum. Yürüyünce, sıcak bir hava beni karşılayor. Meğer bu atelyede dökümhaneymiş. Kömürle madenin birleştiği - ve bu maddeleri, çay bardağında şeker eritir gibi eriten - ocakların önünde şıpır şıpır

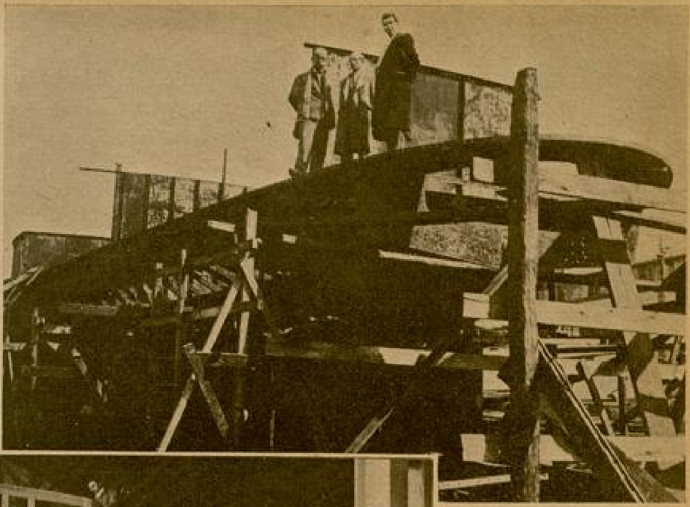

75 numaranın güvertesine çıktık. çıktık ama bu seyran benim acemi ayaklarıma pek munis gelmedi..

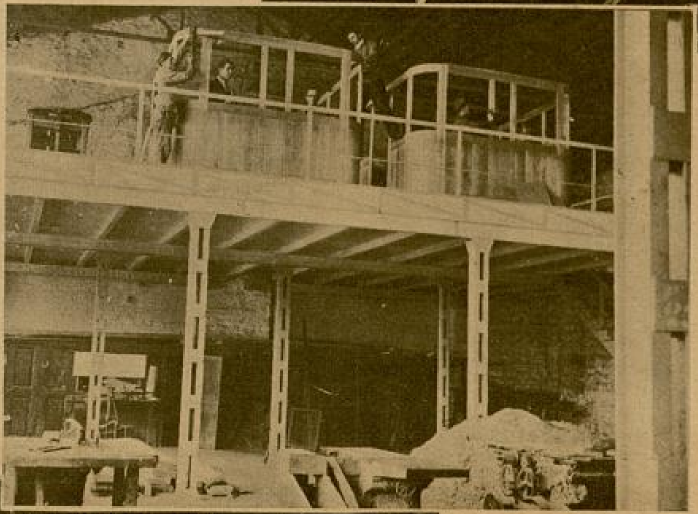

75 numaranın güzel kaptan köşkleri çoktan yapılmış bile!..

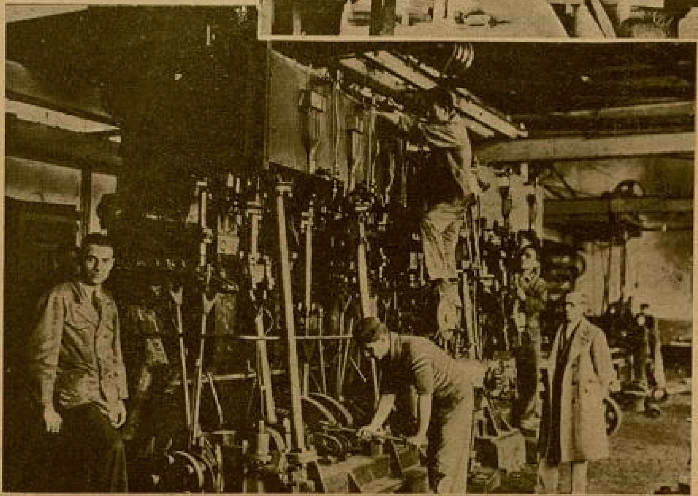

Makineler hazır, yepyeni, pırıl pırıl ve yem yeşil boyaları ile göz alıyorlar.

Hedefimiz Hasköy! Orada Şirketi Hayriyenin tezgâhlarında yapılmakta olan 75 numaralı vapuru göreceğiz..

terlemedim dersem yalan olur. Hele 150 kiloya kadar pirinçleri eriten küçük ocağın değil de, 4 tonluk ocağın karşısına geçerseniz hattıüstüvada bulunmanın zevkini buram buram tadarsınız...

Ciğerlerimi biraz olsun serin hava ile doldurmak isteyerek tekrar ileriledim. Yerde birde ne göreyim. İrili ufaklı, boy boy el havanları. Yalnız sapları yok. Meğer bunlar maden eritme kaplarıymış!

Maden eritme kaplarını da görünce, dökümhanede benim için kahramanlığın ancak firar olabileceğini aklettim. Sıcaktan erimemek için teslim bayrağını çekip fabrika bahçesindeki havuzun başına dar attım kendimi.

Fakat, yine hatırıma gelmişti. Şirketi Hayriyenin Hasköydeki fabrikasında tenbellik etmek yasaktı. Öyle ilk baharda Boğaziçinde seyrana çıkmış gibi havuz başı sefası sürdürmezlerdi burada insana.

O halde ne yapmalıydım?

Ne yapmak lâzım geldiğini önüme düştükleri vakit anladım: Anbarı görmeğe gidiyorduk.

Fakat anbardan içeri girince fabrikada mıyım, yoksa Mahmutpaşada mı,

Arkası 32 nci sayfada

AKŞAM GARİPLİĞİ

Hastanenin arka tarafındaki köşkün balkonunda dokuz, on yaşlarında bir çocuk duruyordu.

— Misafir mi var? Dedim.

Muhasebeci, balkona, şöyle bir göz attı:

— Ha! Dün akşam geldi, hasta...

Ve sesini yavaşlatarak yürüdü:

— Annesi, bıraktı gitti... çocuk, ağlıyor.

Çocuk, kendisini konuştuğumuzu sezmiş gibi, içeri girmişti.

Akşam üstü, ortalık kararırken, bahçede dolaşan muhasebeci, kederle içini çekiyordu:

— Çocuk, çok ağlıyor... ne yapmalı, bilmem ki...

— Elden ne gelir?

— Hiç!

Ertesi sabah, çocuğu, köşkün sol tarafındaki sundurmaya konmuş büyük kanarya kafesinin önünde buldum.

İdare kâtibinin cins kanaryalarını koyduğu bu kafes, kapakları kapanınca büyük erzak dolabına, kapakları açılınca da cins tavuk yetiştirilen kümeslere benziyordu.

Kanaryalardan döl almak isteyen idare kâtibi, kafesin alt kısmına dişili erkekli çiftleri kapamıştı. Kafesin yukarı kısmında, geçen yıl eşi ölen beyaz dişi kanarya ile, başka bir dul kanarya kalmıştı. Bu iki garip kanaryacık, aşağı kattaki mesut çiftlerin cikciklerini, çırpınışlarını duyuyor, boynu bükük ötüşüyorlardı.

Çocuk, kafesin karşısındaki yeşil bahçe kanapesine oturmuş, kuşlara dikkatle, merakla bakıyordu. Yanına oturduğumu görünce sordu:

— Neden bu iki kuş ayrı?

Baktım; üst kattaki iki garip kanaryayı gösteriyordu. Çocuğa, anlatamıyacağımı aklım kesmişti:

— Ben de bilmiyorum. Kuşların sahibine soralım, dedim.

Çocuk, öğrenmek istiyordu:

— Bunlar aynı cins kanaryalar değil mi?

— Onu da bilmiyorum, yavrum!

— Peki, bunları, neye ayırmışlar?

— Bilmem!

Çocuk, bilgisizliğime acıdı mı, nedir; fazla sormaktan vazgeçti, sustu. Biraz sonra, idare kâtibi görünmüştü:

— İşte, dedim. Kanaryaların sahibinden sor.

Çocuk, hemen, ona döndü:

— Bu iki kuşu neye ayırdınız?

O sırada, kafesin içindeki küçük yuvalardan birinde duran bir dişi kanaryaya, bir erkek kanarya gagasile yem veriyordu: idare kâtibi, keyfe gelmişti:

— Bak, dişisini nasıl besliyor? Artık, yavrular çıkana kadar, böyle besler.

Çocuk, daha dikkatle doğrulmuş bakıyordu:

Çocuk tekrar sordu:
— Peki, o iki kuşu neye ayırdınız?..

Yazan:
MAHMUD YESARİ

Ankarada «Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi» tarafından büyük himmetler ve fedakârlıklar yapılarak neşrolunan; ve yalnız Türkiyedeki Çocuk mecmuaları arasında değil, bütün medenî dünya Çocuk neşriyatı arasında mümtaz bir mevki alabilecek derecede mükemmel olan:

ÇOCUK

Dergisi 23 Nisan ÇOCUK HAFTASI için, bir FEVKALÂDE sayı hazırlamaktadır.

Anneler, Babalar !.

Yavrularınıza Çocuk Haftasında vereceğiniz güzel armağanlar arasında, herhalde bir tane de (ÇOCUK)' un bu fevkalâde sayısından bulunmalıdır !..

— Buradaki kuşlar, hep ana, baba, değil mi?

İdare kâtibi, kafesin içindeki kuru dal ağacın etrafında kanat çırparak ötüşen kanaryalardan gözlerini ayırmıyordu:

— İçlerinde ana da vardır, baba da vardır.

Çocuk, sesi burkularak tekrar sordu:

— Peki, o iki kuşu neye ayırdınız?

İdare kâtibi, neden cevap vermedi, bilmiyorum. Çocuk, artık sesini çıkarmadı.

Onun, yuvadan ayrılmış kuşları düşündüğünü ve akşam küründe uyurken, rüyasında onları göreceğini sanıyorum!

Akşam, ortalık kararırken, çocuk, muhasebe odasına girmişti, muhasebeciden bir zarfla kâğıt istedi, sonra, yazı makinesinin önünde durdu:

— Yazabilir miyim?

Muhasebeci güldü:

— Eğer yazmak biliyorsan yaz.

Çocuk, ayakta, kâğıdı makineye koydu ve yazmağa başladı; ben, köşkün önündeki sedi dolaşırken, yazı makinesinin bir saat kadar tıkırdadığını duydum.

Tıkırtılar kesildi; çok geçmedi, muhasebeci yanıma geldi:

— Çocuk, yine ağlıyor.

— Elden ne gelir?

— Hiç!

Sabah, güneş ışıldarken çocuğu bahçede gördüm, yüzünde ve gözlerinde akşamlığın karartısı, karanlığı yoktu. Artık kafesin karşısında durmuyor, gonce döken fidanların etrafında dolaşıyordu.

Muhasebe odasında, yazı makinesinin yanında bir zarfla bir kâğıt gözüme ilişti: "Anneciğim... anneciğim... anneciğim..."

Çocuğun dün akşam yazdığı mektup olacak. Muhasebe odasında duramadım, çıktım.

Çocukla dost olduk. Bana soruyor:

— Geçen gün gelen o sarışın bayan sizin bayan mı?

— Evet...

— Bana, çocuk gazeteleri getirdi.

— Hoşuna gittiyse, tekrar getirir.

— Ne zaman gelecek?

— Yarın!

— Benim annem de, öbür gün gelecek... bana, filim getirecek... eğer annem gelmezse, kardeşim gelecek...

Köşkün sağındaki büyük odaya girmiştim, çocuk ta yanımda idi, duvarda asılı büyük barometreye bakıyordum:

— Hava değişik... yağmura doğru gidiyor...

— Yağmur mu yağacak? Aman yağmasın!

Çocuğun annesinin yahut ablasının geleceğini unutmuştum:

— Muhakkak değil... belki... yağmur yağmak ihtimali var... rüzgâr, bulutları dağıtırsa yağmur....

Çocuk, elimden çekti:

— Bahçeye çıkalım.

Bahçede, gökyüzüne bakıyor...

Muhasebeci, bağırdı:

— Çocuğum, gir içeri... rüzgâr fazlalaştı, üşürsün.

— Üşümüyorum... üşümem...

Esen rüzgârın, çocuğa ümit verdiğini muhasebeci nereden bilsin! Akşam yine ortalık karardı...

Çocuğun sesi çıkmayor... Muhasebe odasının yanındaki odada, sessizce oturuyor. Baktım, gözlerinden küçük damlacıklar düşüyor.

— Oldu mu bu ya? Ağlamıyacaksın! Öbür gün annen gelecek...

Çocuk, cebinden çıkardığı mendille gözlerini kuruladı:

— Sabahları, iyi, hem çok iyi!.. Ama, bu saatler yok mu?.. Bu saatler çok fena!

Çocuğa ne cevap verebilirim? Akşam garipliği mi nedir? Kendi kendime, eski, unutulmuş bir şarkıyı tutturdum, söylüyordum.

Yanımda, çocuğun sesini duydum:

— Yarın, sizin bayan gelecek...

Profesör Tevfik Remzi Diyor ki :

Bütün dünya matbuatı hergün, insanlığın başına yeni bir felâket getirecek olan yakın bir cihan harbinin patlamak üzere olduğunu haber veren yazılar ve resimlerle dolu...

Men'faat ve ihtiras duygularile dünyayı kana boyıyacak korkunç harb vesaiti, durmadan bütün sür'at ve kuvvetile çoğalıyor. İnsan neslini imha edecek fennin bu vasıtalarına galebe çalmak isteyen milletler, nüfuslarını arttırmak için büyük fedakârlıklardan çekinmiyorlar.

Cumhuriyet Türkiyesinin en büyük ve isabetli hareketlerinden biri de, hiç şüphesiz ki, vatanda nüfusun artmasını temine var kuvvetile çalışmasıdır.

Yirminci asrın Tıp fenninin, çocuk doğumuna faideli çalışmalarını, yeni terakkilerini öğrenmek arzusiyle, kadın hastalıkları mütehassısı kıymetli ve güzide profesör Tevfik Remzinin Taksimdeki evini bulmakta hiç güçlük çekmedim.

***

Marmaranın güzel panoramasını kucaklıyan dört katlı büyük bir binanın, temiz merdivenlerinden ta üst kata çıkıyorum.

Vaktin gecikmesine rağmen, henüz öğle yemeğinden kalkmış olan doktor, oğlu Aykut, kardeşi Orhan Remzi ve bir misafirlerile radyo dinliyorlar.

Eski Avrupa aristokrasisinin muhteşem debdebesini hayallerde canlandıran klâsik bir valsi dinledikten sonra, kıymetli doktur Tevfik Remziye sordum:

— Bu eğlence dünyasında çocuk duğumu düne nazaran artıyor mu, azalıyor mu?

Geniş çerçeveli gözlüklerinin altında zekâ ile ışıldayan gözleri gülümsiyerek:

— Harp sonu dünyasının en mühim meselelerinden birisi de, içtimaî sefalete mani olmak için alınacak tedbirlerin esası olarak: nüfus işinde sayı mı? yoksa keyfiyet ve kalite mi daha mühimdir? İlkönce bu suale cevab vermek icap ederdi. Kimi uluslar kaliteyi düşünürken, pekçokları sayının çokluğuna önem verdiler.

Netice şu olmuştur ki, Almanya ve İtalya müthiş tedbirlerle yurtdaşlarının adedini bütün kuvvetlerile artırmaya çalışıyorlar.

Türk Kadını Dünyanın En İyi ve En Fedakâr Anasıdır!

Türkiyemiz için mesele şudur: Nüfusumuzun artması lâzımdır; artıyor ve artıcaktır.

Cumhuriyet Türkiyesindeki istikrar, sulh içinde çalışma ve yaşama, içtimaî terakkiler neticesi, Türk kadınının doğurma iradesi kuvvetlenmiştir.

Doğacak çocuklarının, daha ana rahminde iken, cinsiyetini öğrenmek isteyen ailelerin arzusiyle sordum:

— Fennin akıllara hayret veren terakki ve keşifleri, çocuğun doğumundan evvel cinsiyetini tayin edebiliyor mu?

Müstehzi bir gülüşle, cinsiyeti tefrik etmek isteyenlere karşı hoşnutsuzluğunu derhal beyan etti:

— Bu asırda artık cinsin ayrılmasına

Fotoğraflar: Foto Rekor

Profesör Tevfik Remzi:
— Türkiyemiz için mesele şudur, nüfusumuzun artması lâzımdır, artıyor.. artacaktır... diyor.

Pr. Tevfik Remzi yazıcımızla görüşüyorlar.

P. Tevfik Remzi oğlu Aykutla başbaşa.

Yazan:
NİYAZİ ACUN

lüzum kaldı mı? Mademki medenî bir cemiyet içinde yaşıyoruz, mademki artık kanun herkes için birdir.

Bu suale birçok cevablar verilmiştir; ne yazık ki hepsi yalandır. Doğacak çocukların cinsi, esas yumurtacıkta gizlidir. Sorarım size, bunu, fen nasıl anlar?. Yalnız, hayret olunacak bir hakikattır ki, harplerden sonra erkek çocuk doğumu fazlasile artar.

Demek harpten sonra kalan boşluğu doldurmak için tabiat, erkek çocuk doğumunu arttıyor? diye hayretle düşündüm ve kendi kendime "Galiba, dedim.. harbler, adedini azalttığı zavallı erkekleri yeniden iade ediyor?„. Kafamın bu mantıkî cevabı beni tatmin etmeyince:

— Sebebi? demekten kendimi alamadım.

Doktor gayet sakin:

— Bunun sebebini biz de bilmiyoruz. Bize bunu, harp sonu istatistikleri isbat ediyor. Fen, bunun sebebini büyük bir merak ve alâka ile araştırmıştır.. fakat ne yazık ki, bütün hummalı mesailer boşa gitmiştir.

— Medenî cemiyetlerde mi, yoksa ibtidaî cemiyetlerde mi, daha çok çocuk düşürme vak'alarına tesadüf edilir?

Daha dünyaya getirmeden, yavrularını ana rahminde katleden.. ve bu suçlara vasıta olan çocuk katillerine, ağır bir cevab vermek istiyen doktor, bu sualimi biraz da endişe ile karşıladı:

— Çocuk düşürmek! Doğrusu, insanlar için ne tehammül edilmez bir vahşet!.

Bu cinayeti irtikâb edenler cemiyetin ve insanlığın en iğrenç, en gaddar taş yürekli ferdleridirler. Çok şükür ederek sevinmeliyiz ki, bizde çocuk düşürmek hâdiseleri ancak birkaç büyük şehrimizde yapılan felâkettir. Umumiyetle Türk kadını çocuğunu sever.. ve gerek vicdanen, gerek dinî akideleriyle çocuk düşürmekten korkar.

Türk kadınının sıcak kucağı kahramanların beşiğidir. Ben, uzun senelerdenberi içinde yaşadığım kadın hastalıkları kliniklerinde, gözlerimi yaşartan neler görmedim..

Doğurduğu sekiz, on çocuğunu kaybeden kadın, tekrar çoçuk yapmak saadetine nail olmak arzusuyle hayatına malolacak olan ne büyük tehlikeli ameliyatlara katlanmıyor!..

Çocuk düşürmek ruhî tereddi ve ahlâksızlığın alâmetidir. Bu gizli cinayetlerin vasıtası ve yardımcısı eller kökünden kırılmalıdır.

En çok çocuk düşürmek, hâdiseleri garbtedir. İstatistikler gösteriyor ki, o memleketlerde doğan çocuktan fazlası düşürülüyor.

— Kadınlar, güzel kalmak için mi çocuk düşürüyorlar?

— Rahat yaşamak, ve güzel kalmak için çocuk düşürmeyi tasarlıyanlar yanlış hesab ediyorlar: Çünkü; çocuk yalnız içtimaî bir ihtiyaç değil, bir kadının uzvî ihtiyacıdır. Bir kadının ruhî ve bedenini tekâmülü çocuk doğurduktan sonra başlar.

Doğuran kadın, insan nev'inin idilleştirilmesine hizmet eden, tam kadın vasfını alır ve cinsiyetin ideâl vazifesini ifa eder.

Cemiyet, mümkün iken çocuk yapmıyan kadına sırtını çevirmelidir. Tabiat, kadını; cinsiyetini insan nev'inin idilleşmesine hasretmek kudretiyle beslemektedir.

Cemiyet kanunlarının tutup tecziye edemediği, bu gizli kalan canavarların lâfını dinlemek bile tüylerimi örpertiyordu.

Doktorun kısa sükûtu fırsat vermşiti:

— Meslek hayatınızda sizi üzen ve sevindiren hatıralarınızdan bahseder misiniz?

Birkaç saniye düşündü ve hatıralarının hakikaten en unutulmaz olanını anlatmaya başladı:

— Meslek hayatımda çok heyecanlı şeyler gördüm; fakat, bunlardan birisi şudur ki, ben, bunu yıllar geçse asla unutamam.

Kemikleri dar olduğundan çocuğunu doğuramıyan bir kadın, kliniğe getirildi.

Kadının karnını yarmak suretile çocuğu kolayca ve sağ olarak alabilirdim; lâkin, vakit pek gecikdirilmişti. Rahim iltihap yapmış.

Karın ameliyatı yapılırken annenin hayatı tehlikeye girecek. Rahimdeki canlı çocuğu parçalayıp çıkarsak kadının hayatı kurtulmuş olacak.

Bu elim vaziyeti büyük bir eza duyarak kadına söyledim.

Kadın, bana, gözyaşlarile kat'î olarak şu ricada bulundu:

— Çocuğumu canlı olarak kucağıma veriniz, onu, bir kere öpeyim; sonra ölüme razıyım. Çocuğuma, elbet merhametli insanlar bakarlar, büyütürler ve yavrum da beni hayırla anar, dedi.

— Ben de mümkün olan herşeyi yaptım; bu fedekâr anaya çocuğunu, sağ olarak verdim.

Bu cevab karşısında duyduğum heyecan ve teessürü tarif edemem. İşte, bu kadın tam Türk anasıdır...

Ben de mümküm olan herşeyi bütün mevcudiyetimle yaptım; ve bu fedakâr Türk anasına sağ olarak çocuğunu verdim, kendisini de yaşatabildim. Bugün ana oğul ikisi de hayattadır.

Benim şahsî saadetimin biricik feyzi, hep bu gibi vak'alarda oynadığım roldur.

Bu misal Türk anasının, evlâdına karşı olan büyüklüğünün biricik tarifidir sanırım. Bunun yanında, eğlence ve hodbinlik yüzünden çocuktan kaçan kadın, ne berbad birşeydir!..

— Arkası 29 uncu sayfada —

Annesinin sevgisi, babasının bağlılığı...

DERD ORTAĞI

★★

Mahallede çocuklardan, hattâ gözlerden kaçan bir çocuk vardı. Saçlarının rengi altın, gözleri ağlamış gibi nemli, dudakları her zaman gülen bir küçük kız [1].

Evlerinin üst kat penceresinden, onun altın başı hiç ayrılmazdı. Eli çenesine dayalı, arsada koşan, gülen, oynıyan çocuklara bakardı.

Yaşı büyüdükçe, aklı ermeğe başladıkça; insanlardan, arkasından «topal, topal!» bağıran çocuklardan kaçmağa başlamıştı. Koltuk değneklerinin arasından sallanan, kocaman bir pabuç giydirilmiş ayağından utanıyordu. Annesinin sevgisi, babasının bağlılığı, alınan oyuncaklar, kitaplar hiç birşey onu tamamile sevindirmiyordu.

***

[1] 1 Şubat 48 numaralı Yarım Ayda (Artık Gezebilecek) isimli yazımdaki çocuk.

Bahar gelmişti. Evlerinin karşısındaki büyük arsanın çamurlu yüzünü, yeşil çimenler bürüdü. Çocuklarda, bahar dallarında ötüşen serçelerin canlılığı, neşesi var. İki iri taşla kurdukları futbol kalesinin arasında, çılgın gibi koşarak, büyük topu ayaktan ayağa vererek akın yapan erkek çocuklar; bir kenarda çimenlerin üzerinde bebek oynıyan kız çocuklar, birdenbire durarak sesin geldiği yana baktılar.

Çamaşırcı Fatma kadının oğlu "Durak„ erik ağacından düşmüş, yerde külçe gibi yatarak avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

Arsadaki çocuklar oyunlarını bırakarak «Durak» ın dört yanını kuşattılar.

Evinin penceresinden arsaya bakan sarı saçlı kız; bağırmayı, çocukların oyunlarını bırakarak bahçe duvarının dibine üşüştüklerini gördü. İçinden gelen bir merakla yerinden fırladı. Fakat birden sağ ayağındaki kocaman pabucu hatırladı. Köşede koltuk değnekleri duruyordu. Onlara baktı. Ve birdenbire kendini minder üzerine bırakarak ağlamağa başladı.

Bitişik odada oturan annesi merakla koşarak kızının yanına geldi:

— Niçin ağlıyorsun yavrum?

Çocuk, cevap vermiyor, sarsıla sarsıla ağlıyor, hıçkırıyordu.

Annesi, onu kolları arasına alarak göğsüne bastırdı:

— Söyle kızım niçin ağlıyorsun?

Çocuk, hıçkırıkları arasında kırık kırık söyledi:

— Herkes oynuyor, koşuyor, istediği yere gidebiliyor... Ben hep oturuyorum... Şimdi arsada birşey oldu... Çocuklardan biri bağırdı... Hep o tarafa üşüştüler... Ben de merak ettim... Gitmek istedim; fakat...

Annesi, birşey söylemeden çocuğu göğsünde basıyor, saçlarını okşuyordu. Gözleri güneşli arsaya dalmıştı.

Annesinin sıcak göğsünde çocuğun gözyaşları yavaş yavaş kurudu. Hıçkırıkları dindi. Başını onun göğsünden çekmeden mırıldandı:

— Anne, Ayşeyi gönderde, arsada ne olmuş öğrensin!

Kadın eğilerek kızını öptü:

— Peki yavrum şimdi...

Aradan kısa bir vakit geçmişti. Ayşe, küçük kızın odasına girdi:

— Hani bize çamaşır yıkayan Fatma kadın yok mu? işte onun oğlu Durak erik ağacından düşmüş, bacağı kırılmış.

Sarı saçlı kızın birdenbire rengi sararmıştı:

— Ayağı mı kırılmış?

Ayşe, sırıttı:

— Ayağı kırılmış ya...

Sarı saçlı kız, başını pencereye çevirerek arsaya baktı. Oynıyanlar, Durakların kulübesinin önüne toplanmışlardı. Fatma kadın, kapı önünde durmuş göğsünü yumruklayarak bağırıyor, ağlıyordu.

Küçük kızın biraz önce dinen gözyaşları, tekrar akmağa başlamıştı. Gözlerinin önüne Durağın kırık bacağı geliyor; eğer iyileşmezse ona bir koltuk

değneği alacaklardı. Durak hiç, bir daha koşamıyacak, denizde yüzemiyecek, okula gidemiyecek; onunla da "topal.. topal!„ diye alay edecekler. İhtiyar kadınlar "zavallı yavru:„ diyecekler, genç kızlar durup bakacaklar, gözleri dolacak, ona acıyacaklar, kimse onunla oyun oynamıyacak, yapyalnız penceresinde oturacaktı. Üstelik onların evleri alçak, penceresi hiçbir yeri görmezdi.

Sarı saçlı kız, gözyaşlarının buğusu ardından, arsaya bakıyordu. Çocukların keyfi kaçmıştı. Oyunlarına tekrar başlamamış, birer birer dağılıyorlardı.

Sarı saçlı kız, gözlerini uğuşturarak dikkatle baktı. Fatma kadın, Durak sırtında kulübenin kapısından çıkmıştı. Durak, bağırıyor, canının acısından parmakları yanmış gibi, ellerini sallıyordu.

Fatma kadın, ağır ağır yürüyerek arsayı geçti, sokağa çıktı.

Sarı saçlı kızın evinin önünden geçerek sola saptı.

Küçük kız, akşama kadar pencereden ayrılmadı. Güneş, denizin sonundaki, minarelerin ardını kırmızı renklere boyarken, Fatma kadın, Durak sırtında olduğu halde döndü, arsanın karanlıklar çökmeğe başlıyan köşesindeki kulübesine girdi.

*
* *

Ertesi sabah, gözlerini açan sarı saçlı kız, karyolasında doğruldu. Yerde duran rugan iskarpini bir ayağına geçirdi, öbür ayağına kocaman pabucu giydi. Sallana sallana yürüyerek, köşede dayalı koltuk değneklerini aldı. Koltuklarına dayayarak, masaya doğru yürüdü. Masa üstündeki şeker kutusunun sicimini parmağına taktı. Gürültü etmemeğe çalışarak merdivenleri indi, sokağa çıktı. Tek ayağının ve koltuk değneklerinin ahenksiz sesi kulaklarını tırmalıyor, önüne bakarak yürüyordu. Arsa boştu. Çocukların hepsi okula gitmişlerdi. Sarı saçlı küçük kız, arsaya döndü. Artık koltuk değneklerinin ve tek ayağının sesini duymuyordu. Yumuşak çimenler biribirine sürünerek fısıltı halinde bir ses çıkarıykodu. Sarı saçlı küçük kız, kulübenin kapısına gelince durdu. Biraz düşündü. Kapıyı çaldı. Fatma kadın kapıda göründü:

— Hoş geldin küçük bayan... Durağı yoklıyacaksın değil mi?

Fatma kadın, sevinmişti. Kapıyı ardına kadar açtı. İleride, bir sedir üstünde Durak yatıyordu. Yüzü sararmış, gözleri kıpkırmızı ve şişti. Küçük kızı görünce yattığı yerde doğrulmak istedi Fakat yüzü bir acıyle buruştu, kıpırdısız kaldı:

Yazan :

CAHİT UÇUK

— Hoş geldin kardeşim.

Küçük kız, yatağın yanındaki iskemleye oturdu:

— Geçmiş olsun Durak!

Durağın gözleri yaşarmıştı:

— Ağaçtan düştüm!

— Biliyorum... Üzülme Durak geçer. Benim geçmedi ama, doğarken de böyleymişim, ondan geçmedi. Senin geçer, hiç üzülme. İstersen sana masal söyliyeyim. Bir kutu şeker getirdim. Yer misin?

Durak ağlarken birdenbire güldü:

— Ne iyi kızsın.

Küçük kız, şeker kutusunu ona uzatmıştı.

Durak kapağı açınca sevinlçe bağırdı:

— Şeker, hem de çukulata var!..

*
* *

Ne değişmez bir tabiat kanunu: İş adamı iş adamıyle.. denizci bır meslektaşıyle.. kumarbaz, ayyaş, serseri, kendi hempalarile.. şen ve bahtiyar olanlar müreffeh insanlarla hemhal olmak istedikleri gibi; felâketzedeler de, ancak dert ortaklarıyle hasbıhalden tat duyarlar.

Sokağa çıkmıyan, gözlerdeki acınmaktan, çocukların alayından korkan, ürken, sıkılan sarı saçlı küçük kız, Durağın derdindeki büyüklüğü hissettiği için, o, iyi oluncaya kadar, hiç birşey düşünemiyerek her gün sokağa çıkmış, Durağı teselli etmeğe gitmişti.

Baharda erik ağaçları

KUBİLÂY GÜNÜNDE İZMİRDEN MENEMENE

Ege Tecim Lisesi Gezinti kolu ile bir tren yolculuğu

Yazan:
M. Asyalıoğlu

İhtiyar çarşaflı bir kadın, bunca insanın içinde beni bulmuş olacak ki kolumdan çekti:

— Bu gün ne var böyle!..

— Niye sordun?

Gezinti kolundan bir gurup Menemen istasyonunda

Gezinti kolundan diğer bir gurup Borı ovada

Pınarbaşı gezintisinden bir hatıra

— Niye sormayayım a oğul. Sabahtan beri dördüncü trendir ki balık istifi gibi insan dolu geçiyor. Neyin nesi, ne var? diye bir çıktım; istasyonda da bir sürü halk. Duvarlarda afişler, istasyon donanmış. Okumuak bilmem ki okuyayım.

— Hım!. mesele mühim desene...

— Ay meraktan çatlıyacağım. Söylesene ne var oğlum?

— Dur hele nineciğim, iki ayağımı bir pabuca sokma, dedim, ve ilâve ettim "Kubilây Günü" var.

İhtiyar kadın, avucunun içini kulağının arkasına yapıştırarak, başını bana doğru uzattı:

— Ne günü, ne günü!?.

— Kubilây.

— Ne Kubilâyı?

— Şehit Kubilây günü...

Gözüm, trenin penceresinde, beş on kafanın arasından güçlükle çıkmış parlıyan bir çift yuvarlak cama ilişti. Bir arkadaşım, İspenç...

Kalabalığı yararak pencerenin önüne geldim, yuvarlak camlarının arkasından beni kolaylıkla tanıyan İspenç haykırdı:

— Ooo!.. sen de mi buradasın? Haydi atla Menemene gidelim. Şu, vatanı için, ödevi oğrunda canını veren genç subayın anıtını fırsat düşmüşken, biz de ziyaret edelim.

— Peki ama vagon basamaklarında bile bir tabaolık olsun yer yok.

— Haydi canım aldırma. Sen de bir köşeye ilişiverirsin.. ezile büzüle gideriz.

İspençin ısrarı üzerine, üçüncü zilin havada yaptığı ihtizazları kovalıyarak koşan trenin pencere demirine yapıştım. Bir hayli asılı kaldıktan sonra güçlükle kendimi içeri atabildim.

***

Trenimiz ağır ağır düz ovalardan geçiyordu. İspenç gözlüğünü düzelterek:

—Ah!... azizim, bu genç Kubilâyın cesaret ve ödevseverliğinin hayranıyım. Sonra birşey var!.. Bütün Ege gençliğinin ulusa karşı ilgilerini saptayan bu kalabalığı gördükçe, daha fazla coşuyorum. ve anlıyorum ki Türk gençliği ayrılmaz bir bütünmüş...

Menemene yaklaşıyorduk İspenç beni kolumdan çekti:

— Gel şu, yandaki kompartmana geçelim. Biraz rahat ederiz. Orası Ege Tecim Lisesi gezinti koluna ait. Bir kaç tanıdığım da var.

Ege Tecim lisesi gezinti kolu gençliğile arkadaş olduk. Tren Menemene gelmişti. indik. Koluma biri yapıştı; döndüm gene o ihtiyar kadın:

— Ah oğulcazım.

Dayanamadım, şu ar

lanlar gibi dövüşen.. sonunda vazifesi başında şehit düşen bu Kubilâyı ben de göreyim diye trene atlıyıverdim. Nereden, hangi yoldan gidilecek, gösterir misin bana?

Ben İspençe dönerek:

— Tamam.. dedim, piyango isabet etti. Sonra ihtiyara döndüm:

— Anacığım! yolu bana sormana ne hacet! Herkes ne tarafa gidiyorsa sen de o yana yürü.

Ufukları kaplıyan izci trampetleri, ihtiyarın söylediklerini bana işittirmemeğe kâfi geldi. Coşkun bir sel gibi akan kalabalık, kadıncağızı gideceği yere doğru sürüklüyordu. Biraz sonra tepede yücelen ulu abideye doğru tırmanıyorduk. Birkaç takım bando yer yer çalıyor, izcilerin hızlı vuruşları trampetlerden muntazam, titretici sesler çıkarıyordu. Kısa bir yürüyüşten sonra tepeye ulaşıp genç Kubilâyın yüce anıtını ziyaret ettik. Bu aziz ölünün karşısında saygı ile eğildik... derin sükûtumuzla: Onun, uğrunda can verdiği vatan ve vazifeye, aynı bağlarla bağlı olduğumuzu; bu işlerde daima onun yolunu takip edeceğimize ant içtik.

***

Tören bittikten sonra, Tecim Lisesi Gezinti Koluyle beraber istasyona doğru iniyorduk. Kolun Başkanı sportmen öğretmene yaklaşarak sordum:

— Kolunuzun kaçıncı gezintisi bu?

O, böyle bir sual karşısında kalacağını tasarlamamış olacak ki; gözlerini havaya kaldırarak bir düşündükten sonra:

— Okulumuz lise olduktan sonra kurduğum Gezinti kolu, pekçok gezintiler yapmıştır; doğrusu tam sayısını bilmiyorum. Ancak bugünkü gezinti, şimdiye kadar yaptığımız gezintilerin en önemlisi ve en candanı olmuştur. Bizim Gezinti kolumuz, açık havalı her pazarı dağlara tırmanmak, uzun yol yürümekle geçirir. Meselâ; Yamanlar dağında ayak basmadık yer, tırmanmadık kaya bırakmadık. Kolumuza yazılı olan her sportmen öğrenici bu dağı karış karış bilir.

Konuşa konuşa istasyonu bulmuştuk. Trene binerken bana; bu kadar sporcu olan gençlerin, böyle trenle gidişleri biraz tuhaf geldi. Sportmen öğretmene sordum:

— Madem öyledir niçin trenle gidiyorsunuz?

Sportmen öğretmen güldü:

— Bu gezinti, kolumuzun prensiplerine göre değil; Büyük şehidi ziyaret için hazırlanan genel proğrama göre yapılıyor. Yoksa bu kadarcık yol bizim için iş midir?

Hayretle sordum:

— Demek bu kadar yol size hiç geliyor?

— Oh!.. pek tabiî değil mi..

Genç öğretmenin bu kadar dinç ve pek çevik oluşundaki sebebi, şimdi anlamıştım. O devam etti:

— Uzak yerlere gitmek, en dik yamaçlara tırmanmak bize o kadar tatlı, o kadar zevkli geliyor ki: tarif edilemez. Orada, hepsi de dinç ve sportmen olan öğrenicilerimle can ciğer oluyorum. Bilseniz, dağ başında ateş yakıp kuzu çevirmesi ne erişilmez bir zevktir...

Trene bindik, genç öreniciler etrafımıza toplanmışlardı. Şimdi hem gidiyor, hem konuşuyorduk. Ege gençliği, bana yaptıkları gezintilerden bazılarını.. ve bu gezintilere ait başlarından geçen gülünç hikâyeleri anlatıyorlardı. Birisi hikâyesini bitirdikten sonra, pencereye dayanmış düz ovaları seyreden yüzü gözü şiş bir arkadaşını göstererek:

— Şuna bakın.. dedi, şuna bakın... Kozaağaç gezintisinde iri bir çam ağacına tırmanmıştı. Tırtıllar yüzünü: «Karne»ra»nın kum torbasına çevirmişler.

Yamanlar dağında bir av

Bir kahkahadır koptu. Şiş yüzlü genç gözlerini açarak:

— Hele şuna bak!.. Karşıma geç te kimin yüzü kum torbasına dönecek görelim.

Kendisi de gülüyordu. Gülüşe gülüşe gidiyorduk; trenin birden yavaşlamasile, yukardan başıma bir izci çantası düştü. Elimi başıma götürürken, gözüm, pencerenin yanından geçen levhaya ilişti "Karşıyaka„. Sonra uzun bir düdük ve daha sonra bir ses: "Karşıyaka...„

Tren durmuştu. Sportmen öğretmen ve sportmen Tecim lisesi geçnliğile vedalaşarak indim. Tren henüz kaybolmuştu ki, koluma biri yapıştı; döndüm gene o ihtiyar kadın:

— Sorma başıma geleni. Bana yanlış yol göstermişler, bulamadım o aslanı.

— Anacığım!.. sen tepedeki o koca abideyi görmedin mi?

— Orası mı? dedi, Kubilâyın mezarı orası mı?!.

— Evet...

— Oraya gittim.. gittim ama ben orayı kale zannetmiştim?... dedi.

◆

Yamanlar dağında kamp

◆

Yamanlar köyünde Gezinti kolundan bir parti

Bu sefer, ormanlara sığmıyan, insanları dişinden geçiren vahşi ormanların o korkunç kaplanı, munis bir kedi gibi yanında olduğu halde ...

HAYAL-HAKİKAT

Hudutları Arasında Sihirbazlık

◆

Yazan: Zeynel Akkoç

◆

İnsan hayalinden geçmeyen şey yoktur. Zaman zaman insanın küçük dimağı kendini hayal fırtınaları arasına bırakır, hakikat olamıyacağı düşünülen birçok hâdiselerin kahramanı olur. Hayallerin hepsi, hakikaten hayal kelimesinin ekseriya ifade ettiği bir imkânsızlık mı? yoksa erişilemiyen hakikatlar mı?. İşte henüz insanların zavallı dimağlarının halledemedikleri bir mesele. Fakat, maziden istikbale, hayat vakıalarını bir sinema şeridi gibi gözden geçirirsek; o zaman hayal farzedilen birçok şeylerin bugün hakikat olduğunu görürüz. Ortaçağların basit dimağlarına bugünkü radyo ve elektriği anlatsaydık, bir hayal görünürdü. Bugün bile kürrenin bir tarafında olup bitenleri diğer taraftakiler hayal görüyor. Bu düşünceler insanı derin bir tefekküre sürüklüyor. Dünyada olmıyan ve olmıyacak birşey yoktur. İnsan aklının her düşündüğü, her tasavvur edebildiği şeyler yarının hakikatları meyanındadır. Bazan rüyalarımızda, hattâ uyanıkken, Aya, yıldızlara seyahat ettiğimiz vakidir. Hayal perdesi gözümüzden çekildiği zaman gülmekten kendimizi alamayız. Niçin gülüyoruz? Çünkü bunun imkânsız olduğunu zannediyoruz. Evet, benim için Meriha gitmek imkânsızdır. Fakat pek yakın bir zamanda büyük bir âlimin bu meçhulü çözecek, bir ihtira yapmıyacağını kim temin edebilir? Etrafımızı saran havayınesiminin her atomu bir hakikat taşıdır. Bunların, şimdiki dilimizle ifade edemeyeceğimiz kadar küçük bir kısmını, ancak bugünün aklı düşünebiliyor. Yarının aklı tabiîdir ki kazandığı birçok hakikatlar sayesinde daha fazlasını düşünebilecek.

İşte ben de gayriihtiyarî hayale saptım. Her hayal, kendinden evvelki bir tesirle vücude gelir. Beni de, bir sihirbazın hikâyeleri gayriihtiyarî hayale sürükledi. Onu sana da anlatayım da okuyucu, aklın nisbetinde sen de düşün.

*
* *

Hindistan: Bizi her zaman garip hâdiselerile işgal eden mucizeler diyarı. Fakırizim, İpnotizm memleketi. Belki işitmişsinizdir. Matbuatı ve onu okuyanları korku ve hayretle işgal eden bir isim vardır. Bramin. (Bramin ilim adamları ünvanıdır). Taranath, Bangalore şehrinde doğmuştur. Daha çocukluğunda hastalarla uğraşmak onun için bir zevkti. O zaman Taranath, şarktan gelme bir âdetle hastalarını iyileştirmeğe çalışıyordu. Buna «ayruveda» derlerdi.

Garp hekimleri de bununla uğraşırlar. Nebatlarla tedavi usulüdür (Hameopatique). Taranath sonra Haydarabatda Medical College'e gidiyor. Doktor diplomasını alıyor. Ve Üniversitede anatomi asistanlığı yapmağa başlıyor. Sonra Üniversite kendini sıkıyor. Oradan çıkıp hemen Bidor havalisinde meşhur Djungh ormanlarında bir mağaraya inzivaya çekiliyor.

Bir gece mağarada, rüyasında annesini görüyor. Annesi, onu ellerinden tutup bir yola doğru götürerek: "Bu yol senin yolundur, doğru git evlâdım diyor." Ertesi gün doktor, mağarayı terkediyor, ormandan çıkıyor ve hakikatan annesinin gösterdiği yolu buluyor. Biraz yürüdükten sonra cüzamlı hastalara rastlıyor ve onları tedavi ediyor.

Bir müddet sonra misyonerlerin doktoru oluyor. O zamandan sonra misyonerlerin siyah kliniği, doktorun sayesinde müthiş mucizelere sahne oluyor. Taranath burada durmadan çalışıyor. Okadar çalışıyor ki bazan mesai saatleri fasılasız 56 saate kadar çıkıyor.

Taranath'ın buraya kadar geçen hayatı sakin ve hâdisesizdir. Fakat asıl doktorun hayatındaki mucizeleri bundan sonra görüyoruz.

Bir akşam Taranath yorgun argın evine dönerken, kapısının önünde bekleşen yüzlerce hastanın yalvaran çehrelerile karşılaşıyor.

Sihirbaz doktor birdenbire duraklıyor. Gözleri kararıyor. Damarlarında bir nebze dahi kuvvet kalmadığını hissediyor. Ve yere yuvarlanıyor. Fakat yuvarlanmasile kalkması bir oluyor. Kalkınca hasta sürüsüne bağırıyor. "Hepiniz iyi oldunuz, sevinçle evlerinize gidebilirsiniz...„

Herbirinde bin bir çeşit ârazın yuva kurduğu bu zavallılar grubu, ağır ağır canlanıyor. Dua ediyor, doktora minnetlerini bağırıyor. Sihirbaz doktor da, şifa bulan en son hastanın da sıçrayarak evine koştuğunu süzgün gözlerle seyrettikten sonra evine gidiyor.

Bu hâdiseden sonra, Taranath ismi bütün ağızlarda takdir ve hayretle anılmağa başlıyor. Fakat sihirbaz doktor bu şöhrete kulak bile asmıyor, kendisine mucizesinin sırlarını soranlara: "Ben birşey yapmadım. Yalnız duyduğum e

Bidor havalisinde meşhur Djungh ormanlarında bir mağraya inzivaya çekiliyor

mirleri yerine getirdim.„ Diyor.

Bundan sonra Hindistanın dört bucağından, Tibetten ve daha birçok memleketlerden, birçok hastalar akın akın geliyor ve hiçbir ilâç kullanmadan, ameliyat olmadan yalnız bir iki sözle şifa bularak dönüyor.

Bir gün doktor yine Djunglik ormanlarına gidiyor. Bu sefer, ormanlara sığmıyan, sayısız insanları dişinden geçiren vahşî ormanların korkunç kaplanı, munis bir kedi uysallığıyle yanında olduğu halde dönüyor.

Doktorun bu şöhretini işiten Haydarabat nizamı, onu Medresei Namdara profesör tayin ediyor. Bunu duyan diğer hocalar, müteessir oluyorlar. Ve sihirbazın, aralarından atılması için müracaat ediyorlar. Fakat, dilekçeyi imzalayan baş imamın gözleri birdenbire kör oluyor.

Taranath, dersten çıktığı zaman "aman kör oldum„ diye bağıran imamla karşılaşıyor. Ve elini imamın başına sürerek: "Gözlerin açıldı„ diye haykırıyor. Hakikaten imamın gözleri açılıyor, fakat eski kuvvetini kaybediyor.

Yine bir mucize daha!.. Bir gün doktor Bramin âlimile deniz kenarında dolaşırken âlim, kendisinin kuvetini gösterir bir tecrübe yapmasını istiyor. Doktor,"peki..„ der demez kolunu denize sokuyor. Çıkardığı zaman bir sürü balığın koluna yapıştığı hayretle görülüyor. Alim, gözlerine inanamıyarak elile balıkları muayene ettikten sonra Taranath balıklara: "Şimdi gidebilirsiniz dostlarım!..„ diyor. Ve balıklar da derhal suya atılıyorlar.

Doktor " peki „ derdemez kolunu denize sokuyor. Çıkardığı zaman bir sürü balığın koluna yapıştığı hayretle görülüyor...

Şimdi doktor Taranath Haydarabatda üniversiteye benzer bir Tıbbiye mektebi açmıştır. Bu mektebin güzel bir kliniği de vardır. Hastaları meccanen tedavi etmektedir. Doktorun her zaman talebelerine tekrarla söylediği mühim bir sözü vardır: "Herşeyden evvel ruh temizliği lâzımdır. Ruhu temiz olan hekimler çok kuvvetli olurlar.„

***

İşte okuyucularım! doktor Taranath'ın mucizelerini öğrendiniz. Şimdi beraberce düşünelim. Bunlara bir (hakikat) nazarile mi bakalım? yoksa (hayal) diyip geçelim mi? Hayal diyemeyiz çünkü ortada müsbet olarak yapılan birçok şeyler var. Hakikat diyemeyiz çünkü doktorun yaptıkları, kendisi de dahil olduğu halde henüz bizi ikna edecek şekilde izah edilemiyor; veyahut bizim küçük aklımız henüz bu meseleyi kavrayamıyor. Fakat, her ne olursa olsun sihirbazlık ve ipnotizm hakkında bugün kat'î bir izah tarzları yoktur zannediyorum. İleri sürülen mütalealar birer faraziye olmaktan, bugün henüz uzaklaşamamıştır.

Asipirini aldığımiz zaman başımızın ağrısının niçin durduğunu bir doktor, bizi ikna edecek surette izah edebiliyor. Fakat, Taranath'ın bir el hareketile bir sürü hastayı iyi ettiğini kimse izah edemiyor. Belki bunun hikmetini kendisi bile bilmiyor, belki biliyor izah edemiyor. Her ne ise bunlar bugünün meçhulleri meyanında.. belki yarının hakikatı olabilir.

Onun için düşündüm, taşındım izah edilemiyen, fakat tatbikatı olan bu hâdiseyi hayalle, hakikat hudutlarına koydum. Şurası muhakkak ki bunlar, bir zamanlar tamamen hayaldi. Şimdi hududa gelmeleri, hakikata doğru ilerlediğine bir delildir.

Sayın Okuyucularımıza ve Öğretmenlere: Adları Aşağıda Gösterilen Kitaplarımızı %50 Tenzilâtla Göndermekteyiz! Fırsatı Kaçırmayın!

Attillâ	*Peyami Safa*	100	Kara Davut	*NizamettinNazif*	100	Pedagoji	*Ernest Moymann*	100
Açlık	« «	75	Emine	*Suat Derviş*	75	Yaşanmış Pedagoji	*HıfzırrhmanRaşit*	50
9uncuHariciye Koğuşu	« «	50	Sen ve Ben	*Muazzez Tahsin*	75	HayatBilgisininResimleTedrisi	« «	160
Yalanın Kudreti	*Kâzım Nami*	75	Güzellik Kıraliçesi	*Nezihe Muhittin*	50	Psikoloji	*Münir Raşit*	100
İki Süngü Arasında	*Aka Gündüz*	100	Venedikli Köle	*KemalettinŞükrü*	50	Psikanaliz	*Hüseyin Hüsnü*	75
Çıkırıklar Durunca	*Sadri Ethem*	100	Turgut Reis	*Ali Rıza Seyfi*	100	İş Mektebi	*Kerschensteiner*	30
Düşkünler	« «	75	İskitler	« « «	50	Hayat Bilgisi	*Hans Bruckl*	100
Aşkın Birinci Şartı	*Va. Nû*	100	Andre	*Mübahat*	100	Test Usulü	*Dr. Vermeylen*	50
Benim veOnlarınHikâyeleri	« «	50	Miralay İskot	«	100	İş Ünitesi	*M. Emin Soysal*	100
Raspotin	« «	75	Yeni Bir Cihan Harbi	«	100	Fransız Edebiyatı	*Vasfi Mahir*	30
Geceyleyin Sokaklar	*Mahmut Yesarî*	40	Erzincan Tarihi	*Ali Kemali*	300	Sanat Felsefesi	*Suut Kemalettin*	50
Kâhya Kadın	« «	30	TercümeyeDairMülâhalar	« «	150	Halk ve Ahlak	*A. Nihat*	50
						Ziya Paşa	*Hayatı*	25

Kitap Kataloğumuzu Arayın; Meccanen Gönderilir.

DEV UÇAKLA

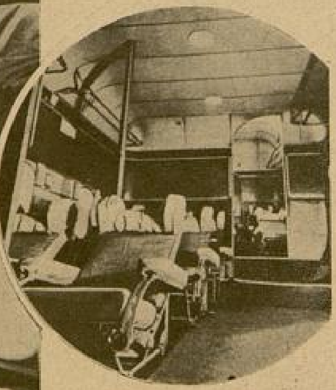

... tayyrelerinden birinde yataklı bir yer ayırtmakla, bir gece içinde kendinizi tekrar Nevyorkta bulacaksınız.

— Kısım I —

Hava yoluyle devriâlem, beş on sene evveline nazaran artık yeniliğini, ve etrafında uyandırdığı heyecanı tamamile kaybetmiş, aleläde bir seyahat halini almıştır. Eline pasaportunu alan, cebine de bu seyahata yetecek kadar para yerleştiren her insan, şu yuvarlak kürenin çevresini en rahat ve seri şartlarla dolaşır; ve üç hafta sonra yine evine döner. Havadan devriâlem bugün üç bin dolara (bizim para ile 3750 lira) mal olmaktadır. Bundan birkaç sene evvel Graf Zeplin ile Avrupadan Amerikaya 2800 lira navlun mukabili geçildiğini düşünecek olursak, fiyatların müthiş surette düştüğünü görürüz. Graf Zeplini istihlâf eden Hindenburg ile ayni yolculuk 500 liraya inmiştir.

Christophe Colomb tarafından arzın yuvarlaklığı isbat olunalıdanberi sergüzeşt seven insanlar için devriâlem seyahatı çok calib ve heyecan verici bir macera telâkki edilegelmiştir. İlk devri âlem seyahatı Mocellan'in kumandasındaki Trinidad adlı gemi tarafından 1522 yılında başarılmıştır. Bu seyahat 1083 gün sürmüştü. Yani üç sene!

1580 de Sir Francis Drake, Trinidal'in rekorunu bir ay kısaltmak suretile kırmıştı. O günden bugünlere kadar devriâlem rekoru muntazaman kırılmış, her seyahata çıkan, birkaç hafta daha evvel avdet etmiştir.

1874 yılında "Seksen günde devriâlem seyahatı„ nı yazan Jules Verne'e o zaman bütün cihan gülmüş, bunu, muharririn hayalinde doğan bir efsane telâkki etmişti. Halbuki 15 sene sonra Nellie Bly adlı seyyah deniz ve şimendüfer yoluyle 72 günde devriâlem seyahatını ikmâl ettiği zaman, herkesin parmağı ağzında kalmıştı. On dört yıl sonra John Mears, dünyayı 35 günde dolaşmış bulunuyordu.

Bundan sonra tayyarelerin baş döndürücü sürat devri başlamıştır. 1926 da Evans ve Wells adlı iki seyyah, tayyare vapur, tren ve otomobille olmak üzere dünyayı 28 günde dolaşmağa muvaffak olmuşlardı. İki sene sonra bu rekor da Mears ve Collyer tarafından 27 güne indirilmişti.

Devriâlem rekoru 1931 yılına kadar ayni vaziyette kaldıktan sonra, Wiley Post ve Harold Gatty tarafından akılları durduracak bir şekilde 9 güne indirildi. Fakat bu seyahat daha ziyade bir avantür sürat rekoru addolunabilir. Çünkü bu iki arkadaş seyyahat yolları üzerinde değil; gelişi güzel bir uçuş hattı takibederek uçmuşlardı.

Bugün hava yoluyle devriâlem, organize ve hertürlü modren konforu havi dev uçaklarla icra olunmaktadır. 44688 kilometrelik bir mesafe olan dünya çevresini yalnız gündüzleri uçmak ve geceleri istirahatla geçirmek şartile üç haftada dolaşmak kabildir.

Fazla yolcu ve posta alma imkânlarını elde edince ve gece gündüz uçmak şartlıye.. ve yine en rahat şartlar altında bu müddetin on güne indirilmesi de kabildir.

Esas itibarile çok cazip olan devriâlem seyyahatına dev uçaklalra şöyle beraber çıkalım. Farzedelim ki Nevyorktan hareket ediyoruz.

Amerikadan Avrupaya en emin hava hattı Hindenburg Zeplini iledir. Nevyorktan kalkan bir yolcu tam iki buçuk gün sonra Almanyada Frankfurt şehrine inmiştir. Katedilen mesafe 7448 kilometredir.

Avrupada ister yine bir Alman hava hattı olan Lufthansa, ister İngilizlerin Jmperial Airways, ister Holandanın K. L. M.; yahut da Fransızların Air France hava yolu sizi beklemektedir. Fransız hava hattı sizi Saigon'a kadar; İngiliz ve Holanda hatları Singapore yoluyle Java'ya kadar götürmektedir. Bu suretle 16,758 kilometre daha kattetmiş olursunuz. Buradan Manila'ya kadar olan 1582 kilometrelik mesafe bir günde uçulur.

Manila'dan Nevyorka kadar olan Pasifik Okyanus hava yolu 19,924 kilometredir. Bu yol Pan American Airways uçaklarının Clipper adını verdikleri büyük tayyarelerle, ve yolda muhtelif istasyonlara uğramak şartile beş günde San Francisco'da hitam bulmaktadır. Buradan yine American Airlines hava şirketlerinin tayyarelerinden birinde yataklı bir yer ayırtmakla, bir gece içinde kendinizi tekrar Nevyorkta bularak devriâlem seyahatını ikmal etmiş olursunuz.

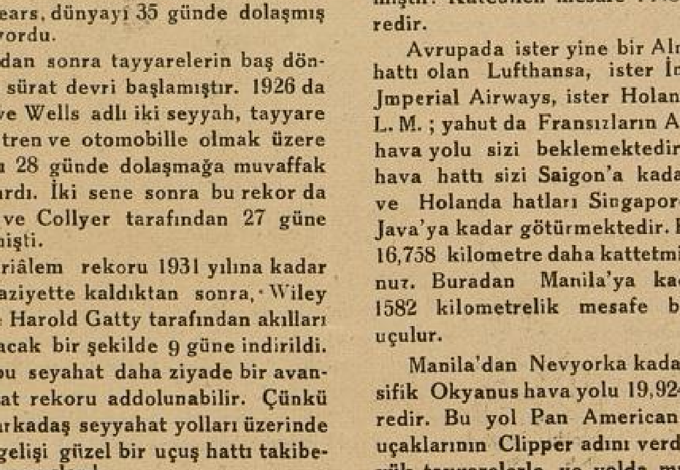

Okyanusları, Pasifikleri aşan dev uçaklarda temizlik, disiplin ve servis hususunda müthiş bir titizlik gösterilmektedir. Resimde Pan American Airliner şirketinin uçaklarındaki müstahdimini görüyoruz.

KLARLA DEVRİÂLEM

Dostlarınıza, ahbaplarınıza şimdi pek haklı olarak övünebilirsiniz. Üç haftada Avrupa, Asya kıtaları ve Pasifik Okyanusu üzerinden aşarak tekrar Nevyorka avdet, herhalde size uzun zaman konuşulacak, anlatılacak mevzular vermiştir.

Şimdi de seyahat vasıtalarını tetkik edelim:

Hindenburg Zeplini şimdilik Avrupadan Amerikaya en rahat hava yolculuğu temin etmektedir. İlkbahardan sonbahara kadar bu hat üzerinde seyahat saniye bile teehhüre uğramadan saat gibi işlemektedir. Hindenburg ile seyahat tıpkı transatlantik ile seyyahat gibidir. Birinde su üzerinde, diğerinde hava üzerinde seyahat edilir. Zeplinin boyu 250 metreye yakındır. Beheri 1200 beygir kuvvetinde dört Diesel motörü vardır. Benzin almadan 16,292 kilometre mesafe katedebilir. Kırk tayfası vardır. 70 yolcu alır. Hindenburg'a Almanlar, önümüzdeki yaz hazır olmak üzere bir eş inşa etmektedirler.

Hindenburg Zeplininde beheri çift yataklı olmak üzere 25 yatak odası vardır. Yemek, oturma salonları, yazı ve sigara odaları olmak üzere dört büyük salonu vardır. 2 gezinme mahalli, mutfak, zabitan ve tayfaya mahsus kısımları, banyoları barı ve sair teferruatı da mevcuttur. Yatak odalarından mada hava sefinesinin her salonundan dışarıyı göstermek üzere pencereleri vardır. Kalorifer ve havayı tebdil tertibatı da vardır. Yatak odalarında sıcak ve soğuk akar su ve hertürlü modern konfor tertibatı olduğu gibi, salonların birindeki piyanonun bütün aksamı madenîdir. Yemekler elektrik ile pişirildiği gibi Firijider tertibatı da mükemmeldir.

Hindenburg ile Atlas Okyanusunu aşış, herhalde transatlantik vapurlardan daha rahatsız değildir. Bilhassa azgın denizlere nazaran hava yolculuğu çok daha rahattır. Bundan evvel bu hat üzerinde işleyen Graf Zeppelin Okyanusu 125 defa aşmış, avdet etmiş ve bir devriâlem seyahatı da dahil olduğu halde ceman 557 sefer yapmıştı. 13,000 yolcu 5,500,000 mektup ve posta paketi taşımıştı.

Hindenburg ile Frankfurt'a indikten sonra, Avrupa kıtasında takibedeceğiniz hava hattına göre Londra, Paris veya Roma gibi üç şehirden birini tercih mecburiyeti vardır. İngiliz hava hattı olan İmperial Airways şirketi ile seyahat etmek isterseniz, sekiz buçuk günde Singapore'de bulunmak kabildir. Bu hat Paris, Brindisi, İskenderye, Bağdat, Delhi ve Kalküteden geçmektedir.

İmperial Airways şirketinin bu hatta kullandığı dev uçaklar iki güverteli ve 12 den 40 yolcuya kadar taşırlar. Bunlar da son derece rahat, geniş ve ferah uçaklardır.

Seyahat esnasında hava yolcusu yemek meselesi ile hiç alâkadar olmamalıdır. Yemek parası, yalnız Hindenburg değil, diğer uçaklar için de navlunda dahildir. Ayni zamanda dev uçak seyyahları bahşiş te vermezler. Bu da usul haricidir.

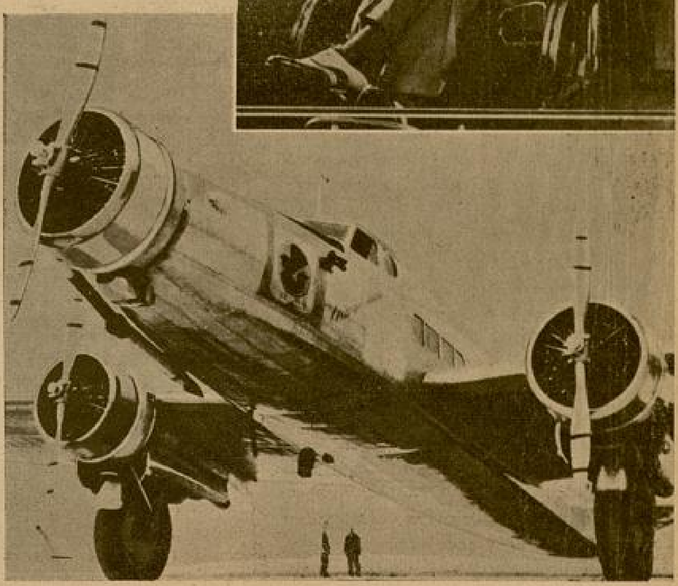

Pasifik Okyanusu üzerinden ve Manila'dan San Francisko'ya kadar olan 5 günlük seyahat çok entresandır. Pan American Airlines şirketinin Clipper adını verdikleri 19 20 tonluk hava sefineleri rahatlık ve sürat bakımından çok elverişlidirler. Bunlar saatta 200-235 kilometre süratle seyretmektedirler.

Manila'dan, Guam adasına kadar olan 1979 kilometrelik yol size Clipper'lerle seyahat hakkında iyi bir fikir verebilir. İki büyük kompartıman ve bir büyük salon, çok rahat döşenmiş ve hertürlü konforu havidir. Kocaman bulutların deniz üstüne yaptıkları akisleri, ve dalgalarla mücadele eden gemileri arasıra seyretmek, iskambil oynamak, kitap okumak, yazı yazmak yahut ta lâf atmakla vakit geçirirsiniz. Seyahatın imtidadınca denizlerdeki vapurlar, yahut ta en uzak radyo istasyonlarile mütemadiyen radyo muhaberesini muhafaza edersiniz.

Geceyi Guam'da küçük fakat çok lüks bir otelde geçirdikten sonra, sabahleyin erkenden kalkarak bütün gün deniz üstünden uçtuktan sonra soluğu akşam Wake adasında alırsınız. Bu adacık üç parçadan mürekkep ve herbiri bizim Kınalıadanın yarısından daha ufak olmak üzere düz bir adadır. Tıpkı bir at nalına benzeyen Wake adasının bir köşesinde duvar gibi yükselen bir uçurumun teşkil ettiği limanda, Clipper den inerek beş on evden mürekkep köyde, ve yine muntazam bir otelde misafir olursunuz. Bu sulardaki rengârenk balıkları daha iyi görebilmek için deniz gözlükleriyle banyonuzu alırsanız daha akıllıca hareket etmiş olursunuz. Çünkü bu balıklar harikulâde denecek kadar güzeldirler.

Ertesi sabah yine şafakla kalkarak 2420 kilometre şarkta kâin Midway adasına doğru yol alırsınız. Seyahatın bu kısmında beynelmilel kabul edilen gün ve tarih bilginiz altüst olmuştur. Çünkü Wake adasından cuma sabahı kalktığınızı farzedecek olursak, ayni akşam Midway'de olmanız lâzımgelirken bilâkis birgün daha geri giderek perşembe akşamı Midway'a inersiniz. Etrafı mercan kayalıkları ile çevrili Midway iki küçük adadan ibarettir. Burada şimdi 48 kişilik ve hertürlü konforu havi mükemmel bir otel vardır. Kablô istasyonu memurlarının otuz senelik emekle vücude getirmiş oldukları küçük bir çam ormanı, Midway adasının yegâne ziynetidir. Bu çam ormanında kablô istasyonu memurlarına rubu asır zarfında gönderilen üç doktordan üçünün de mezarı vardır. Dördüncüsü geleli beş sene olmuş, fakat henüz bu doktor hastalanmamıştır.

Midway'dan Honolulu'ya kadar olan

Arkası 27 inci sayfada

Sus Uyanmasın

No. 6

Zaten yıllardır onlardan ayrı yaşamıyor mu? Şu halde iş bir formül meselesi.. biraz daha geçsin. Bülende «seni seviyorum, işleri düzeltelim, evlenelim» diyeceğim..

***

Ben Bülendle evlenirsem, şu çocukluğumdanberi beni çok az güldüren hayata yeniden doğmuş olacağım.

Artık yüzüm gülecek,
İştihasızlığım geçecek,
Günden güne sıhhatim düzelecek,
Şen, kaygısız bir kız olacağım.

Beraber çalışıp, beraber düşüneceğiz. Okuyacağız, memleket memleket gezeceğiz, belki başbaşa okumakla geçen yıllardan sonra eserler vereceğiz.

Benim ondan başka dayanağım, onun benden başka güveneceği olmıyacak.

Seveceğim.
Sevileceğim.

Bu iki şey öyle güzel, öyle güzel ki...

Karşılıklı, önüne geçilmez bir sevgi karşısında, bir sevgi düğümü altında.. bir Zehra, bir Ayşe ezilmiş kalmış ne çıkar, bundan ne çıkar?..

Gel Bülend, gel, gel sevgili Bülend.

Ellerimi ellerinin içinde sakla.
Başımı göğsüne dayayacağım.
Gözlerim örtülü,

Çocukluğumun acı günlerini, gözyaşları kurumadan geçen uzun gecelerini beraberce gömeceğiz seninle..

Aşkım, saadetim, anam sen olacaksın.

Ömrümü yolunda tüketeceğim.

Heyecanlarımı göğsünde eskiteceğim.

Ve birgün gözlerimi.. gözlerine bakarken yumuvereceğim canım Bülend..

***

Bülende..

Hayatta, her bağı hiçe sayarak; sevgimizden, saadetimizden başka herşeye baş çevirerek seni çağırmağa kalkmıştım Bülend.

Önüne geçilmez ve susturulmaz büyük sevgimizin ateşinde bir Zehranın yanışı, bir Ayşenin çiğnenişi gözüme o kadar acı ve çirkin görünmiyecek sanmıştım. Seninle elele yaşamak saadeti; yükselecek vicdan sesini boğacak kadar engin görünüyordu bana..

Sağlığım, gönül sükûnun, uzun yıllar pürüzsüz bir şenliğe hasret çeken ruhum buna muhtaçtı. Kalbim alev alev yanarak seni istiyor, varlığım varlığın için ıstırap çekiyordu.

... bir Zehra, bir Ayşe ezilmiş kalmış ne çıkar, bundan ne çıkar?..

Kurtuluşum bu sevgiye bağlı idi.

Seni çağırmağa, herşeye karar verdiğim, pürüzleri düzeltelim, evlenmeğe razıyım demeğe yeltendiğim günlerde çocuk gibi şen, ömür kitabını büyük bir huzur içinde kapamış insanlar kadar toktum.

Gece geç saatlere kadar yazı masamın başında kalmış, seni bana koşturacak, yüzünü güldürecek ve özlediğin saadeti müjdeliyecek satırlar üstüne kalbimin hasretini dökmüştüm. Yatağıma uzandığım zaman omuzlarımdan büyük bir yük kalkmış, başımın içindeki kara bulutlar dağılmış, damarlarımın zehiri sanki boşalmıştı.

Hayat ne güzel diyordum. Mesut olmak ne iyi, ne yüksek, ne gönül doldurucu birşey.. Ömrümde ilk defa yuvasını düşünen bir kadın olmuştum.

Evimiz...

Sırtını çamlara dayamış, mermer merdivenleri suların çırpınışları ile yıkanan beyaz yuvamız; bana şimdiye kadar duymadığım eşsiz heyecanları verecekti. Her sabah suların sesi ile uyanacak, bütün bir gün iliklerimize kadar mesut olduktan sonra yine gece aynı seslerle uykuya dalacaktık.

Sabahleyin işine giderken benliğimi de alıp beraber olacaktın. Sen gelinceye kadar evimin her köşesini, seni rahat ettirmek için özene özene hazırlayacaktım.. Akşam üstü çay masası başında günün yorgunluklarını tatlı tatlı çıkaracak, bana işlerinden bahsedecektin. Biraz dinlendikten sonra çalışma odamıza geçecektik.

Okumak, ne güzel şey...

Sen etüdlerin, dosyaların, kocaman ciltlerin arasında çalışırken elimde bir örgü, yahut bir kitapla karşına geçecek, senden gelen sıcaklığın, yuvamızda tüten saadetin ışığı ile hergün biraz daha taze hayat bulacaktım.

Başını işinden her kaldırdığın dakikada gözlerin gözlerimi bulacak, tatlı gülümsemelerle biribirimize yaşama hazı ve çalışma hızı verecektik.

Eser hazırlamağa başladığın zamanlarda sana çay vermek, gece yarılarına kadar karşındaki geniş divanda uzanmak beni gönül sarhoşlarına döndürecekti.

Yazdıklarını bana okuyacaktın. Bazan fikirlerimi soracaktın. Sonra seninle ne tatlı,. ne saatleri sel eden münakaşalarımız olacaktı.

Muhakkak ki çalışmana hiç birgün engel olmıyacaktım. Çünkü bana ayıracağın saatler şikâyet etmiyeceğim kadar renkli ve heyecanlı olacaktı.

Ruhlarımızdaki yakınlığı çok iyi gördüğüm için kuvvetle umuyordum. Mesut olacaktık Bülent. Günlerimizi, gecelerimizi o kadar iyi şeylerle ve pürüzsüz hislerle dolduracaktık ki.. Haftalarca bir toplantıya gitmediğimizin, birkaç balo kaçırdığımızın farkında bile olmıyacaktık.

Ben ömrünü yalnız uğrunda harcamağa çoktan ant içmiş bir kadın..

Sen, yıllarca özlediğin bir yuvanın ölünciye kadar dayanağı ve koruyucusu olacaktın.

İleride çocuklarımız olacaktı. O zaman hayatta istenecek en küçük birşeyi kalmamış, bir ruh tokluğu ve gönül doluluğu ile ihtiyarlık yıllarını bekliyecektik.

Hiç, hiç ayrılmadan yaşayacaktık.

Seyahatte, çalışmada, eğlenmede ve düşüncede beraber, daima ölünceye kadar beraber olacaktık.

Bu satırlar düşündüklerimin yanında çok az Bülent. İnanıyorum ki duymak başka, yazmak çok daha başka. Duygularımın dili olsaydı şimdi kimbilir daha neler okuyacaktın?!

Yalnız yuvamızı ve yalnız seni düşünerek gözlerimi kapadım. Kirpiklerim biribirine sarılırken senin altın gözlerin göz. bebeklerimde tütüyordu.

Sabahleyin uyandığım zaman göğsümün içini acıdan, azaptan, katlanılmaz kötü duygulardan delik deşik olmuş buldum. Çetin bir rüyamı gördüm, yoksa hisleri, mevcudiyeti arkaya atılan Zehra ile, bütün hayatı ayak altına alınan Ayşenin ruhları mı gelip ruhumun sükûnunu rüzgârladı. İçimde üflenmiş bir ateş vardı.

Bir gece içinde insanlığın bayağı ihtirasları ile küçülmüş, sevgisinden, saadetinden başka herşeyi çiğneyen bencil bir kadının, cemiyet içindeki yüzkarası gözlerimi karartmıştı.

Sen hayattan hiçbir gün kana kana nasibini almamış, kocasının varlığı ile bir gece olsun benliği duymamış bir kadını; yakandan toz üfler gibi silkip atacaktın.

Bu atılış arkasında hayatını borçlu olduğun iki büyük te yuvarlanıp gidecekti.

Bütün bunlar ne ise ne Bülend. Annen ağlıyabilir, baban isyan eder, küfür eder; coşar, taşar.. Zehra da köy gelinleri arasında yaşlı gözleri ile talihine küser. Bunların hiçbiri doğru olmamakla beraber belki hissimizin büyüklüğü, saadetimizin kurtuluşu pahasına yapılabilir.

Fakat küçük Ayşe, senin yumuk yumuk güzel kızın.. onun şen gözlerine gölge düşürmeğe, onun çocuk kalbinde yara açmağa hakkımız var mı?

Sana annemden hiç birgün bahsetmemiştim. Beni, ben olduğum için sevmeni, beni, arkamda taşıdığım büyük bir günaha aldırmadan bağrına basmanı istiyordum. Fakat bugün yıllarca içimde örtülü kalan bir sırrı deşeceğim. Hicran dolu çocukluğumdan birkaç yaprağı önüne sereceğim Bülend:

Yaşlı, işinden, kitaplarından başka herşeye kapalı ruhlu babam.. hayatla, şenlikle dolu çok genç ve çok güzel anneme eş olamamış.

Annem, bebek gibi güzel; gülmeği, eğlenmeği, süslenmeği ve bol bol gezip misafir kabul etmeyi, evinde toplantılar yapmağı seven küçük bir kadın.. his kadını!

.. sonra öldü diye ağladığım ve en sonunda günah işledi diye yandığım, utandığım annem için ben çok acı çektim..

Babam da, ömrünü insanlık uğurunda harcamağa and içmiş, kitaplarına düşkün, kafasında yüksek bir ideale yer veren yaşlı bir adam.. bir fikir erkeği.

İşte biribirine çok zıt bu iki insan tipi, yanlışlıkla bağlanan hayatlarını çözmek mecburiyetinde kalmışlar. Ama bu düğüm, bağlanışında olduğu gibi yanlış çözülmüş, ve bu yanlışlığın bütün yükü, ayıbı, yüzkarası annemin tarafında kalmış.

Öyleya! Cemiyet içinde mühim bir rol oynayan değerli bir adamın karısı, beş yaşındaki küçük kızına da kıyarak bir yabancı kolunda kaçıp giderse.. onu kim affeder?

Bülend! Küçüklüğümdenberi çektigim acıları anlatamam ben. Önce birgün gelecek diye beklediğim, sonra öldü diye ağladığım ve en sonunda günah işledi diye yandığım, utandığım annem için ben çok acı çektim.

Yirmi yaşımda bir kızım. İçim halâ beş yaşımın hasretini çekmektedir. Halâ sevilip okşanmağı arayan bir küçük kız acısı ile yanarım.

Henüz ilkokulda idim. Bir müsamere veriliyordu. Piyesin mevzuu:

«Annesi ölen bir çocuğun üvey anne elinde neler çektiği, ve bir gün alıp başını dağlara, ormanlara kaçışı» idi. Bu çocuğun rolünü bana vermişlerdi. Arkadaşlarıma olduğu gibi bana da iki davetiye verdiler. Çocuklar sevinç içindeydiler. Hepsi anneleri, babaları gelecek diye çırpınıyordu tabiî.

Ben evde sararmış yüzümle kendimi dadımın kollarına attım. «Müsamerede her çocuğun annesi ile babası bulunacak. Ben arkadaşlarımın yanında öksüz gibi duracağım, diye hıçkırıyordum.

O gün Nermin dadı misafirler arasında yer almıştı. Rolümün en heyecanlı yerinde gözlerim ona değdi. Öğretmenler:

«Çiğdem, burada tıpkı ağlar gibi yapacaksın. Sesin titremeli, sakın gözlerin gülmemeli» diye sıkı sıkı tenbih etmişlerdi. Gözlerim, Nerminin bulanık gözlerine takılınca kendimi tutamadım.

Dağlara doğru koşarken «Anneciğim, nerdesin anne, anne?» diye haykırırken sahiden hıçkırıyordum.

Çiğdem, rolünde çok muvaffak oldu diye herkes beni alkışlarken için için, gözlerime vurmadan kalbime döktüğüm yaşlarla yine ağlıyordum Bülend.

Yine bir gün.. lisede idim. Arkadaşlarımdan Gencay birdenbire hastalanmıştı. Gece ateşi çok yükselince sabahleyin erkenden evine telgraf çektiler. Henüz birkaç saat geçmemişti ki annesi bir dal gibi savrularak revirden içeri daldı. Kızının üstüne bir kapanışı, kurumuş yaprak gibi bir düşüşü vardı ki dayanamıyarak pencere kıyısına kaçtım. O günden sonra Gencayı hep kıskandım Bülent. Üstüne kanat geren kızının sevgisinden başka hiç birşeyi ve dünyanın hiçbir rengini görmiyen bir annesi var diye Gençaya her bakışımda acı duydum Bülend.

Bir gün edebiyat dersinde terdif bahsini ifadelendirmek için küçük bir parça vardır, bilirsin. «Bir âmâ çocuğun tahassürü».

Güneşi, tatlı akışlı suları, binbir renkli çiçekleri ve tabiatın bütün güzelliğini seyip te hepsinden vazgeçen, yalnız, yalnız anneciğini görmek isteyen zavallı kör çocuk.

Parça okunurken acı duymuştum. Sonunda gözlerimi pencereden görünen bulut parçasına dikerek dalmışım. Öğretmenin: «Çiğdem, nerelerdesin?» sesi ile silkinmiştim.

O, bu dalgınlığımı bir gençlik yaramazlığı, bir talebe dikkatsizliği zannederek «Çok uzaklardan geliyorsun galiba» diye

Kâğıt Buhranı Karşısında Mecmualarımız

— Başı 1 inci sayfada —

Cihan fabrikaları - kâğıtta kullanılan bazı iptidaî maddelerin fiyatları yükseldiği için - kâğıt fiyatını arttırmışlardır. Bu kâfi değilmiş gibi, İktisat vekâleti yeni bir kararname ile matbaa kâğıtları gümrüklerini «bazı muafiyetleri kaldırmak suretile» kilosu 3 kuruş iken 9 kuruşa çıkarmıştır. Bu da inzimam edince kâğıt fiyatları yüzde yüze yakın bir tereffü arzetti!..

Son kararnamede, gazete ve mecmualara bir yardım olmak üzere, kâğıtlarının yüz kilosunu yüz kuruş gümrük resmiyle geçirebilecekleri tasrih olunmaktadır.

İsmet İnönü kabinesinin bu hareketi cidden takdir ve şükrana lâyıktır. Ancak iş tatbikat sahasına geçince bakınız ne gibi müşküllerle karşılaşıp akamete uğrayor:

Meselâ: Bizim (Resimli Ay) ve (Yarım Ay) mecmualarımız için senede 50000 kilo - yani beş vağon - kâğıda ihtiyacımız vardır. Yevmî gazetelerin ancak bir kısmı istisna edilirse, Türkiyedeki bütün mecmuacılar kâğıt ihtiyaçlarını, memleketteki toptancı kâğıt tüccarları vasıtasile temin ederler.

Bizim bu suretle 25 martta İstanbul gümrüğüne gelmiş 10500 kilo bir kâğıdımız vardı. İktisat vekâletine, bu kâğıtların yüz kilosunun yüz kuruş gümrükle geçirilmeleri için, icabeden evrakı muayyen müddetler içinde gönderdik. Türkofisden ne cevap aldık biliyor musunuz?

Bu cevabı birinci sayfamıza aynen geçirdik, lûtfen okuyunuz!

Şimdi Türkofise soruyoruz:

1 — Türkiyede intişar eden mecmualardan acaba bir tek tanesi olsun kâğıdını doğrudan doğruya fabrikadan getirtiyor mu?..

Bunun cevabını biz verelim:

— Getirtmiyor; daha doğrusu getirtemiyorlar!..

Niçin getirtemediğimizi de, ne siz sorun, ne de biz söyliyelim!.. Çünkü mecmuacıların bu hassas noktalarına bir dokunursanız, şairin dediği gibi:

"Bir vur, bin ah işit kâsei fağfurdan„

hakikati ile karşılaşırsınız.

2 — Ortada büyük bir hakikat.. riyazî bir mesele varsa o da:

Yıllardanberi (Resimli Ay), (Yarım Ay) mecmualarının muntazaman neşredilmekte olmalarıdır. Bu mecmualar herhalde bir kâğıda basılıyor; ve bu kâğıtlar da - ta ki İzmit fabrikası bütün ihtiyaçlara cevap verebilecek bir kudrete gelinceye kadar - hariçten geliyor.

Türkofis, mecmualarımızın kâğıtlarını doğrudan doğruya getirtmeyip te, bir tüccar vasıtasile getirttiğimizi ileri sürerek, bize ucuz gümrük tarifesinden istifade kaplarını kaparsa, bu takdirde Türk mecmuacılığı nasıl yaşayabilir?...

Türkofise, bu noktayı da ayrıca arzetmek isteriz:

Pek güzel bilirler ki Türkiyeye kâğıt gönderen fabrikaların, bilâistisna hepsinin, memleketimizde acenteleri vardır. Kâğıt ısmarlıyacak olan tüccar veya gazeteci bu acentelere başvurur ve kâğıtlarını bu vasıta ile getirtir. Mecmuacıların hemen hemen ekseriyeti doğrudan doğruya fabrikadan mal sipariş edebilecek bir kudrette olmadıkları için, kâğıt ihtiyaçlarını toptancı kâğıt tüccarları vasıtasile sipariş ettirirler. Ismarlanan bu kâğıtlar münhasıran kendi mecmualarının eb'atlarına ve şekillerine göredir; münhasıran onların baskılarında kullanılır.

Şimdi ne oluyor?..

Mecmuacı, ihtiyacı olan kâğıdı bir fabrikaya sipariş ettiriyor; ancak aradaki fark: O fabrikanın buradaki acentesine doğrudan kendisi gideceği yerde, bir kâğıt tüccarını gönderiyor. Niçin?.

— Çünki o kâğıdı doğrudan doğruya sipariş verebilmek için icabeden vasıtalara malik değildir; açıkçası: Büyük bir sermayesi olmadığı için, kâğıt tüccarına bir kâr vererek bu kâğıtları onun yardımile getirtmeğe mecburdur!...

(Yedigün) de.. (Karikatür) de.. (Karagöz) de.. (Akbaba) da.. (Köroğlu) da... böyledir; (Resimli Ay), (Yarım Ay) da böyledir!..

Cumhuriyet hükûmeti, son kararname ile gazete ve mecmualara bu kolaylığı yaparken: onların yaşamasını, onların baskılarının çoğalmasını, böylelikle Türk milletinin daha çok okumasını istihdaf etmiştir. Bu çok aziz düşünceyi, şimdi böyle dar düşüncelere kurban götürmek, büyük bir günah olmaz mı?

Eğer İktisat vekâleti bu şeklin bazı suiistimallere meydan vermesinden korkuyorsa, bunun çaresi pek basittir:

Türkiyede çıkan mecmualar mahduttur; bunların baskı adetleri de Matbuat Umum Müdürlüğünce, Türkiye Basın kurumunca çok güzel malûmdur. Binaenaleyh her mecmuanın - intişara devam şartıyle - altı aylık veya bir senelik kâğıt ihtiyacı tesbit edilerek, yalnız bu mikdarın, ötedenberi kâğıt satın aldıkları müesseseler vasıtasıyle getirtilmesine, ve ucuz gümrük tarifesile geçmesine müsaade edilirse; mecmuaları yaşatmak kabil olur.

Aksi takdirde pek kısa bir zamanda birçok mecmuaların neşriyat sahasından çekildiklerine şahit olursanız, bunun vebalinin ağırlığı, maalesef sizin omuzlarınıza yüklenecektir Sayın Bay Celâl Bayar!

---

beni azarlamıştı. Sıkılarak önüme baktım. İçimden:

«Evet öğretmen, tahmin ettiğiniz gibi demiştim. Çocukluğumun şen günlerinden, beş yaşına kadar güzel bir anne kucağında oynıyan minik Çiğdemden dönüyorum.»

*
* *

Bunları sana niçin yazdım Bülend? Senin küçük, zavallı Ayşen için. Elbet anladın. Az yaşamış, az görmüş, hayat hakkındaki bütün telâkkileri sadece birkaç cilt kitapla, birkaç mecmua yaprağından gelen bir genç kız olmakla beraber.. yıllar yaşamış, gün görmüş, çetin hayat muadelelerini halletmiş bir insan gibiyim sanki..

Çünkü ben, hayat tokatını yemiş, lüzumundan fazla acı çekmiş ve şenliği küçük göğsünün içinde uyuşturulmuş talihsiz bir kızım. Ayşe de böyle olmasın. Uzun kış gecelerinde, okulda arkadaşları arasında ve hayatta herhangi bir yenilik, değişiklik karşısında ah annem, yahut ta babacığım diye inlemesin Bülend.

Ne onu hayatımıza alıp Zehrayı en kuvvetli yerinden vurmağa hakkımız vardır, ne de orada bırakıp bir köy çocuğu olarak kalmasına katlanabiliriz. Bu öyle bir kördüğüm ki çözülüşü müşkül.

Her pürüzü halleden bir kanun, her çıkmazı açan bir fen kudreti vardır belki. Fakat bir çocuğu ayak altına almağa, bir çocuğun hayatı, istikbali, saadeti ve nihayet şerefi ile oynamağa kimsenin ne benim, ne senin, ne de cemiyet düsturlarının hakkı vardır Bülend.

Kendimizi sevgimizin seline kaptırıp saadet aramağa koyulmayalım. Çünkü bu sel, kızını sürükleyip kırık bir oyuncak gibi bir kıyıya attıktan sonra biz, saadeti bulacak mıyız Bülend?

Hayır, asla buna imkân yok Bülend, aslâ..

Senden istediğim şey, beni bir daha görmeden arkada bırakıp yuvana dönmendir. Artık karşılaşmıyalım. Zavallı kalplerimize kaldıramıyacağı bir acı yükletmek niçin?

Bu günden sonra yollarımız bir daha birleşmemek ve karşılaşmamak üzere ayrılıyor. Zehrayı İstanbula getir. Ayşeyi sıkı sıkı bağrına bas. Şimdiye kadar bulamadığın gönül sükûnunu onların arasında aramağa çalış. Çocuğunu yetiştir. İnan ki o küçük şey seni avutacak, sana yaşama kuvveti verecektir.

(Arkası var)

SİNEMA

Şen Subret: Dorothy Lee

Genç Kızın Revülerden Birinde Söylediği Şarkı, Ağızlarda Terane Olunca Yıldızı Birden Bire Parlattı

Amerika filimlerinin çapkın ve şımarık kızı Dorothy Lee, son günlerde meşhur iki komik Wheeler ve Woolseyle birlikte Silly Billies isminde yeni bir filim çevirmeğe başladı. Bu genç artist hali, tavrı ve bütün rolleri itibarile tam Amerikalıdır. Los Angeleste 1911 senesinde doğduğuna göre, bugün henüz yirmi beş yaşındadır. Asıl ismi Marjorie Milsap idi. Bilâhara artistliğe intisab ettiği zaman büyük annesinin adı olan Dorothyyi aldı. Rejisörlerden biri de Leeyi ilâve edince yıldızın bugünkü meşhur ismi meydana geldi.

Dorothy, liseyi bitirdikten sonra birkaç sene, sinema artisti olmak için beyhude yere uğraştı, durdu. Baktı ki muvaffakıyet ihtimali hemen hemen yok gibi.. Başka bir cephe almak mecburiyetinde kaldı.

Tiyatroya olsun intisab edebilmek gayesile çırpınmağa başladı. Sahne artistleri tedarik eden ajanslardan birine doğrudan doğruya müracaat ederek arzusunu anlattı. Direktör o zaman kendisine:

— Peki küçük kız, dedi, tiyatroda gösterecek ne gibi marifetlerin var?..

Dorothy hemen cevab verdi:

— Atletik danslar yaparım, sesim de güzeldir, şarkı da söylerim!

Direktör ona bir iki tecrübe hareketi yaptırdıktan, ve birkaç ta şarkı söylettikten sonra derhal kendisini angaje etti.

Dorothy, seyyar bir tiyatro kumpanyasına, saf genç kız rollerine çıkmak üzere, verildi. İki sene kumpanya ile birlikte bütün Amerikayı baştanbaşa dolaştıktan sonra, gene ayni ajansın direktörü vasıtasile sinema şirketlerinden birine tavsiye olundu ve Bebe Daniels'in kordelâlarından birinde rol aldı. Fakat hâlâ meşhur olamamış ve beklediği, ümid ettiği mertebeye yükselememiştir. Bazan talih nekadar yar olsa insanda cevher olmayınca, ayağına gelen nimet tepilmiş gibi kalkıp geriye gider, bazan da insan ne derece çalışırsa çalışsın, ne nisbette emek sarfederse etsin şans dediğimiz kuvvet kendisine yardım etmeyince bütün gayretleri boşuna gider. İşte o ânda da Dorothy son vaziyette idi. Gece gündüz hiç durmadan çalışıyor, mesleğinde muvaffak olmak için uğraşıyor, lâkin kendisini gösterecek fırsat bir türlü zuhur etmiyordu.

Tevekkeli eski adamlar, herşeyin bir vakit ve zamanı var, dememişler. Dorothy'nin yıldızı da parlamak için bir tesadüf bekliyormuş. Genç kız bir akşam, tanıdıklarından birine misafir gitmişti. Orada Nevyorkun en mühim revü direktörlerinden birine rasgeldi. Direktör, Dorothy'nin Bebe Daniels ile beraber oynadığı filmi görmüş, oradaki rolünü oynayış tarzını pek beğenmişti, böyle bizzat karşı karşıya gelip onun şahsını da sempatik bulunca, Dorothy'ye, sahneye koymak üzere olduğu «Hallo siz!» revüsünde oynamasını teklif etti. Dorothy de babii bu teklifi reddetmedi ve oradaki muvaffakıyeti onu sinema sahasında baş aktrisliğe çıkardı. Birinci rolünü deruhte ettiği ilk filmi «Syncopation» da söylediği bir şarkı, bütün Amerikalıların ağzında bir terane haline gelince R. K. O. şirketi onu çok müsait şeraitle konturata bağladı.

«Rio Rita», «Çingene Aşkı», «Diksiyana» ve sair kordelâlar biribirini takib etti. Dorothy bilhassa subret olarak Wheeler ve Woolseyle bu iki maruf komiklerin oynadığı filimlerde bugünkü şöhretinin temelini kurdu. Wheelerle Woolsey Amerikada zaten çok hoşa giden bir çift iken, araya Dorothy de girip mükemmel bir trio olunca büsbütün takdir ve muvaffakıyet kazanmağa başladılar.

İşte küçük ve bıcır bıcır öten kız, bu şekilde bugün bütün dünyanın tanıdığı ve sevdiği aktrislerden biri oldu.

*
* *

Pierre Richard Villm hangi rolleri sever?

San'atkâr dalma yerde gezmemeli, arasıra san'at uçağının kanatlarına binip hayal ufuklarına çıkmalıdır.

— Sinemada en ziyade ne gibi şahsiyetleri yaratmak istediğimi sordular? Tiyatroda da, sinemada da alelâde tipler şekline girmeği sevmem. Bilâkis rollerimi özel hayatımın, her gün yaşanan hayatın dışında ararım. «Büyük oyun», «Moskova geceleri» bu arzumun en iyi misalleridir.

Yeni çevirmekte olduğum «Şahane yol» da, ayni veçhile gerçek hayattan epey uzaktayım. Macera peşinde koşan bir adamım. Fakat doğrusunu söylemek lâzımgelirse macerayı ancak rüyada ve sinemada severim. Bu suretle bir müddet için hayatın yeknesaklığından kurtulmuş olurum. Bir aktör için zannediyorum ki bu, pek gerekli birşeydir. San'atkârın arasıra hayal ufuklarına çıkması lâzımdır.

İşte sinema, bana sık sık bu fırsatı verir. Yalnız doğrusunu söylemek lâzımgelirse hayal ufuklarında, filmi çevirirken dolaşamam. Buna imkân yoktur. Maddî bir takım engeller böyle manevi bir yükselişe mâni olur. Benim hayal ufuklarına çıkmam rolümü kavramak için (senaryo) yu okurken olur.

İnsan, o filimde ne olacağını, kimi yaşatacağını anladıkça yavaş yavaş kendi şahsiyetinden çıkar, o yeni şahsiyetin ruhunu edinir. Yani adeta tatlı bir rüyaya, güzel bir hülyaya kapılır. Bence sinema aktörünün en enteresan faaliyeti bu kısımdadır.

San'atın her günkü hayattan bir parça olmasına taraftar görünenler, benim, yarattığım rollerde fazla romantik tavırlar almamı tenkit ediyorlar. Halbuki ben bütün muvaffakıyetimi bu tavırlarıma medyunum. Hakikatı halde romantizm nedir? Birşeyi ülküleştirme zevk ve gayreti değil mi? Alelâde tiplerden ziyade kahramanlarla alâkadar olan, ve cereyan eden vukuatın daha güzel bir dekor ve muhit içinde geçmesini istiyen, yani daha cesur, daha az menfaatini düşünen, daha ateşli görünen adam romantiktir. Bence eserleri baştanbaşa klâsik sayılan Korney bile romantiktir. İşte, sinema seyircisi de alelâde hayatın çerçevesi içinde görmediği romantik vak'a tavırları seyretmek emelindedir. Onun en ince ve hassas tarafı: böyle şeyleri özlediği için sinemaya gelir.

Mesleği her ne olursa olsun, güzelliği, aşkı, dostluğu, kahramanlığı terennüm eden her şair romantiktir. Aktörler ve san'atkârlar da niçin böyle yürümesinler?

İş böyle olunca tabiidir ki bir müstemleke askerini memleket özlemine.. hastalığına tutulmuş gibi göstermeden, bir kaçakçıyı büyük emeller peşinde koşar gibi yaratmadan temsil edemezdim. Yoksa bu şahsiyetlerin sade sarhoş, kaba taraflarını göstermek benim için de, diğer aktörler için de daha kolaydır. Ben onlara ayrı ayrı ruhlar üflemek istedim. Amma bazıları:

« Hayatta senin filimde yaşattığın gibi kaçakçı ve müstemleke askeri görmedik» diyorlar. Onlar haklıdırlar.

Fakat, yukarıda da söylediğim gibi, benim onları tamamen ideal bir şekilde yaratmam, bu rolleri samimî ve gerçek olarak oynamama hiçbir mâni teşkil etmedi.

Bir tehlikeye pervasızca göğüs geren, bir rüya için hayatlarını feda eden, bir şerefi müdafaa eden insanlar bu dünyanın birçok menfaatlerinden ilişiklerini kesmiş olan insanlardır. İnsanın serab gibi mütemadiyen kendisinden uzaklaşan bir hülya uğrunda bile can vermesi, emelsiz ve ümitsiz ölüp gitmesinden daha iyi değil midir?

Millî Küme maçlarında İzmirliler fena vaziyette

Türk Spor Kurumu Futbol Federasyonunun hazırladığı Millî Küme oyunları her tarafta hararetli bir şekilde takibe başlandı.

Millî Küme maçları dolayısile İstanbula gelen ilk takım, İzmirin Üçok kulübü oldu. Bu maçlar vesilesile İzmire giden Beşiktaşı 1 - 0 mağlûp eden Üçokun İstanbulda yaptığı maçlar büyük alâka ile takip edildi.

İstanbulda Fenerbahçeye 1 - 0, Beşiktaşa 4 - 1 yenilen İzmir takımı üç kulübün birleşik şeklile büyük bir kuvvet haline geldiği hesap edilerek burada yapacağı maçlar üzerinde İzmir takımı lehine oldukca kuvvetli tahminler yapılmıştı.

Fenerbahçenin oldukca bozuk ve durgun oyunu karşısında iyi bir mukavemet gösteren İzmir takımı, ağır basan Beşiktaşa karşı büyük bir mağlûbiyete uğradı.

Üçok, İstanbuldan iki mağlûbiyetle ayrılırken, İzmirin Ankaraya giden Doğanspor takımı da Ankarada daha büyük mağlûbiyete malolan iki oyun yaptı.

Birinde altı, diğerinde beş gol yiyen Doğanspor, söylendiğine göre Üçoktan daha kuvvetli bir halde idi.

Millî Küme maçları arefesinde bir hamlede birleşivermiş olan İzmir kulüpleri bu maçlara büyük bir kuvvet halinde girecekleri sanılırken hiç hesapta olmayan mağlûbiyetlere uğradıkca bu birleşmelerin İzmir futbolü için pek hayırlı olduğunu sanmak bir parça güç oluyor.

İstanbul ve Ankara piyasasına en güzide oyuncularını vermiş olan İzmirin günden güne kuvvetten düşmesi neticesi toplu bir halde birleşmeğe ve Millî Küme oyunlarına hiç değilse sağlam takımlarla iştiraki düşünmüş olan İzmirin tek tek kulüp halinde kalmamak için yaptıkları bu teşebbüsü haklı görmemek lâzımkır.

Muhtelit takım halinde bile oldukca zayıflamış bir halde ortaya çıkan İzmirlilerin, müteakip seneler bu topluluktan istifade edecekleri ve o zamana kadar da bugünkü vaziyetleri ile oyunları idare etmeleri lâzımdır.

İstanbulda seyrettiğimiz İzmirin Üçok takımı içinde İstanbul takımlarında en kısa bir zaman içinde şöhret alacak kadar kıymetli oyuncular yok değildir.

Millî Küme maçlarında nazarı dikkati celbeden Galatasaraylı Danyal

Çok genç ve tecrübesiz oyuncularla dolu olan İzmir takımının, bugün değilse mutlak yarının en kuvvetli takımları arasında yeri olacaktır.

M. Nuri Vural

Bazan gelen gideni aratmıyormuş

Bir kır koşusu münasebetile

Burhan Feleğin spor postasında çıkan bir yazısını okudum. Ankarada büyük bir gayret ve emekle yapılan kros şampiyonasını bilmem neden beğenmemiş de iki sütun dolusu yazı yaşmış...

Makalesinin başına "Atletizm işlerilerini tenkit etmemeğe karar„ verdiğini koyduktan sonra, uzun uzun kendince birşeyler yazmış. Krosların neden yapıldığını ve dünyanın her yerinde bu işleri nasıl yaptıklarını, ve bilhassa bu koşunun halk koşusu olduğunu kaydediyor.

Sonra da Ankarada yapılan krosun neden stadyomdan başlattırıldığına çatıyor.

Bizde değil kroslar, atletizmin hiçbir şubesi ne seyirci ne de kabil olduğu kadar müsabık toplayabilmiştir.

İşte bu yüzden bu güzel ve temiz spor adeta unutulmuştu.

Burhan Felek, Atletizm Federasyonu başkanlığından çekildikten sonra yerine gelen Vildan Aşir memleketin her tarafında bir hareket yapmak mecburiyetinde kaldı. Ve yurdun her yanında yapılan atletizm işlerini tetkik ederek bu kış mevsiminde hangi mıntaka kros şampiyonası yapmışsa onların atletlerini Ankaraya çağırdı. Ve o gün stadyomda toplanan mühim bir kalabalığın önünde onları koşturmak için fırsat buldu.

Bu büyük fedakârlığın - ki seyahat masrafı büyük bir yekûn tutar - faidesini gördü. Hem birçok yeni elemanlar bulundu. Ve hem de atletizme alâkadar çekebildi.

Sonra Güneşli Rıza Maksudun neden İzmirden koşturulduğunu, atletlerinin lisanlarına veya kulüp kâğıtlarına neden bakılmadığını soruyor. Atletizm için bir propağanda olan bu yarışta tabiî böyle resmî kâğıtlar aranmaz. Kabil olduğu kadar fazla adamın iştiraki temin edilir.

Bu kadar iyi bir iş başaran federasyonu tebrik etmek dururken - ki eski

İzmirin İstanbula kaçırdığı oyunculardan Güneşli İbrahim

federasyon reisi olmak dolayısile Burhan Feleğe yakışan bir kibarlık, centilmenlik olurdu - böyle bir yazı yazmak biraz garip zannediyorum.

Ve hem acaba Burhan Felek yedi sene idare ettiği atletizmde bu kadarcık olsun bir kros tertip etmiş miydi?

Cehti Şahingiray

Bir futbol maçı için Ankara - İstanbul tayyare yolculuğu

Coğrafyanın değil inkılâbın tanıttığı ve öğrettiği Ankara, hasretini çekenleri, vatanın dört bucağına uzattığı çelik kollarile sinesine çağırıyor, gösteriyor, öğretiyor, gönderiyor.

Trenler, dört köşesinde dört mevsim görülen bu tek vatanın çocuklarını Ankaraya boşaltıyor.

Gelenler gördüklerinden aldıkları hızın derecesine göre süratlerini arttırıyorlar. Postadakiler eksperese, eksprestekiler mesafeleri kısaltan başka bir vasıta sorunca, bu ihtiyaçlarına şu cevabı alıyorlar.

Tayyare postaları...

Ankaradan İstanbula bir futbol maçı için gideceğim. Hem de vınlamasile başımızı her zaman kendine çevirten, çocuklardan ıslık selâmları toplayan gençlere, semalara yükselmenin fırsatını veren tayyare ile..

Beyazıt kulesine yüksek bir yer olarak çıkmıştım. Fakat şimdi kulelerin ve minarelerin baston kadar küçüldüğünü gösteren bulutlara yaklaşacağım.

Ankaradan, İstanbula bütün intibalarımın dışında olan böyle bir hava yolundan gideceğim.

Bunun için tayyare alanına vardığım zaman içimi bu çeşit yolculuğumun ilk olmasından doğan bir heyecan kaplamıştı.

Valizlerim yerleştirildi. Sonra sıra bize geldi. Girdik, yerlerimizi aldık. Bütün yolcular benim gibi ilk defa hava yolculuğuna çıktıklarından mı, yabancı oldukları için mi? susuyorlar, yoksa böyle alışık olduklarından mı tabiî ve sessiz idiler, onu hâlâ anlamadım.

Ben bunları düşünürken haydi güle güle sesini boğan motör gürültüleri içinde kapılar kapandı.

Pervane havada çelik bir daire resmetti. Semada hafiflemek için olacak kanatlar, toprağı bir safra gibi boşaltırken tekerlekler yerden kesildi.

Bir an sonra meydan gözlerimizin önüne tahini renkli bir halı halinde serildi.

Tayyaremiz yükseldikçe dağlar bir çocuk başı kadar küçülüyordu ; dakikalar geçtikçe ufuklar kanatlarımızın altında parçalanıp eriyordu. Her yeni renk karşısında geçmiş dakikanın zevkinden daha üstün bir haz duyuyor, demin yerde iken beni sarsan heyecanın nekadar boş olduğunu anlıyordum.

Dev motörlü uçağımız, eşlerini yıllarca diyar diyar gezdiren tecrübeli bir başın idaresinde olduğunu biliyormuş gibi büyük bir itaatla bizi sinirlendirmeden, bizi endişeye düşürmeden uysal bir çocuk gibi bulutları aşıyor, bize kendi haşmetile mütenasip ahenkte kokular veriyor, içimizden onun musikisine en çok pay çıkaran pilotumuz oluyor, çünkü dinlerken vatan ve millet yolunda katlandığı meşakkatların veciz bir ifadesi sayılan tel tel ak saçların belirdiği dinç başı daha çok canlanıyor ve manalanıyordu.

Seferde düşman tepeleyen, hazarda genç havacıları yetiştiren, şimdi de devlet hava yollarında işleyen öğretmen Hayrinin şahsında mütevazi ve karlı hava kahramanını seyrediyor ve onun sevkettiği tayyarenin yolcusu olduğuma seviniyorum! Nihayet saatler, saatlar diyemiyeceğim, dakikalar, dakikaları takip etti. Ankarada kıratanede bıraktığım dostlarım, belki ellerindeki gazetelerin mühim bir kısmını bitirememişlerdir.

Ben ise Adaların çiçeklediği mor kadifeden farksız olan Marmara semalarındayım. İşte Yeşilköye geldik, iniyoruz, yerdeyiz..

Kafam, saatin bu ilerlemiş halini düşünmekle meşgul. Kalbim, bulutları bir nefeste, dağları bir solukta aşmanın gururile dolu.

Şimdi pilotumuzun ve tayyarecilerimizin neden bu kadar vekarlı olduklarını anlıyor ve kendi kendime; denizleri ve karaları kaplayan bu semalar, Türk çocuğunun en tabiî spor sahası olduğunu ne zaman göreceğim; diye soruyorum!.

Türk Millî Futbol Takımından Beşiktaşlı
Hüsnü Savman

Dev Uçaklarla Devriâlem

— *Başı 21 inci sayfada* —

uçuş mesafesi 2606 kilometredir. Bu mesafeyi aşarken denizde binlerce mercan kayalıkları görürsünüz. Bunlardan havalanan yüz binlerce deniz kuşu gözü alır. Yavaş uçtuğunuz takdirde eski bir medeniyetin eserlerini, eski mabed harabelerini bu mercan kayalıkları üzerinde görmek kabildir.

Honolulu'da, Pearl limanına iner ve bu güzel şehri gezmek fırsatını elde edersiniz.

Honolulu'dan devriâlem seyahatının sondan evvelki merhalesini teşkil eden ve San Fransiskoya kadar olan mesafe 4468 kilometredir. Bu mesafe 14 ilâ 20 saat arasında katedildiği için yolda uyku ihtiyacı baş gösterir. Clipper uçaklarında son derece rahat yataklar mevcut olduğundan bu ihtiyaca derhal çare bulursunuz. San Fransisko'ya indikten sonra Nevyork'a avdet için kara üzerinden uçmak şartile 5586 kilometrelik yolunuz kalmıştır. Bu mesafeyi dünyanın en lüks uçaklarından olan "Mercury„ tipindeki dev uçaklarla katedersiniz. Bu uçakların temin ettiği konfor en lüks trenlerinkinin bile fevkindedir. Geceyi bu uçakta ve kuş tüyü yataklar içinde geçirdikten sonra, ertesi sabah ve hareketinizden tam üç hafta sonra tekrar Nevyork'a avdet etmiş olursunuz. Mamafih gerek büyüklük gerekse sürat itibarile şimdiki dev uçakları gölgede bırakacak 100 tonluk uçakların da çok yakında devri âlem seyahatına tahsis olunacakları zaman çok uzak olmasa gerektir. Tayyare sanayiini elinde tutanların projeleri bu yüz tonluk uçaklara saatta 550 kilometre sürat temin etmektir. Bundan sonra uçakla devriâlem seyahatının kaç güne düşeceğini siz hesap edin.

Muayyen bir mühlet muteber olmak üzere, reklâm için her türlü rozet siparişlerini:

1000 TANESİ

90 TÜRK LİRASI

fiyat ile kabul ederiz.

Bu fiyatta gümrük masrafı dahildir. Teslimat çabuk yapılır.

N. Zigomala
Asmaaltında - Volta han No. 9

İstanbul

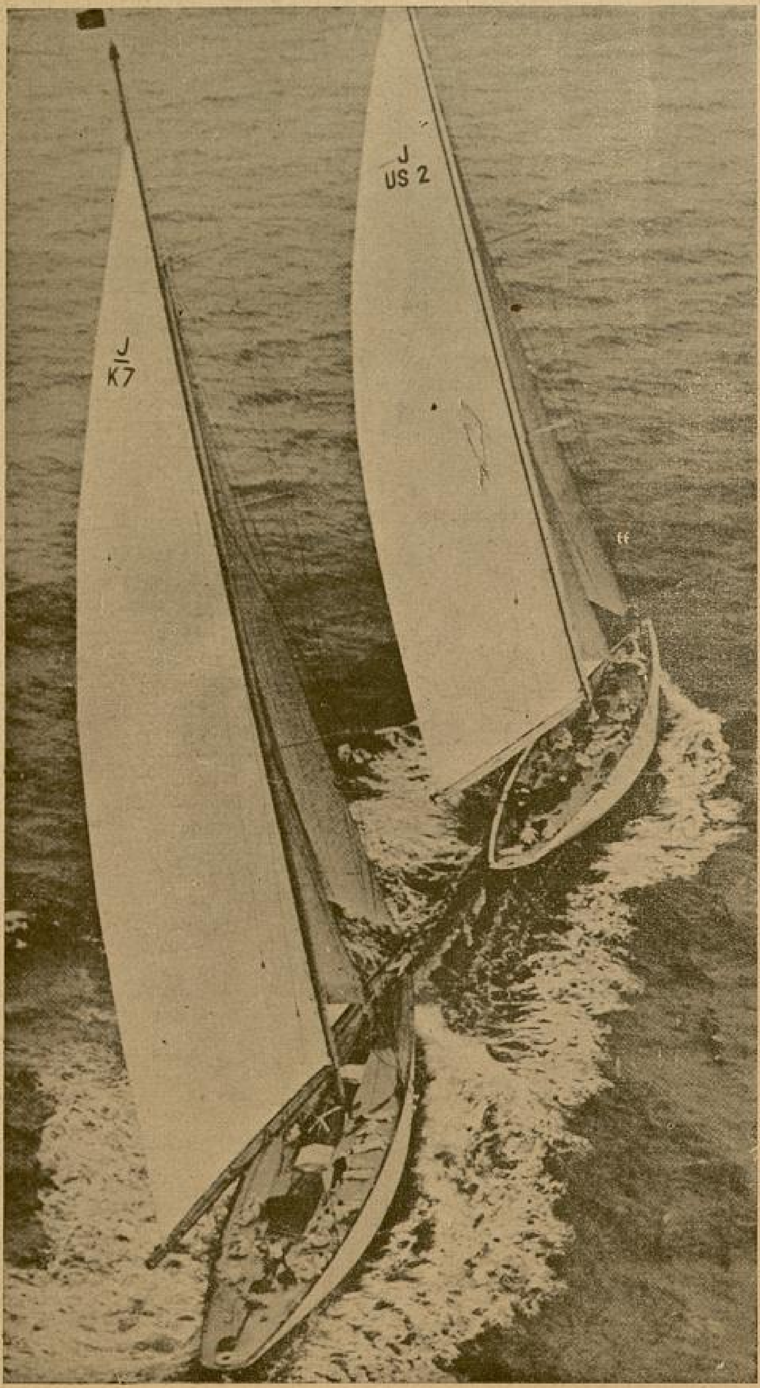

HİSLERDE TEZAD

Uzun bir intizar devresinden sonra nihayet gelebilen bayram tatilini geçirmek üzere ava gidiyorum. Arkadaşımla hazırlıklarımızı itmam ettik. Başlarımızda yün başlıklar, üzerimizde kalın elbiseleri örten siyah muşambalar ve kalçalarımıza kadar yükselen lâstik çizmelerimizle yağmur geçmez, soğuk işlemez bir haldeyiz. Tüfek kutularımız, çantalarımız omuzlarımızda fişekler, bıçaklar bellerimizde, herşey tamam. İşte av yerlerimiz olan gölün kenarındaki küçük köydeyiz. Akşam oluyor, biz lokantası olmayan bu yerin kahvesinde akşam yemeğimizi yedikten sonra gölün nihayetindeki kümeye gideceğiz. Kahvede bizi oraya götürecek olan sandalcı ile birkaç tanıdık toplandık. Bayram münasebetile köylüler pek neşeli,. daha akşam olmadan birçokları kafaları tütsülemişler, bize de o gece onlarla beraber içmemiz için ısrar ediyorlar. Yemekte birkaç kadeh atmak niyetile işe başlıyoruz. Fakat bir müddet şişeler tevali ediyor ve geceyarısından sonra herkes tam manasile olmuş bir haldedir. Arkadaşım fazlaca içtiğinden yatıyor, ben sandalcı ile yalnız göle çıkacağım. Günlerdenberi devam eden fırtına daha akşamdan durmuş. gökyüzü koyu mavi bir renk almış yıldızlar parlıyor, ay gümüş bir tepsi gibi yükselmiş, gece çok güzel fakat o derecede de soğuk...

Saat üç buçuk, sandal hazır, yiyecek içecek gibi birçok şeylerle dolu çantalar ve sepetler, silâhlar sandala yerleşiyor; ben de sandala atlıyor ve küçük köyün sahilinden uzaklaşıyorum...Gecenin serinliği günün ve alkolun verdiği yorgunluğu alıyor. Durgun sular üzerinde sandal yavaş yavaş ilerliyor. Arkada bıraktığımız sıcak kahve ile içindeki neşeli sarhoşları ve uyuyan köyü unutuyorum. Tabiatın siyahlara bürünen güzelliklerini doya doya seyretmek için o kadar müstesna bir gece ki...

Rakit sulara akseden karşı dağların gölgeleri kımıldamıyor bile. Ayın sularda bıraktığı gümüş ışıklar, ta sandalımıza kadar uzuyor, sağ ve sol sahillerdeki falezleri, gölün nihayetini, mehtabı ve yıldızları, küreklerinsularda bıraktığı yakamozları seyrederek ilerliyoruz.

Düşünüyorum: Gece; gündüzden daha güzel.. Güneş herşeyi; güzel veya çirkin, tebarüz ettiriyor, halbuki gece çirkinlikleri kapatıyor, etrafa esrarengiz bir güzellik veriyor. Herşey olduğundan daha başka görünüyor; ve insan bir hayal içinde yaşadığını zannediyor.. İşte tam bu sırada birden ileriden bir sürü ördek uçuyor. Sularda bıraktıkları küçük dalgalar, ta yanlarına kadar sokulmuş olduğumuzu gösteriyor.Bunu, bir müddet sonra bir sürü daha takibediyor. Biz yolumuza devam ediyoruz. Sabah yaklaşıyor, ay sol taraftaki dağların arkasında kaybolmak üzere... Suda son akisleri, birkaç saat evvelki gümüş rengini kaybetmiş, solgun bir hastanın dudakları gibi titreşiyor; ve nihayet dağlar arkasında sarı bir aydınlık bırakarak gözden siliniyor... Biraz daha ilerliyoruz.. gölün nihayetindeki kamışlıklar, sarı bir buğday tarlası gibi görünüyorlar. Yolumuza devam ediyoruz ve bu kamışlıklar arasından geçen derenin ağzındaki, balıkçı kazakların, bacasından duman tüten kulübesinin önüne geliyoruz. Soldaki bir kamış kümesini döndükten sonra, dört

Yazan;

Şükrü Başman

gece kalacağımız kümeye yaklaşıyoruz. Sağımızdaki dağların arkasından beliren ince bir aydınlık, artık sabahın yaklaştığını haber veriyor. Biz, uykusuz geçen bır gecenin bütün yorgunluğunu unutmuş gibiyiz. sandalı kümeye bağlıyoruz. Burası.... Paşanın malıdır; etrafı kamışlarla muhat su ve bataklık üzerinde bir oda, bir mutfak ve bir kabineden ibarettır. Kümenin önünde küçük bir taraçası bile var, ben oradan gecenin esrar perdesini yırtmağa ça'ışan sabahı seyrediyorum.

Kayıkcı eşyalarımı odaya taşıyor. Karyolalar herşey hazır; fakat biz, nakıl işi bittikten sonra hiç istirahat etmeden ava çıkıyoruz. Silâhı alıyor tekrar kamışlıklar arasından geçerek dereye giriyoruz. Gölde sabah... Bu, yazmakla anlatılacak gibi değildir. Sabahın ilk aydınlığı sularda akisler yaparken kamışlıkların gölgeleri titreşiyor; hafif rüzgârla egiliyor, kalkıyorlar. Muhtelif kuşlar uyanıyor ve türlü türlü sesler çıkarıyorlar. Her tarafta bir haraket; yabanî ördek sesleri ile uzaktaki köyden akseden horoz ve köpek sesleri biribirine karışıyor.

İlk fırlayan ördeğe ateş ediyorum, alaca karanlığında sulara düşen hayvanın çıkardığı ses, av hırsıyla yanan kanımı ve âsabımı kamçılıyor, sessiz gecenin verdiği garip hüznü neşeye tahvil ediyor. Artık sabahın şiirini unutuyor, avın vahşi neşesine dalıyorum. Biraz sonra güneş doğuyor ve yükseliyor. Vurduğum ördekler ondan fazla.. Nihayet kahvede bıraktığım arkadaşım da geliyor, beraberce köye dönüyor; akşama kadar istirahat ediyoruz. İşte akşam avı zamanı geliyor. Sular kararırken biz yine sandala atlıyor ve kamışlıklar arasındaki dereye giriyoruz. Gece çok sakin, ay yükseliyor, bir müddet sonra da gölün üzerinde bir sis başlıyor. Yüksek kamışlıkların sahillerini örttüğü dereden geçiyoruz;sandalcı kürekleri o kadar yavaş çekiyor ki, değil ördekler biz bile duymuyoruz. Buna rağmen şuradan buradan ördekler parlıyor. Sis arasından sızmağa uğraşan ayın aydınlığı kamışlara korkunç bir güzellik veriyor; etraftaki bataklıklardan asabı yoran bir çamur kokusu geliyor, arkadaşım çok alçak ve tatlı bir sesle aşk ve vefa dolu bir Anadolu türküsü mırıldanıyor. Köyden uzak bu yerde şehrin dağdağalı, gürültülü hayatını, herşeyi unutmuş gibiyiz. Tam bu hayal içinde iken sandalımızdan ürken bir ördek acı acı bağırarak fırlıyor; ateş ediyorum, gecenin sükûtunu yırtan silâh sesini müteakip sulara düşen ördeğin şapırtısı bana avın tam vurulduğunu anlatıyor, yanaşıyoruz, ördek önümüzde çırpınıyor, alıyoruz. Başını yana bükmüş, ağzından acı hırıltılarla kan geliyor; buna rağmen ölmemiş, elimden kaçmak istiyor. Başını bir elimle, vücudunu diğer elimle tutuyor ve büküp boynunu kopartıyorum. Sandalın içinde bir müddet daha ümitsiz çırpındıktan sonra ölüyor.

Kanlı ellerimi lâstik çizmelerime silerek temizliyor ve sisli göle, pek az görülen mehtaba, karşıki dağların silûetine ve gölün hazin güzelliğine, vurduğum güzel yeşil başlı ördeğin hırıltı ve kanlarını karıştırıyorum.. ve düşünüyorum: Avcılar mı çok vahşî, yoksa hayat mı hakikaten vahşetle dolu...

Profesür Tevfik Remzi Diyor ki:

— Başı 13 üncü sayfada —

Çok misallerle gösterebilirim ki hakikî Türk kadını, asla dejenere değildir.. ve böyle garabetlere asla düşemez...

— Kadın hangi yaşta evlenmeli, ve hangi yaşta çocuk doğurmalıdır?

— Ekseriyetle şehirlerde kızlar 18-20 yaşında evlenirler; ve iyi büyümüş bir kızın 18, 19 yaşında iken çocuğu olur.

— Bir kadın kaç çocuk doğurmalıdır?

— Bu suale cevab vermek için, ailelerin malî vaziyetlerini düşünmek gerektir. Bizim, millî bakımdan her ailede enaz 4,5 çocuk muhakkak olmalıdır.

— Çalışan bir kadının çocuk yapıp, yapmaması hakkındaki düşünceleriniz?

— Çalışan kadın pek âlâ anne olabilir. Yeni iş kanunumuz bunları himaye ediyor. Ve millî hissi olan patronların da bu gibi anneleri koruması, bize en ziyade yakışan bir harekettir.

Çocuk sevgisiyle birçok rahatsızlıklara tahammül eden bir annenin, çocuk yapma ânında duyduğu ıstırabı bir türlü öğrenmemek elimden gelmiyordu:

— Çocuk yapan bir kadının en büyük rahatsızlığı nedir?

— Çocuk yapan bir kadında en büyük tehlike lohusalık hummasıdır. Ebe ve hekimlerin mikrobla mücadeleleri bunun önüne geçebilir.

— Nüfusun artması için ne yapmak lâzımdır?

— Çocuk meselesi millî davalardandır. Doğuran kadının, doğumun, ve doğan çocuğun himayesile çocuk artar.

Çocuk düşüren kadınların en çok hangi tabakadan olduğunu öğrenmek kaygısıyle en son suali sordum:

— Çocuk doğuran ve düşüren kadınlar ençok hangi tabaka arasındadır?

— Türk kadını çok velûddur; normaldır, iyi anadır.

Her sınıfa mensub kadınlardan en ziyade çocuk yapmayı şiddetle arzu eden köylülerdir. Bazı büyük şehirlerde, bazı kadınlarımız çocuk yapmıyorlar; veya bir evlâdla iktifa ediyorlar... Buna rağmen, hakikî Türk aileleri 6-7 çocuk sahibidirler.

Bizde sefahet ve tereddî kadını diye hususî bir sınıf yoktur. Bu sebeble (Çocuktan kaçınmak) bizde içtimaî bir tehlike halinde değildir.

Türk anası, dünyanın en iyi ve en fedakâr anasıdır. Ve bizim mukaddes tanıdığımız bir varlıktır.

Onun kucağı kahramanların beşiğidir.

YILMAZ KİTAPEVİ ve PAZARI

Gazete ve Mecmualar - Kitap ve Kırtasiye Mektep Levazımı - Pul Bayiliği - Fotoğraf Malzemesi - Gramofon Plâkları - Tuhafiye Çeşitleri - Çikolata ve Bisküitler - Zücaciye Deposu

BİTLİS

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasını öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden:

Dahilîye Mutehassısı

Dr. Hafız Cemal

LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda (104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon: 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz.

Hafiflik - Rahatlık

J. Roussel Korselerinde (Galne), sizi incitebilecek ne balina ne de hiçbir tazyik yoktur. Bu korseler, vücudunuzu sıkmaksızın tenasübünüzü inceltir ve göğsünüzü kuvvetlendirir.

Fiyatı: 25 liradan itibaren.

J. Roussel Paris

İSTANBUL, Beyoğlu

Tünel meydanı 12 No. lu Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.

Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

Yağmur Rüzgâr Soğuk

cildinizi sertleştirip çatlatır. Muhafaza etmek için yüz ve ellerinizi sabah ve akşam muntazaman ve sokağa çıkmadan evel iyice

KREM NIVEA

ile uvunuz. Teniniz yumuşak ve sıhhatlı kalır.

KREM NİVEA

Ali, yeleleri dikilmiş, canı yanmış, bir aslan böğürtüsile söylüyordu. Herkes sinmiş ve susmuştu. Kadı kavuğu yere eğmiş, şeyh efendi, büzüle büzüle fındık kadar olmuş, Molla Mustafa çoktan sıvışmıştı.

Ali, bu temiz yürekli Türk oğlu; bu sarıklı, kavuklu, cübbeli şeriat ve din adamlarının hepsinin fevkinde idi, müslüman da o idi, insan da o idi. Öbürleri bunca salâhiyet ve sıfata malik oldukları halde, bu yüksek ahlâkın karşısında tiril-tiril titriyorlardı. Bu, faziletin rezilete galebesinin parlak bir sahnesi idi.

Ali sözlerini bitirince, dikildi, kollarını göğsünde çaprazlamıştı. Ateş gibi yanan gözlerini şeyhe çevirdi. Şeyh Ayetullâh mürai bir inhina ile dualar okuyordu, ve nerede ise kafasına inecek demir bir yumruğun şiddetini duyar gibi idi. Ali ona da döndü.

— Ey keramet! sahibi sarhoş, şeyh, sen belki taptığın pirini de kandırırsın, fakat arabacı Türk Aliyi kandıramazsın; senin Bağdaddan kaldırıp buralara kadar getirerek eşkiyalık ettirdiğin pirinin bir marifetini söyleyeyim dinle:

— Vaktile; senin pirinin yaşattığı büyük bir tekke varmış; o da senin gibi kendi pirini böyle gezdirir, etrafı vurur tekkeyi doldururmuş. O; kadar ileri varmış ki İstanbuldan bile oraya develerle altın gidermiş; benim dedelerimin burada alınterile kazandığı paralar padişahın sopalı zaptiyeleri tarafından zorla toplanır oralara gönderilirmiş. Bir gün bu tekkeye şu mel'un Molla Mustafa gibi, şeytanın kardeşi olan bir fellâh gelmiş, oturmuş, yemiş, içmiş. Tekkeyi rahat bulduğu için yerleşmiş, lâkin pirin mevkii ve debdebesi hoşuna gitmiş, başlamış ona oyun oynamıya!.. Senin kerametli pirin, bu fellâhtan korkmuş, bir ân önce tekkeden atmak istemiş; fakat kolay kolay gider mi ya? Şeyh ona bir hayli altın ile sözüm meclise (!) bir de merkep vermiş. Fellâh, bir zaman sonra yine buraya dönmek kararile ayrılmış, lâkin çölde susuzluğa dayanamıyan zavallı eşek bir yerde nalları dikip ölmüş, fellâh yayan kaldığına yanarak ağlayıp sızlamaya başlamış; fakat yol uzak, çöl sıcak, oradan geçecek bir kervan bekliyormuş. Her nasılsa çölkuşları eşeğin ölümünü hemen duymuşlar, koşuşmuşlar, bu arada fellâhı da rahatsız ediyorlarmış. O, bu kuşlardan kurtulmak için eşeğin laşesini yere gömmeyi düşünmüş ve tabiî bir mezar meydana gelmiş. Bu esnada da kervan görünmüş, kurnaz fellâh, kendini acındırıp kervanda bir binek bulmak için saçlarını yolarak feryada devam etmiş, kervancıbaşı da budalanın biri imiş, bu fellâha acımış, derdini sormuş, o da işaretlerle eşeğinin öldüğünü anlatırken, öteki arkadaşının öldüğünü zannetmiş, hakkında sualler sormaya başlamış.

№: 12

Kurnaz fellâh ta bu fırsatı kaçırmamış:

— Arkadaşım, çok mübarek bir adamdı. Ermişti. Musula bir tekke açmağa gidiyordu. Burada emri hak vaki oldu ben de yalnız kaldım demiş.

— Öyle ise sen bu mübarek zatı yalnız bırakma, al şu yiyeceği içeceği burada bekle, belki, Allâh razı olmaz. Biz seni bundan ayıramayız, diyerek fellâhın barınması için de mezarın üzerine bir çatı kurmuşlar. Arkadan gelen bir kervan da bir kulübe yaptırmış, sıra ile her gelip geçen birşey bırakıp gitmiş. Fellâh bu kazancı görünce işi daha sıkı tutmuş; birkaç sene sonra çölde kocaman bir tekke vücude gelmiş; fellâh bu tekkenin ismine (Naşî!) koymuş. (Naşî Baba!) dergâhının şöhreti az bir zamanda Bağdaddaki Kadirî tekkesinin kârına kesat getirmiş. Bağdaddaki tekkenin sahibi yani senin pirin bu haberi işidince dayanamamış, kalkmış bu türeme tekkeyi ziyarete gelmiş.

Fakat karşısına kendi tekkesinden kovduğu fellâh çıkınca şaşırmış, sormuş;

— Erenler, bu ne haldir?

— Pirin!. senin verdiğin mübarek! eşek burada irtihal eyledi; onu gömdüm ve işte Naşî dergâhı meydana geldi.

Pir, bu kurnaz fellâhı beğenmiş, kendi sırrını ona açmış.

— Sus, demiş; kimseye birşey söyleme; benim Bağdadda beklediğim türbede yatan da sana verdiğim sıpanın anası idi. Ben de onun sayesinde kudrete erdim tarikatımın adını da Kadirî koydum. Fakat Naşi iyi bir ad değil, senin tarikatin de (Naşî) değil (Nakşi) olsun.

İşte şeyh efendi, sizin tarikatleriniz böyle kurulmuş.

Erdirenlerle erenlerin kimler olduğunu anladın mı?

Şimdilik sizi burada bırakıyorum, ben de dağlara gidiyorum, tacınızı düşürüp kelinizi meydana çıkarmak, tarikatinizi yok edip tekkenizi millete vermek boynumun borcu olsun.

Dinsiz Ali, bu dindar!... ermiş adamların önünde, bu büyük din dersini verdikten sonra süratle çıkıp gitti.

Neden sonra akılları başlarına gelen, meclis..

— Bre koman! Tutun! Vurun, yakalayın gibi kuru gürültülerle yerlerinden fırladı iseler de Ali martinini omuzlayarak ferman dinlemeyen dağların yolunu çoktan tutmuştu.

Kadı, yüreğine inen bu yaman hakaretin ağırlığı altında ezilirken, Molla Mustafa ile şeyh Ayetullah efendi tekkenin bir hüceresinde: «bir sana, bir bana!» diye altınları taksim ediyorlardı.

Zavallı Hacı Sadık efendi abdala dönmüştü. Etrafında birçok karışık, hileli işler oluyor, bir sürü dolaplar dönüyordu ama, hiç birisinden birşey anlamıyordu.

Molla Mustafa artık ne daireye uğrayor, ne de eve geliyordu.

Saliha hanım, başlarında hayırlı olmıyan bir akıbetin dolaştığını sezerek endişeleniyordu. Kadı efendi, bütün bu işlere sebep olan, göz yuman Evkaf müdürü hakkında Meşihate uzun bir şikâyetname yazdı.

Yazan:

CEMAL ATAÇ

Müdürün, daire umurundan ziyade tekke işlerile meşgul olduğunu, ve İstanbuldan beraberinde getirdiği bir mollanın delâleti altında, birçok suiistimallere ve fenalıklara yol açtığını; evkaf varidatını şuna buna kaptırıp hazineyi zarara duçar eylediğini bildirdi. Öcünü, hiç olmazsa bu suretle almak istiyordu.

Bu sırada Molla Mustafa, şeyh Ayetullah Efendinin kızı Hafize hatunla evlenerek muradına ermişti. Tekkenin ikinci direği olmuştu.

Bir ay sonra kadı efendi başka bir yere tahvil, Hacı Sadık Efendi azlolundu. Biçare Efendi Hazretleri neye uğradığını anlayıncaya, kadar o tahayyül ettiği ikbal ve devlet, yerine pek acı bir nikbet ve idbara düşmüştü. Molla Mustafa, bu zavallı veliniimetinden bulduğu büyük istifadeleri takdir ediyordu. Kendisini tekkeye yerleştirirse, onun safiyet ve her telkine müsait şahsiyetinden ileride daha büyük menfaatler elde edilebileceğini bildiği için; tekkeye aldı ve onu ibadete saldı. Hacı Sadık Efendi gece gündüz namaz kılıyor, Mollanın telkinatıyle mürakabelere varıyor, pirler, evliyalarla konuşuyordu. Nihayet bir gün ona da bir afyonlu lâal sundular, koynuna da bir huri koydular. Hacı Sadık Efendi erenlere karıştığını, cenneti âlâya kavuştuğunu zannederek.. fartı heyecandan çıldırdı.

Saliha hanım, kızı Sadakati alarak İstanbula döndü.

Molla Mustafa, memleketin en ileride gelen mültezim ağalarından olmuştu. O sene bütün köyler âşarının üzerine konmuştu.

Şeyh Ayetullah, kendisine böyle becerikli ve zeki bir hayrülhalef temin eylediğinden dolayı, pek bahtiyardı. Artık hiç kimseden korkusu kalmamıştı. Mevlevi çelebisi istediği kadar aleyhinde bulunsun, umurunda değildi. O, yine okuyup üflemelerine, kadın göğüslerine ayetler, kız memelerine dualar yazmağa başladı. Kısır kadınlara, kocasız dullara da çareler buluyordu. Pek bunaldığı zaman Molla Mustafanın yardımından da pek çok istifade ediyordu...

***

Ali, dağa çıkalı şöhretini birkaç misli daha arttırmıştı. Kasabada, etrafta Alinin macerası dillerden düşmüyordu. Hele köylüler Aliyi bir kurtarıcı gibi tutuyorlardı. Çünkü Alinin bulunduğu, dolaştığı yerlerde ne mültezimler haksızlık edebiliyor, ve ne de zaptiyeler zulüm yapabiliyordu. Hele, öşürü vakıf olan köylere Ali tenbihatta bulunmuştu. Kimse bir tek tane vermiyecekti. Öşürü ayırıp köyde bir anbara toplıyacaklar, ve Alinin emrini bekliyeceklerdi. Evkafın bütün âşarını da Molla Mustafa ucuzca kapatmıştı. Bundan Alinin haberi vardı.

Ali, dağlarda mütegallibenin, şeyhlerin, hacıların, kadıların, hâkimlerin düşmanı olmuştu. Eline geçirdiğine merhamet etmiyordu. Başka vilâyete tahvil edilen kadının yolunu tutmuş fakat ele geçirememişti. Şeyh Ayetullah efendinin çiftliklerine şeyhin adamlarından kimseyi yanaştırmıyordu. Oraları köylüye taksim etmişti. Ektirip biçtiriyor, âşarını, çiftlik hissesini ayırtıp anbarlara doldurtuyor, mütebakisini köylüye dağıtıyordu. Tekkelere ait olan Evkaf âşarını mültezimlere vermiyor, onları da ayrı ayrı toplatıyordu. Hükûmet kuvvetleri Aliyi aylarca ve senelerce takip ettilerse de hiç bir yerde bulamıyorlardı. O, kendi takibine gelen jandarmaların da emir kulu olduklarını biliyor, önlerine çıkıp canlarına kıymıyordu. Köylüye zulmetmek şöyle dursun onlara hükümet adamlarından ziyade yardım ediyor ve zulme karşı koruyordu. Bir takım çapulcular Alinin yanına gidip sokulmuşlardı. İlk zamanlarda kendini korumak ve kuvvetli bulunmak için bazı asker kaçaklarile hapisane mahkûmlarını da yanına kabul etmişti. Lâkin onların fena işlerini, kötü maksatlarını anlayınca birer birer dağıtmış, mütegallibe zulmuna uğrayan, adaletsizlik yüzünden dağlara düşen namuslu ve mert adamları alıkoymuştu.

Molla Mustafa, aldığı âşarın şehre getirilmesine dair köylere jandarma sevkettirmiş, Aliyi takip ettirmiş, köylüyü tehdit etmiş ise de hiç birşeye muvaffak olamamıştı.

İşte bu sıralarda Büyük Muharebe başlamış, Anadolu çocukları beyaz bez torbaları sırtlarına vurarak tekrar hudut yollarına dökülmüştü.

Ali, o civarda teşekkül eden bir Kolordunun kumandanına bir mektup yazarak köylerde topladığı bütün zahireyi göstermiş ve teslim etmişti. Kendisi de ortadan kaybolmuştu. Ali, yanındaki adamlarile Kafkas cephesine yollanmıştı. Düşman hudutlardan içeri gelirken erkek olanlar silâhını oraya çevirmeli idi.

Ali geçtiği yollarda işitiyordu. Yine Yemene, Hicaza, Iraka, Filistine asker gönderilmişti.

— Ah, diyordu ah; bu devlet adamları akıllanmazlar; düşman Çanakkaleyi, Kafkasyayı zorlarken, biz çöllerdeki fellâhları korumaya gidiyoruz. Onların Şeyhleri, Evliyaları bizden çok, bütün Peygamberler onların topraklarında yatıyor. Bağdattan kalkarak ta iç Anadoluya gelip benim anamı ağlatan pirler, evliya'ar kalksınlar da hep bir olarak düşmanı karşılasınlar, kendi mezarlarını çiğnetmesinler.

Ali, adamlarıyle beraber gece gündüz durmadan yürüdü ve düşmanı Ardhanda karşıladı. Türk askeri Ardhana girerken en ön saflarda Ali dövüşüyordu.

Askerin arasında bu gönüllü müfrezenin kahramanlığı bir destan haline gelmişti. Fakat tutumun gittikçe fenalaşan şeraiti karşısında insanlığın en yüksek takati ve kabiliyeti de erimişti. Türk ordusu gerilemişti. Geri çekildikce asker sinirleniyor, kumandanlara kızıyordu. Menfi propagandalar da eksik değildi. Ermeni casusları askeri zehirliyor, kumandanların buraları Ruslara para ile sattıklarını ve onun için askeri geri çektiklerini söyliyorlardı. Ali bunları işitince imanına zaaf geldi, itimadı sarsıldı. Birçok asker de firara başlamıştı. Ordu çözülüp dağılıyordu. Ağızdan ağıza yayılan haberlerde Çanakkalenin daha sıkışık olduğunu, oradaki kumandanların memleket uğruna canlarını veren adamlar bulunduğunu da söyliyorlardı.

Hele Anafartalar kahramanı bir Mustafa Kemal varmış: tek başına bütün düşman ordusunu yıldırmış.

Hele Anafartalar kahramanı bir Mustafa Kemal varmış, tek başına bütün düşman ordularını yıldırmış, diyorlardı. Ali böyle şanlı bir kumandanın yanında şerefli bir dövüş yapmayı ve ölürse de böyle şanlı bir dövüş içinde ölmeyi kararlaştırdı. Arkadaşlarile beraber hududun birinden diğerine döndü.

***

Çanakkaleye geldiği zaman Conk bayırı muharebesi oluyordu. Düşman denizden ve karadan ilerliyor, kırılan askerinin çokluğuna bakmıyarak bu tepeyi ele geçirmek istiyordu. Mustafa Kemal son emrini vermişti. Son neferinde mezarı burası olacak fakat kimse yüzgeri etmiyecekti. O gün akşama kadar mütemadi süngü kapışmaları olmuştu; lâkin ne düşman geri çekilmiş ve ne de bir adım ileri atabilmişti.

Akşam oluyordu. Güneş sulara batıyor, tepelerde kızıl kanlı gölgeler beliriyordu. Son bir süngü hücumu emri geldi. Bu hücuma Alide girecekti. Hücum başlarken düşmanın en derli toplu gelen tarafını gözetlemiş ve arkadaşlarile oraya atılmıştı. Ortalık biribirine karışmıştı, toz duman, feryat, gökleri tutmuştu. Türk oğullarının herbiri bir aslan kesilmişti. Düşman artık dayanamamış, yüzgeri etmişti. Birkaç dakika sonra denize dökülmüş düşman askerinin arkasında yıldırım gibi çakan ve çarpan bir müfreze vardı.

Mustafa Kemal bu müfrezeyi tarassut ediyordu. Nihayet otuz kişi kadar görünen bu küçük kuvvet, koca muharebeyi kazandırmış, yüce bir şerefi kurtarmıştı.

Deniz kenarına kadar ilerliyen Ali orada kalmış, gemilere gitmek için yol bulamamıştı. Düşman gemileri sahili cehenneme benzetmişler, bu kahraman babayiğitleri yoketmek istiyorlardı. Mustafa Kemal emir gönderdi: «Vazife bitmiştir, geri dönsünler!» dedi. Ve Aliyi yanına çağırarak alnından öptü. Onu çuvuş yaptı. Müfrezesini de yanında alakoydu. Çanakka'e muharebeleri Türkün büyük tarihine Mustafa Kemalin elile şerefli bir sayıfa ilâve ederek bitti. Sıra diğer cephelere gelmişti. Oralarda da vazifelerini yapacaklardı. Suriyeye giderken Alinin yine canı sıkılmıştı. Arap memleketlerini müdafaa uğrunda Türk kanı dökülmesini hiç istemezdi. Hele arapların, kendi ülkelerini koruyan Türk askerini geriden vurduklarını işittiği gündenberi büsbütün isyan etmişti.

Oralara gitmemek için kendisine izin verilmesini isteseydi. Olur mu idi? Düşündü taşındı, böyle bir zamanda izin istemek de âr olurdu. Nihayet yine Kafkas cephesine dönmeğe karar verdi. Ve bir gece arkadaşlarile beraber Kafkas yollarını tuttu.

Muharebe bittiği zaman Ali, yanında sağ kalan üç beş arkadaşı, göğsünde dört beş yarası ile tekrar memleketine döndü. Köyler yine mütegallibe elinde, memleket yine şeyhlerin zulmü altında idi. Alinin avdeti köylerde şenlik ve sevinçle karşılandı; Molla Mustafanın ise neşesini kaçırdı.

— Dinsiz Ali ölmemiş, yine gelmiş; dediler.

Harbin devamı müddetince yeni yeni türeyen zenginler de halkı daha şiddetle ezmeye başlamışlardı. Dağlar eşkiya ile dolmuştu. Ali bunların arasında bir eşkiya gibi yaşayamıyacağını düşünerek evvelâ bunları temizlemeği kararlaştırdı. Köylüyü de bu hususta kendisine iyi bir yardımcı yaptı.

O senenin kışını bu cidal ile geçirdi. İlk baharda, kara haberler her tarafı dolaştı. İzmir Yunanlılara verilmiş, İngilizler İst nbulu almış, düşman hergün bir kasabayı işgal ederek memleket içerilerine doğru yürüyormuş.

Fakat bu haberlerin kötülüğüne rağmen büyük bir müjde daha vardı. Mustafa Kemal Paşa da Ankarada yeni bir hükümet kurmuş, memleketi kurtarmıya ahdetmiş.

Ali, bunu işidince, o gün dağda büyük bir şenlik yaptı. Köylüyü de toplıyarak onlara Mustafa Kemal Paşayı anlattı. Kemal Paşa ne emrederse onu yapmalarını ve selâmet yolunun burada olduğunu söyledi.

Dinsiz Ali, vatanı ve milleti için böyle fedekârlıklar yaparken, onu bir eşkıya sergerdesi gibi takib ettirenler, dini, dünyalarına uydurarak halkı aldatıp soyanlar, dinsizliğin her çeşidini irtikâb ediyorlardı.

Şeyh Ayetullah efendiye, İstanbuldaki büyük tekkelerin şeyhinin birisinden bir mektub gelmişti. Bu mektubda: «Ankarada teşekkül eden Kuvayi Milliye hükümetinin gayrimeşru bir teşekkül olduğundan, maksatlarının dini yıkmak, diyaneti kaldırmak bulunduğundan, bahsediliyor ve halka bunun anlatılmasının lüzumu, Nakşi tarikatı celilesine mensup olan padişahın ve hilâfenin emri akdesi celilleri iktizasından olduğu; ve oraya gelen İngiliz kumandanı ile birleşerek bunun temini icabeylediği» bildiriliyordu.

Kasabaya [ermeni emvalini taharri komisyonu] namile bir heyet gelmişti. Bu heyetin başında bir İngiliz zabiti vardı. Bu ingiliz zabiti de Sait molladan ve Sabri hocadan ayrı ayrı birer mektup getirmişti. Şeyh Ayetullah efendinin müzaheret ve yardımı isteniliyordu.

Ayetullah efendi kirli düşünceli bir simsar gibi, bu heyetin peşine düşmüş, ev ev dolaşıyor, nerede kıymetli ve değerli bir eşya: «bulursa bu da ermeni malıdır, şu da ermeni malıdır!» diye toplatıyordu. Hattâ camilerdeki kıymetli halı, saat, müzehheb kuran ve saire gibi, dini bütün müslümanların hediye ettikleri eşyayı bile kaldırtıyordu.

Arkası var

Karanlıklar Ortasında Doğan Işık :

Başı 3 ncü sayfada

— Kaptan herşeydir..

Ve, son bir vaka anlatıyor:

— Zonguldakta demirli idik. Gece yarısı bir fırtına, kar tipidir başladı.

Zonguldak açık olduğu için demirimizi aldık, Ereğli limanına ilticaya karar verdik.

Fakat tipiden göz gözü görmüyor.

Bize yakın demirli olan Mayd of Samos ismindeki Yunan vapuru da demirini aldı.

Düdükle istikametimizi tayine çalışırken birdenbire tipi içinde onun ışıklarını gördüm, ve onlara göre gemime kumanda etmeğe başladım.

Fakat, hayretle görüyordum ki, birbirimizden uzaklaşacağımız yerde gitgide yaklaşıyoruz...

Nerede ise çarpışacağız...

Nihayet, bin müşkülâtla, sillion fenerler - baş ve kıç direklerindeki fenerleri-vasıtasıyle anlıyorum ki Yunan gemisinin borda fenerler - yanlarındaki kırmızı ve yeşil fenerleri - telâşla yanlış konmuş... Derhal tornistan ediyorum. Ve burnumuzun dibine gelmiş olan Yunan gemisine bağırıyorum: (Kaptan, fenerlerine bak!..)

Hiç unutmam, o hengâmede Yunan kaptanının bastığı şu çığlığı: (Panayamuuuu!...)

Evet, bazan bir fener, bir geminin ölümüne sebep olabilir.

— Ve bazan karanlıklar ortasındaki bir ışık, bütün bir âlemi kurtarır...

Orhan kaptan, başının üstündeki Atatürk büstüne bakarak:

— Evet, diyor, herkesin olduğu gibi biz Türk denizcilerinin de hiç sönmiyecek nuru o değil mi?.

Şirketi Hayriye Tezgâhlarında

— Başı 9 ncu sayfada —

bir türlü şaşkınlıktan kendimi kurtarıp tayin edemedim. Teraziden, baskülden tutunuz da Amerikan bezine varıncaya kadar neler yoktu, neler... İp mi istiyorsunuz, buyurun! Sandalye mi alacaksınız, alâsı var! Boyaya mı meraklısınız, renk renk karşınızda, seçin seçebildiğiniz kadar! Hangisini sıralayıp sayacağımı şaşırdım. Zil, kablô, tel, sicim, halat, perdelik kumaş, keten örtü, v. s., v. s.

Anbarın alt katı da ağır sanat malzemelerine tahsis edilmiş. Boy boy demirler, pirinçler, cıvatalar, pervaneler sırasıra dizilmişler.

Fakat benim için burada, malzemenin bütün zenginliğine rağmen alınıp verilecek birşey yoktu. Vakıâ, yazın Boğaziçinde mehtabı doya doya, ve dinlene dinlene seyretmek için şezlonklar hiç de fena değildi amma, belki pazarlıkta uyuşamayız, diye bedellerini sormadım! İştihamı, önümüzdeki sonbahara yetişecek olan 75 numara ile gezmeğe sakladım ve fabrikadan ayrıldım. İşgüzar Haliçte yol aldıkça, arkamızda kalan bu mütemadi faaliyet hinterlandının gürültüsü gittikçe uzaklaşıyor, uzaklaşıyordu.

No. 53 YARIM AY BİLMECE KUPONU No. 53

Bilmece No. 53

M...ın . ..hr.ya...a b..z.. .i t...et.n ..d..m.di.c. v..l.n. ..me..i ra....n

Noktaların yerine gereken harfler gelince ortaya:
Tevfık Fikretin, âşık bir erkeğin sevgilisinden çektiği ıstıraplara karşı isyanını terennüm eden bir beyti çıkacaktır.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız:

Birinciye: Beş gümüş lira; ikinciye: Üç gümüş lira; 3 - 10 uncuya: Birer gümüş lira; 11 - 25 inciye: Yüz kuruşluk birer kitap; 26 - 50 inciye: Ellişer kuruşluk birer kitap; 51 - 100 üncüye: Birer tane Resimli Ay duvar takvimi.

50 inci sayımızdaki bilmecenin doğrusu:

«ROMEO JÜLYET» tir.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar:

Kol saati: Ankara İzmirpalas otelinde Mahmut Rifat Esmeroğlu.

Kravat iğnesi: İzmit Ostro Türk tütün şirketi mübayaa memuru Mehmet Ali Uzunağa.

Biryantin: İstanbul Üsküdar Açıktürbe Davudoğlu sokak No. 14 H. Arsöyek. İstanbul Galata Sen Beneva mektebinde 375 Azize. İstanbul Küçükpazar Osman Yıldız. İstanbul Nişantaşı kız ortaokulu 346 Leylâ. İstanbul Kabataş erkek lisesi 1103 Cevat Erata. İstanbul Kabataş erkek lisesi (orta kısım) 117 Orhan Uçansu. İstanbul Yerebatan caddesi S. Gönenç. İstanbul Taksim bahçesi karşısında Yaman kollektif şirketi daktilosu Sevan.

Elli kuruşluk bir kitap: Samsun lisesinde No. 42 Cihat Koray. Kayseri lisesinde No. 761 Mazhar Eren. Kayseri D. D. dördüncü işletme telgraf müfettişi Hurşit kızı Müşerref Akgüner. Ankara Demirtepe Urunç sokak No. 7 Adnan. Ankara Nafia Vekâleti zat işleri memuru Nail Köken. Ankara Keçiören caddesi No. 10 Nebahat Tarkan. Ankara tümen bandosunda K. Öztürk. Ankara İstatistik U. M. binalar bürosunda Midhat Coşkun. Sivas öğretmen okulu 259 Feyzi Sayın. Kilis gümrük taburu satın almada C. Orkun Urfa gümrük muhasebe memuru Hüseyin Çelen. Çorum H. M. varidat kâtibi Rıza Sabuncu. Bursa B. Kız lisesi 126 Seniye Demiroğlu. Tokat ortaokul 167 Melâhat Gürpay. Mersin Türkiye Ziraat Bankası Carullah Altınbay. Emet hükümet tabibi eşi S. Orkunt. Adana ticaret ve zahire borsası veznedarı T. Zeren. Manisa orta okul 464 Seniha. Kocaeli maliye evrak memuru Rifat Erol. Aydın maliyeci Hakkı Tinel. İstanbul Akın spor kulübü Nuri Örs.

Resimli Ay duvar takvimi: Ankara P. T. T. umum müdürlüğünde telefon işleri memurlarından Z. Aylâ. Ankara Doğanbey mahallesi Övet sokak No. 14 Zehra Göktan. Ankara Gazi bulvarı Aydın apartmanı No. 8 Hadiye Önal. Ankara Yenişehir elektrik işleri etüd idaresi genel direktörlüğü Nesrin İstek. Ankara Adliye Vekâleti merkez bürosu memurlarından Hayrülbenat Bilekli. Samsun evlenme memuru kızı Maide Özalp. Sivas nümune hastanesinde hemşire Makbule Gazeldere. Sivas istasyonunda kondüktör H. Tosun. Sivas istasyonunda şeftrenlerden 1014 M. Ertuğay. İzmir Buca Medrese sokağı No. 1 evde Işık. İzmir kemer anbarı mersule memuru Feridun Sumer. Kütahya lisesinde 150 İhsan Başar. Küçükyozgat bakal H. Mustafa. Keskin tüccar Halil İbrahim oğlu Ömer Altıntaş. Bozöyük C. H. P. sinde Ali Erkan. 3 Kor. Top. Tb. 5 Bl. gedikli erbaşı M. Angün. Bursa erkek ortaokul 893 Hadi Kasırga. Bursa Yenişehir İsmetpaşa ilkokulu 141 Ahmet Sayan. Afyon Halde No. 5 Giritli Ali Yüksel. Kütahya tarım sekreteri Fazlı Kılıç. Bergama posta havale memuru Cemal Erim. Mersin posta kutusu 42 Pertev Develi. Mersin icra dairesinde Seyfettin Arkan. Lüleburgaz tank taburu levazımında Abdullah Erkol. Mersin Alman acentesinde Ferit posta kutusu 38. Trabzon Nafıa müşaviri oğlu B. Günç. Sivas kız ortaokulu 141 F. Köktürk. İzmit Kozluk mahallesi Sarayyokuşu saat kulesi karşısında 15 No. da Rabia. İzmit maliye memurlarından Nevzat Oktay. Kayseri Sümerbank bez fabrikasında kimya lâboratuvarında Laberant.

Otuz kuruşluk bir kitap: İstanbul Pertevniyal lisesi 651 Vahdettin Kale. İstanbul İnönü kız okulu 362 Nilüfer Erkmen. İstanbul Nişantaşı kız ortaokulu 962 N. Üstün. İstanbul Erkek lisesi 1598 Nejat Aşur. İstanbul İsmet İnönü okulu 142 Necdet Alab. İstanbul Yeşilköy gramofon şirketinde Sahir Kayabay. İstanbul Yedikule istasyon caddesi 109 Suzan Göker. İstanbul Taksim Sıraservi No. 57 Yakup Kaşar. İstanbul Çapa kız öğretmen okulu 73 Huriye Şenöz. İstanbul erkek lisesi 1147 Fikret Bayramoğlu. Bursa erkek lisesi 1139 Hasan Gül. Isparta hükümet caddesi No. 23 Bay Halis oğlu Cengiz Artan. Adana erkek öğretmen okulu 660 Hasan Erkan. İzmit ortaokul 848 Doğan Korkut. Tekirdağ Süleymanpaşa ilk okul öğretmeni Muallâ. Bursa Işıklar süel lisesi 9/3 te N. İ. Tavşanlı Domaniç merkez ilkokulu öğretmen Mebrure Gülseren. İzmir Karataş muhtelit ilkokulunda 946 Yavuz Bego. Konya Atatürk anıt alanı No. 182 Semiha Emin. Ankara Hr. Ok. Tb. 2 Bl. 5 No. 63 Necdet.

On beş kuruşluk bir kitap: İzmir Bölge san'at okulu No. 92 Fikri Sünnetçioğlu. Bodrum jandarma komutanı oğlu İlhan. İzmir Karantina Hayriye sokak No. 1 Halidun Lenger. Bursa Işıklar süel lisesi 3371 Salâhaddin Atay. Malkara Pazarlızade eşi Şükriye. İzmir Bayraklı sahil sokak 22 Belkis Akatürk. İzmir Karataş ortaokul 17 Mehmet Ali. Ankara Harp okulu Teğmen A. Şarman. Ankara Dahiliye Vekâleti teftiş bürosunda Sadi Alper. Foça inhisarlarda Nazmi Özel. Ankara Ulus okulu Azmi Uğur. Kayseri lisesi 747 Sabahat Toker. Karadeniz Ereğlisi Avukat Tekin Rona kardeşi Hikmet Tekin Rona. İnegöl Osmaniye mahallesi İbrahimefendi sokak No. 5 S. Erkmen. Ankara (Ön Cebeci) Bogturlar sokak No. 16 orta mektep arkası İ. Çetlevik. Pınarhisar Belediye başkâtibi Ali Özer. İstanbul Bakırköy Omernaci sokak No. 100 Osman Şemsi Folay. İstanbul Beşiktaş Akaretler No. 34 Hüseyin Şener. İstanbul Kuleli süel lisesi 585 Hikmet Özerdem.

Yazı direktörü: Emin Refik Uzman ◆ No. 53 ◆ 15 Nisan 1937 ◆ Basan: Resimli Ay Basımevi T. L. Ş.

ON

SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar ve donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile za zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

" TOKALON„ kreminin " Pembe „ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON „ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.